

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Preceptum Sextum

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Preceptum Sextum

E magnificis. Cuius loci abbas sexaginta milia armatorum prebet in hostes imperatori: et habet ex antiquo privilegio ut in magnis festiuitatibus ad dexteram eius sedeat. Itaque ventum est ad pugnam: furoresque per ecclesiam grassante: pauimentum sanguine inundauit. Sed statim episcopis conuolantibus pace inter aliquos dissidentes facta templum purgatum est: et missa festiuis clamoribus est acta. Sequentia autem cantata et vitimo eius versu dicto. scilicet hunc diem fecisti gloriosum: vox ab aere lapsa est: hunc diem ego feci bellicosum. Bigentibus omnibus pro timore imperator diligenter intelligens leticiam diaboli resumpsit missam. Quotidie debet fieri propter pacem. xxiiij. q. i. cap. Noli. Ubi dicit Augustinus. Non enim pax queritur ut bellum exerceat: sed bellum geritur ut pax habeatur. Sed quare in uestibula raro vel nunquam est pax. Hinc propter quatuor. Primo ex mala constellatione quia hic mars habet suum dominium magis quam alibi: qui est deus belli. Secundo quia hic non corriguntur mali raptores. Tercio quia hic non solum impuniti: sed etiam honorati et reputati sunt. Ideo dicit Boetius. li. i. de consol. psa. iiii. Flagitiosum quem ad audendum quidem facinus impunitate ad efficiendum pro promissis incitari. Quarto ex pluralitate et diuersitate dominantium non subordinatorum. Sicut in monarchia est pax ita in pluralitate discordia. Statibus his quinque conditionibus bellum est iustum et bellans excusatur de homicidio. Sextum quod magis in bellante requiritur est deuota oratio ad deum: et diuini auxilii inuocatio. Cuius exemplum patet in Abraam bellante contra quatuor reges. ut Gene. xiiii. dicente psalmista. Non saluabit rex per multam virtutem: neque gigas in multitudine virtutis sue. Secundum exemplum patet in moyse Exod. xvij. quando populus israel voluit pugnare contra amalech: tunc quando moyses eleuauit manum suam vicebat israel. Tertium exemplum patet. i. Reg. vii. Cum filii israel voluerunt pugnare contra philisteos dixerunt ad Samuel. Ne cesses clamare ad dominum nostrum ut saluet nos de philistinorum manu. Tulit igitur Samuel agnum lactantem et obtulit illum in holocaustum et cla-

mauit Samuel pro israel. Et audiuit eum dominus et introiit dominus fragore magno in bello super philistinum et exterruit eos: et ceteri sunt multi a filiis israel. Idem patet de Sennacherib. iiii. Regum. xix. Ubi dixit Sennacherib ad Ezechiam. Non te seducat deus tuus in quem habes fiduciam: neque dicas. Non tradetur hierusalem in manu regis assyriorum. Sequitur. Cum accepisset litteras rex Ezechias ascendit in domum domini: et expandit eas coram domino et orauit dicens. Domine deus israel: qui sedes super cherubin: tu es deus solus et regum omnium terre tu fecisti celum et terram. Inclina aurem tuam et audi. Aperis oculos tuos et vide et audi verba Sennacherib qui misit: ut exprobraret nobis deum uiuentem. Sequitur. Saluos fac nos de manu eius domine deus noster: ut sciant omnia regna quia tu es deus solus. Et percussit angelus de exercitu Sennacherib. clxxxv. milia hominum. Quotidie patet de Judith. c. ix. Que ingressa est oratorium suum induens se cilicio et posuit cinerem super caput prosternens se et dicens. Non est in multitudine virtus tua: neque in equorum viribus voluntas tua. Nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium et mansuetorum tibi placuit semper deprecatio. Deus celorum creator aquarum et totius creature exaudi me miseram deprecantem: et amputauit caput Holoferni. Sexto patet de Josaphat. ij. Paralip. xx. Nota historia. Septimo patet de Iuda machabeo. qui et ipse orauit et obtinuit victoriam. Et quando non orauit conuersus est in fugam. Sic patet per Augustinum. v. de ciuita. vel de Theodosio contra Eugenium etc.

Explicit preceptum quintum.
Incipit preceptum sextum.

Non mechabe
ris. Istud preceptum congrue sexto loco ponitur: quia sicut sexto die homo fuit creatus sic in sexto precepto prohibetur eius inordinata generatio. Istud enim preceptum immediate sequitur illud. Non occides: quia maior peccatus est hominem offendere in persona conuicta: quod fit per mechabam quam in bonis temporalibus quod fit per furtum. Et mi-

nus est pctm offendere hoiem in persona si
 bi cōiuncta q̄ in psona ppria: q̄ sit per ho
 micidiū. Q̄d patet tripliciter. Primo quia
 primus plus ledit ⁊ charitati primi ma
 gis opponit. q̄d patet. Nam per homicidiū
 offendit hō in propria psona: ⁊ tollit vita
 pprie psonae. Per mechā vero offenditur
 in psona cōiuncta: q̄ est q̄si vna caro cū eo.
 Constat autē q̄ magis repugnat charitati
 proximi offendere eū in persona propria: ⁊
 destruere vitā eius: q̄ in persona sibi cōiū
 cta. Potissime etiam q̄ mechari procedit
 ex ardore carnalitatē: ⁊ multo plus repu
 gnat charitati proximi liuoris crudelitas
 q̄ ardoris carnalitas. Grauius ergo pec
 catū est occidere q̄ mechari. Secundo per
 ipsum homicidiū maius bonum tollit: q̄d
 patet: q̄ per mechari tollit bonū plis na
 scende vel pducende: p occidere vero tol
 litur ⁊ destruit tā natus ⁊ pductus. Ma
 ius ergo bonū destruit p homicidiū q̄ per
 adulteriū. Tertio ppter euitationem eius
 aliud pctm licite cōmittit anteq̄ illud per
 petrat. Q̄d sic ostēdit. Querit em̄ Aug.
 li. j. de ciui. dei. c. xxiii. Si mulier aliter nō
 pōt vitare corruptionem: nisi interficiet se
 ipsam: debet ne seipsam interficere anteq̄
 se pmittat violari aut corumpi. Et rīdet
 q̄ castitas mentis tolli non pōt p violatio
 nem corporis: imo magis coronat. Unde di
 xit beata Lucia pascalio. Si me inuitam
 feceris violari: castitas mihi duplicabitur
 ad coronam. Sed dato q̄ dubitaret vel ti
 meret q̄ in cōmixtione per violentiaz acce
 deret cōsensus mētis: deberet ne sic timen
 do occidere corruptorē. Rīdet Augusti. q̄
 illud nō est aliud dicere q̄ peccem⁹ nūc ne
 forte postea peccem⁹: ⁊ nunc ppetrem⁹ ho
 micidiū ne forte deueniamus in adulteriū
 q̄d est vt ait detestabile ⁊ dānabile facin⁹.
 Et nūc cōcludit August. q̄ satius. i. minus
 malū est de futuro adulteriū q̄ de pnti ho
 micidiū. Et cām subdit: q̄ satius est flagi
 cii ⁊ facili⁹ q̄d penitēdo sanat q̄ tale vbi
 locus salubris pnie non relinquitur. Istud
 etiā dicit glo. exp̄sse sup illo verbo Deute.
 xx. Si acceperit hō vxorē: ⁊ non inuenerit
 grām in oculis eius: scribat in manu ei⁹ li
 bellū repudij ⁊ c. vide inq̄t quātū maluz est

homicidiū: p quo multa adulteria toleran
 tur vt vitef. Ergo maius pctm est homici
 diū q̄ adulteriū: ac p hoc homicidium pre
 cedit istud pceptum. Non mechaberis. Et
 fm Aug. phibet oēm illicitū concubitum ⁊
 illoz mēbroz oēm illicitū vsū: ⁊ omnem
 immūditā carnis ⁊ illicitā ꝑcupiam eius.
 Circa q̄d notandū q̄ octo modis peccatur
 contra illud pceptum. Non mechaberis. N
 ne actu. s. cōsentiēdo: loquendo: osculando
 amplexando: videndo: corpus ornando:
 munuscula dando: auxiliādo. Primo com
 mittit cōsentiendo in actum. s. si facultas
 adesset. Nūc sicut in primo parente peccan
 te concurrebant tres psonae. s. diabolus tri
 specie serpētis qui suggessit mulieri: ⁊ mu
 lier dedit viro: ⁊ vir comedit de pomo ve
 stito: ⁊ tunc peccatū consummatū fuit. Sic
 perficit peccatū in nobis. fm Augusti. quia
 suggestio serpētis est primus motus in no
 bis ex fomite pueniēs. s. cū hō habet turpē
 cogitationē sine delectatione: ⁊ tūc nulluz
 est pctm. vñ Grego. sup Ezech. Quātūcū
 q̄ immūda cogitatio sit: mentē non polluit
 si rō non consentit. Ergo non debem⁹ mul
 tum turbari: si tales turpes imaginatiōes
 inciderim⁹: dūmō volūtas non consentiat.
 Nūc Bern. in li. medita. Demonū est tenta
 tiones immittere: nostrū est illis non cōsen
 tire. Sc̄do concurrebat ibi comestio mulie
 ris: ⁊ hec est delectatio sine cōsensu plene
 rationis: ⁊ tūc est pctm veniale. Tertio ibi
 concurrebat comestio viri: ⁊ hec est dele
 ctatio ⁊ cōsensus in morosam delectationē.
 Sicut em̄ cū quis delectat cū plena ratiōe
 in malis cogitationibus: ⁊ in eisdem se in
 uoluit: tūc talis morosa delectatio est pec
 catum mortale. Et vocatur morosa dele
 ctatio: non fm moram vel diurnitatem
 temporis: sed magis ex eo q̄ ratio delibe
 rans circa ea immorat ipsam tenens: nec
 eam repellit q̄ statim vt animum attigerit
 repellere debuerat: sic faciunt multe reli
 giose virgines. Et quedam vidue infeli
 ces: que deo in castitate firmiter seruire p
 miserunt adhuc in lasciuīs cogitatiōibus
 ⁊ carnalibus spurcitijs delectant. In quo
 casu mortale peccatū incurrunt. Si em̄ ali
 quis morose in carnali delectatione delea

Preceptum Sextum

Ectatur: etiā si nunq̄ volūtas adesset talem turpitudinē perficiēdi in opere: adhuc fm Aug. peccatū mortale incurrūt. Cuius ratio est: q̄ talis cogitatio morosa includit in se deformitatē peccati mortalis. Ideo cum volūtas p̄ cōsensum z deliberationē rationis in talem interiorē delectationem inclinatur ipsam acceptando: z in ea delectando: constat q̄ inclinatur in obiectum deformē peccati mortalis: z p̄ cōsequēs talis inclinatio voluntatis in delectationē interiorē turpis actus est peccatum mortale. Hec dicit Henricus de vīma: in eodē precepto. Maius peccatū est talis consensus in actū turpem: si adest p̄sona locus z tps. Scđo cōmittit locutiōe vel risu: cū quis loquit̄ aut arridet alicui p̄sonē ea intētionē: vt eam alliciet ad actū illicitum: sic peccat mortaliter. Verbi gr̄a. Si quis verbum loquitur ociosuz ea intētionē vt personā illā ad actum illicitum alliciat: tunc tale verbū ociosum est sibi peccatum mortale propter malam intentionem. vt patet Luce. vi. **E** vobis qui nunc ridetis. Si quis autem arrideret aliquā personā p̄pter noticiam vel ex quadam leuitate v̄l cōsuetudine vel admiratione vel ioco: tūc peccat vix venialiter. Sciendū q̄ aliquē etiā mulieres q̄nq̄ z virgines sepe loquunt̄ verba scurrilia z luxuriosa: z est valde reprehensibile: z per hoc ostendunt q̄ habent corda valde impudica: q̄ dicit̄ Math. xij. Ex abundantia cordis os loquit̄. Super quo dicit Chrysostomus. Quale cor habz vnusquisq̄ talia verba loquit̄ z opat̄ z taliter viuit. In signū hui⁹ spūales p̄sonē z homines deuoti sepe nomināt deū z beatā virginē: z loquuntur t̄m̄ licita: q̄ habent corda pudica. Sed op̄positum faciunt impudici z p̄ferunt verba scurrilia z luxuriosa. Tertio cōmittit̄ osculando z amplexando: z hoc vocat̄ fm apostolum turpitudō. Et fm magistrum in cōpendio theologicē veritatis: tanto maius est peccatum: quanto libido magis per talia accenditur. Et hoc contra septimum errorem Bachardoz. qui allegatur in Elementi. extra de hereti. c. ad nostrū. In quo dicitur q̄ mulieris osculū cū ad hoc nō inclinatur natura est mortale peccatuz. Actus

aūt carnalis cum ad hūic inclinatur natura peccatum non est: maxime cum tentat̄ exercens. Ubi dicit̄ Joannes Andree super verbo osculum. Sciendum inquit q̄ peccatū mortale potest dici dupliciter. Vno modo fm suā sp̄m: vt furtū: adulterium: z periurium. de iureiurā. c. z si christus. Et hoc modo oscula z amplexus z tactus nō sunt pctā mortalia: cū possint absq̄ libidine fieri. Vel ex cōsuetudine regionis: v̄l propter pacem: vel aliam necessariam vel rationabilem causam. Alio modo dicitur mortale p̄cedens ex inordinata z mala causa. Unde peccat mortaliter dans elemosynā pauperi: vt illū ducat ī heresim. Cum ergo nō solū deliberatus consensus in actū peccati mortalis: sed etiā ī delectationē et annexā fm Aug⁹. z theologos sit pctm̄ mortale si oscula libidinosā z amplexus z tactus fiunt propter delectationē z libidinem sunt peccata mortalia. vt etiā tenet Tho. scđa scđe. q. cliiij. arti. iij. Hec mirū cū id etiam dicat̄ de libidinoso aspectu. vt ptz. xxxiij. q. v. nec solo. Et falsa est ratio eoz. Si em̄ aliquid esset mortale: quia natura ad hoc non inclinatur. Ergo ieiunare z peregrinari essent mortalia: quod est insanum: ergo nō semp̄ natura inclinatur ad illa ordinate: sed inordinate. Ideo dicit̄. xxvij. q. i. cap. Hec aliqua. Ubi dicitur q̄ ipse complexus ipsa cōfabulatio z osculatio z cōiacentiū duorum turpis z feda dormitio quantum sit de decoris z criminis confitentur. **Q**uarto fit videndo: cum quis ea intentione inspicit q̄ eam concupiscere velit. Math. v. Qui viderit mulierem ad concupiscendaz eā: vt scz cōcupiscētia trāseat in affectū cordis z in cōsensum rōnis: z etiā si oportunitas assit facere disponat: tam mechatus est eam ī corde suo. verbi gr̄a. Si quis vna die centū dom⁹ intraret: z in qualibet domo talem sibi per visum acquisierit: tot peccata mortalia cōmitteret. Ergo necessaria est custodia oculoz. Primo quia veloces sunt ad nocendū aie. Nō p̄donibus comparant̄. Tresi. iij. Sculus meus depdat̄ est aiam meā. Item Gene. iij. Vidit mulier lignū q̄ pulchrū erat ad vescenduz. Unde Grego. Nō em̄ eua lignū cōtigisset nisi pri-

us incaute respexisset. Ideo propheta David cecidit in adulterium: quia vidit mulierem se lauante[m]. vtz. i. Reg. xi. Ergo mulieres deberent crura et mammillas abscondere ne puocarēt viros ad malā concupiscentiā. Et etiā viri non deberent incedere impudice in p[re]sentia mulier[um]. Sūt ergo oculi custodiendi dicente Job. xxxi. Pepegi fedus cum oculis meis ne quidem cogitarem de virgine. Quia oculi sunt quasi due porte in castro corporis n[ost]ri. Aut em̄ habet portas alicuius castri: habet ipsum castrum. Sic si diabolus habet oculos nostros: tūc habet castrum corporis n[ost]ri: ac per hoc consequēter deus nihil habet in homine. Scōo sunt custodiendi oculi et visus ex p[ar]te mulierū: quia a planta pedis vsq[ue] ad verticem capitis nō est locus in ea ordinatus: quin sit laqueus diaboli ad capiendas animas. Unde dicit Eccl[esiastes]. ix. Non respicias mulierem comptā: ne forte incidas in laqueū eius: quia diabolus vtitur mulieribus pompose ornatis tanq[ua]m retibus et gladijs ad capiendas animas. Fuit quidam rex et habuit filiū et dicebāt ei medici peritissimi: q[uo]d si puer ille infra decē annos videret solē vel ignem: omnino lumine priuaret: hoc em̄ oculorū eius dispositio significabat. Rex autē vt audiuit incidi fecit spelūcam in quadā petra in qua filiū suū inclusit: vt nullo mō infra decem annos solem videret. Finitis autē decem annis de antro puer educitur: nullam mūdialiū rex habēs noticiā. Tunc rex iubet oīa sibi s[im] genus suū exhiberi et ostendi viros quidem in vno loco et in alio mulieres. Hic aurū et argentum: ibi margaritas et lapides preciosos et vestes cādidas. Interrogante autē ipso quid vnūquodq[ue] vocaret: ipsi ei omnia indicauerūt. Cū autē mulieris nomen addiscere anxie quereretur fē spicari[us] regis ludendo dixisse: eas demones esse qui seducunt hoīes. Cor autē pueri illarū desidero plus q[uam] ceteris rebus anhelabat. Cūq[ue] ostēsis sibi omnibus ad regem eum adduxissent. Interrogabat rex filium suū quid amplius amaret ex omnibus que viderat. Respondit q[uo]d demones qui seducunt homines p[re] ceteris magis amaret: ergo visus est custodiendus. **¶** Quinto

corp[or]is ornādo. Proverbio. vij. Ecce mulier occurrit illi in ornatu meretricio: p[re]parata ad capiendas aīas. Hiero. Gladius igneus est sp[irit]us mulieris p[ro]p[ri]ose ornate. Eccl[esiastes]. ix. Non respicias mulierem comptā: ne forte incidas in laqueum eius. Nam talis ornatus est signū luxurie. Sic vbi est magnū signū est q[uo]d ibi est magnus ignis. Sic vbi est talis ornatus sup[er]fluus signū est q[uo]d ibi est magnus incendium luxurie. Vbi em̄ pendet amphora ante ianuam: signum est q[uo]d ibi venditur ceruisia. Aut circulus q[uo]d ibi veditur vinum. Et quando aliquis equus est venalis: ponitur furculus viridis ei in capite. Sic iste sunt venales. Non debent ergo isti boni socij interrogare an sint venales sed quantū valeāt. Iste ornatus est rethe diaboli: quo piscatur infinitas animas. Sed dicunt quedam. Nos habemus in ornatu bonam intentionem. Quibus respondetur q[uo]d habet diabolus malam: quia est instrumentū suū: quia dicit extra de iu. iur. et damno dato. ca. si culpa. Qui occasionem dānt dat damnū dedisse videtur. Sed quid est faciendum cum viderit personam sic sup[er]flue ornata[m]. Respondetur q[uo]d duo sunt cogitanda. Primo q[uo]d nūq[ua]m tantā curam habuisti ad ornandā animam tuā et eternaliter victuram et ad complacendum deo: sicut illa persona habet ad ornandum corpus suum putridū et mortale et ad complacendum mundo. Et sic dolere debes de accidia et negligentia istius anime: quam pompose vides incedere. Sic legitur in vitasp[irit]u de quodam sancto patre. Qui cū vidisset ornatum cuiusdam mulieris fleuit. Ignosce mihi inquit omnipotens deus q[uo]d vnius diei huius mulieris ornat[us] superauit totius vite mee industriā ad ornandam aīam meā. Et quidam alius videns mulierem fleuit. Et interrogantibus causam fletus ait. Due res me mouent. Una de eius perditione. Alia quia nō habeo tale studiū placendi deo: quale studiū habet ista vt hominib[us] placeat. Secūdo est cogitandū q[uo]d pulchre facies in celo sunt et quomō ornabuntur stola glorie. Si ille moralis qui nūc est et cras moritur tā pulcher est ad v[er]dendum: quid tunc est de immortalib[us] post

Preceptum Sextum

Iudicium eternaliter viuētibus. **S**exto
habet fieri auxiliando: vt sunt vetule truf-
fatrices que sunt mediatores ⁊ consiliato-
res: quod est peccatū magnum ⁊ sunt simi-
les diabolo: quia sicut diabolus instigat:
sic ⁊ ipse instigant ad malum. Secūdo sunt
peiores diabolo: quia quod diabolus per-
ficere, nō potest p se hoc ipse pficiūt. Ter-
tio sunt serpentes diaboli quia sicut diabo-
lus per serpentem deceptit Euā: sic p ipsas
demon decipit ancillas. de quib⁹ ait Ps.
Acuerunt linguas suas sicut serpentes: ve-
nenū aspidum sub labijs eorum. Legit in li-
bro de disciplina clericali, q quidam nobi-
lis habuit castā vxorem ⁊ speciosam. Con-
tigit autem ipam ire oratiōis gratia. Qui-
aut iuuenis mulierē ipsi⁹ adamauit arden-
tius: quā verbis sollicitari cepit. Iuuenis
aut se pteptū vidēs p nimio dolore pariter
⁊ amore decubuit. Altera aut die dum in
platea languidus ⁊ anxi⁹ expectaret: ecce
anus habitu religioso iduta iuueni obuia
fuit. Et illa de tanta mesticia interrogauit
ipsum. Respondit. Pre amore illius mulie-
ris diutius egrotavi ⁊ ei cōsentire noluit.
Rūdit anus. Ego cū adiutorio tibi auxilia-
bor: ⁊ abiit. Igit caniculā quaz apud se ha-
bebat duobus diebus ieiunare fecit: ⁊ ter-
tia die panem cum sinapi cōfectū ieiunāti
cani dedit: quē cū gustaret p nimia amari-
tudine oculi ei⁹ ceperūt lachrymari. Tunc
vetula domuz illius pudice mulieris adijt
⁊ honorifice pre magna religiōis specie ab
ipsa suscepta est. Hanc autē secuta est sua
cancula: quā cū vidisset mulier lachrymā-
te: cām reqsiuit. Anus ait. Ne queras hoc
charissima. Hec (quam vides caniculam)
mea fuit filia casta nimis ⁊ decora: quam
quidā iuuenis adamauit ⁊ nihil ipse apud
ipsam amoris obtinere potuit. Qui p amo-
re grauer sauciat⁹ in lecto decubuit. Pro
qua culpa ordinante deo filia mea canicu-
la facta est. His dictis anus singultiendo
lachrymas fudit ⁊ dolorem nimium simu-
lauit. Ad hec pudica dñā similis peccati cō-
scia. Quid inquit factura sum: me etiaz de-
lexit iuuenis ⁊ sibi eodem modo accidit.
Cui anus dixit. Consulo tibi vt illum amo-
rem foueas vt eum periclitari nō sinas: ne

tibi forsitan contingat sicut huic filie mee.
Sic mulier pudica ex cōsilio vetule iuuenē
admisit: ⁊ diu seruatā castitatis famā per-
didit seq fedauit. Adirādum est certe q lex
ciuills non punit tales: cū tñ punit furē p
re modica. Lex em̄ Moy si in leuitico pre-
cepit q si q̄s hoīem furatus fuerit ⁊ vendi-
derit sine vlla miscdia moriat. Qua ḡ pe-
na plectenda est illa mediatrix q̄ sic animā
puelle tradit diabolo ⁊ corpus lenocinio:
Fuit quidā faber lignarius habens mulie-
rē pulchrā ⁊ bonam. In hanc quidā diues
oculos iniecerat: misitq̄ ad eam vetulam
nephādā: q̄ intrās domū ei⁹ ⁊ circūductis
oculis fatigatam se plangit. Querit iuuen-
cula cur venerit. Et vetula. Si ipsa sis ne-
scio talis noīs: talis matris filia quā habe-
re me credo in ista vicinia consobrinā. Cui
iuuencula. Si sum nescio: talis mulieris fi-
lia sum. Et vetula ruens in oscula iuuecu-
le. Bñ inq̄t assisaris optie mri tue. Tu aut
qualem virū habes? Bonū inquit fabrum
lignarium. Tunc vetula cum gemitu. Heu
inquit optime tue matris filia: quomō ad
istū miseruz deuenisti fabrū: q̄ tot magnos
in pericula tua habuisti: ⁊ sic recessit. In q̄r-
to die reuerfa est. Vere inq̄t multum solli-
citor vt post infortuniū tuū saltē copiosius
rebus valeas abundare. Inueni ergo viā
qua hoc fieri poterit: si consentire velis.
Est in ciuitate ista vir diues ⁊ potens qui
vt mihi heri dixit cuz tuum infortuniū de-
plorarem sup oīa diligēs concupiscit. Cuz
isto habebis quicqd corpori placere potue-
rit: veni ergo mecum ad eccliam. b. virginis.
Nihil iuuecula suspicans mali iuit cum ea.
Et cū ante portā diuitis transfiret vt preor-
dinauerat vetula trahit iuuenicula ⁊ rapit
in cōclau: ⁊ ibidē angustiat ad cōsentiedū
diuiti. Ad aures igit vetule inclinauit iu-
uencula dicens. Adhi contigit iuxta p̄sue-
tudinem feminarū. Nunc ergo libera me:
frondeo cras reuerti. Vadit ad domum ⁊
p̄pauit de vicinis tres fortes feminas cuz
scobis: ⁊ venientē feminā percussit vsq̄
ad sanguinis effusionē. Audiūt cūcti qd fa-
ctū: ⁊ in magna glia ⁊ fama iuuenicula ex-
tollit. **S**eptimo habet fieri donando cū
q̄s alicui p̄sone aliq̄d cūmoduz dat: ea in-

tentione vt sic eā ad malā cōcupiscentiaz ⁊
 actū inclinet. Talis sic dās sibi siue sit pro
 nouo anno siue p alio tpe: peccat mortaliter
 p mala intentiōe. Immo mechanicus
 qui pparat vel vendit tale clinodium: q̄ sic
 certitudinaliter scit eos velle aburi: reus ē
 illius peccati. Insuper nunciū qui est me-
 diator illaz personarū: ⁊ omnes tales re-
 cipientes tenentur ad restitutionem. Sicut
 ricus fuerit ⁊ dederit de bonis ecclesie vel
 monasterij: tenetur restituere monasterio:
 ⁊ si habeat vxorem tenetur restituere vxor-
 ri. Sic pariformiter si mulier dederit aliqd
 viro alteri: tenetur restituere: nisi dederit
 de bonis parasernalibus amasio suo. Si
 autem mulier est soluta ⁊ sui iuris: ⁊ dede-
 rit amasio aliquid de rebus proprijs: licet
 honestum sit q̄ illud expendat in pias cau-
 sas: non tamen credo q̄ teneatur restituere
 nisi velit. Poterit tamen etiam restituere
 ei qui dedit qd̄ melius videtur si penite-
 at. **O**ctauo habet fieri cantando ⁊ can-
 tica secularia de amore carnali componen-
 do. De hoc nota supra in quarto piecepto
 de cantu in primo membro.

Secundi qui peccant contra hoc pre-
 ceptum sunt qui viuunt in amore car-
 nali: qui hereos dicitur. Ille amor
 totaliter amorem diuinum excludit. dicen-
 te dño. **M**atth. vj. Nemo potest duob⁹ do-
 minis seruire: aut em̄ vnus diligit ⁊ altum
 odit. **I**git̄ vulnerati tali amore deum dil-
 gere nō possunt: exēplo vasis. Dicit **A**ug⁹.
Si inquit in te habitat amor mundi: vas
 es ⁊ plenus es: effunde qd̄ habes: ⁊ recipi-
 es qd̄ non habes: effunde amorem seculi: vt
 recipias amorem dei. **E**t **L**iprianus de duo-
 decim abusionibus dicit. **M**undi amor: in-
 quit ⁊ dei pariter in vno corpore habitare
 non p̄nt: quēadmodū oculi nostri celum ⁊
 terrā nequāq̄ simul cōspiciūt. **I**git̄ qui tali
 fedo amore hereo vulneratus atq̄ cecat⁹
 est nunq̄ potest christo seruire sed diabolo
 de hoc amore loquit **H**ierony. in quadam
 epistola dicens. **I**gnis infernalis: cuius
 materia gula: cuius flamma superbia: cui⁹
 scitille feda colloquia: cuius cinis infamia
 cuius finis gehenna. **H**ec **H**ieronymus.
De hoc etiam **F**rancisc. petrar. li. j. de reme-

dio vtri. for. ca. lxx. **E**st em̄ talis amor in-
 quit latens ignis: gratum vulnus: lapidum
 venenum: dulcis amaritudo: delectabilis
 morbus: iocundus supplicium: blanda mors.
Hec ille. **I**bidez. **L**ibidinem amorem dicitis:
 illū colitis: illū nephāda sciētia deū facit:
 vt probra vestra qui vix celum regit excu-
 set. **I**lli deo vfo aras erigite ⁊ thura por-
 rigite ne cū vos ad celū vehit: vnus ho-
 ce-
 li deus illū ⁊ vos tradat in tartarus. **H**ec
 ille. **H**ic quatuor sunt dicenda de illo amo-
 re hereo. **P**rimo de eius ortu ⁊ causatiōe.
Secdo de ei⁹ signis ⁊ cognitiōe. **T**ertio de
 ei⁹ piculo ⁊ cōsuliōe. **Q**uarto de ei⁹ cura ⁊
 remotiōe. **P**rimo de ei⁹ ortu ⁊ causatione:
 de hoc recitat **B**ernar. de gordonijs di. q̄
 passionis hui⁹ causa est corruptio estimati-
 ue ppter formā ⁊ figurā affixam. **U**n cum
 aliquis captus est in amorem alicui⁹ mulieris
 ita fortiter cōcipit formam mulieris illius ⁊
 modū q̄ credit ⁊ opinat hanc mulierē pul-
 chriorem magis castā venerabilem: specio-
 sam: meli⁹ doctā in naturalib⁹ ⁊ moralib⁹
 q̄ aliquā aliaz: id̄ ardēt⁹ cōcupiscit eā sine
 mō ⁊ mēsurā opinās q̄ si possit finē attinge-
 re q̄ hoc esset sua felicitas ⁊ bñtudo ⁊ intā-
 tū corruptū est iudiciū rōnis q̄ cōtinue co-
 gitat de ea: ⁊ dimittit omnes suas opera-
 tiones. **I**ta q̄ si aliquis loquat̄ cū ipso vix
 intelligit aliqua alia. **E**t q̄a est incontinua
 meditatiōe: id̄ melancolia appellat̄. **E**t he-
 reus dicit̄ quasi hereos. i. nobilis: q̄a nobi-
 les ppter deliciaz affluentiam istā passio-
 nem cōsueuerūt incurrere ⁊ intantū cōcu-
 piscunt q̄ insani efficiunt̄. iuxta illud **Q**ui-
 dij. **A**trahere sublimi triste pependit onus.
Judiciū etiam ipoz corruptū est. **I**deo di-
 cebat versificator. **D**is amans cecus: non
 est amor arbiter equus. **N**am deforme pes-
 cus iudicat esse decus. **E**t alibi. **Q**uisquis
 amat ranam: ranā putat esse dianā. **I**deo
 diffinit eū ibidē dicens. **A**mor qui hereos
 dicit̄ esse sollicitudo melācolica ppter mu-
 llerū amorem. **N**el est mētis insana: qua ant
 mus vagat̄ p inania: crebris dolorib⁹ per-
 miscens gaudia. **E**t vt frequenter magis
 venit viris q̄ mulieribus: p tanto quia vi-
 ri sunt calidiores: ⁊ vniuersalit̄ femine fr-
 gidiores. **E**t hoc ptz in masculis brutorum

Preceptum Sextum

E qui cum furia et impetu mouentur ad coitum implendum. Nunc autem viri quia calidiores sunt: ideo in coitu ardentius delectantur: mulieres autem extensius plus: quia in semine viri et in semine proprio. **D**ubitat vtrum talis amor magis consistit in concupiscentia delectationis quam in tactu est: quam in visu: Rursus quod magis in tactum: quia magis delectatur tangere quam videre. In contrarium est Aristoteles. ix. ethi. qui dicit quod magis eligunt se videre: ergo magis consistit in visu quam in tactu. Respondet magister Henricus de vrima. sup. ix. libri ethicorum dicens. quod iste amor magis consistit in delectatione: que est circa visum: quam que est per tactum. Quod duplici ratione probatur. Prima est quod in illius sensus delectatione maxime consistit ille amor: per cuius actum generatur nutritur et augetur. Sed ille amor maxime generatur per visum: quod patet. Tunc quia nullus amat aliquid: nisi eius specie fuerit delectatus. ut dicit Aristoteles ubi supra. Tum etiam quia ille amor causa tur per iudicium estimatiue: que per ipsa sensata iudicat de non sensatis. Visus autem solus plures delectationes consistit concupiscentie: et magis efficaciter imprimitur quam tactus vel omnes alij sensus. Tum etiam estimatiua magis capit ex visu quam ex tactu. Sequitur quod ille amor magis consistit in delectatione sensus visus quam tactus. Secunda ratio est: quia in illa delectatione magis consistit ille amor per quam maxime conseruatur. Sed hoc est per visum: per illum enim ille amor maxime conseruatur sicut et generatur. Unde est ut dicit Auicenna. quod quidam mulieres viris se vehementer amantibus coitum negant: ne in eorum amore corrumpantur aut deficiant. Tertius visus est naturaliter purior: spiritualior et nobilior: ideo efficacior est ad causandum illum amorem quam sensus tactus. Ideo dicit Martinus in chronica sua. quod anno domini. c. fuit Faustina Anthonij filia: vxor Marci Anthonij: qui cum vidisset gladiatores duos pugnare: exarsit in vnum et cum propter eum languere cepisset viro suo Marco anthonio causam languoris manifestauit: quod per consilium medicorum chaldeorum ipsum gladiatore fecit interfici et sanguine illius Faustine corpus perfrigi. Quo facto tentatio et infirmitas cessauit. Hec Martinus.

Dubitat scilicet. Vtrum melius sit amare vel amari: Respondet Henricus de vi. sup. viij. libro ethicorum. allegans ibidem Aristoteles. quod melius sit amare quam amari: probans hoc ex dictis eiusdem philosophi Aristoteles. in. ij. li. moral. triplici ratione. Primo quia amare importat actum nobilissimum et delectabilissimum ipsius amantis: amari autem nullum actum amati importat: sed potius quadam passionem. Constat autem quod actio simpliciter est perfectior passioe. Secundo quia sicut noscere est melius quam nosci: ita amare melius est quam amari. Antecedens probatur per hoc: quia noscere et amare solum est in animatis: cognosci autem et amari conuenit: etiam inanimatis. Tertio quia esse benefactiuum est simpliciter melius eo quod non est benefactiuum sed amans in quantum homo est benefactiuus amatus homo in quantum homo non est benefactiuus. Ergo amare simpliciter et in se est melius et perfectius quam amari. Et ibi est abundantia quedam ut ibidem dicit philosophus. Semper enim quod amat superabundat aut diuitijs aut virtute aut pulchritudine. Et quod amator bonorum superabundantiam desiderat. Quarta autem ratio est: quia amare certum est in amato: amari dubium est. Hanc tangit Franciscus petrarca. li. j. de re me. vtri. foru. Respondit discipulo suo dicenti. Amo ut vicissim amem. Respondit. Primum noscere potest. Secundum in ambiguo est: nisi forte nocturnum multercularum murmur in testimonium trahat Sequitur. O insane: nihil vnquam impudice presertim femine credas. Natura sexus ardor leuitas consuetudo mentiendi: fallendi studium: fructus fallacie. Hec singula multa que maxime: hec omnia quequid illius ore prodierit suspectum faciunt. Hec ille. Si enim dicunt se diligere virum: diligunt eum in ea parte qua perire pedet. Exim huius patet. Fuit quidam iuuenis lasciuus: qui cordialiter dilexit duas amantissimas infantum que omnia bona sua consumpsit cum illis propter vnam diuortium. Omnibus his bonis dilapsis: compulsum fuerat fugere a ciuitate pro verecundia. tunc vna illarum cepit flere fallaciter de fuga et recessu dilecti. Illa redarguta ab alia: cur fles inquit: terge oculos tuos cito habebis alium. Respondit ei. Si vis scire cur lugeo. Respondit. Cupio scire. Et illa. Plango et doleo: quia illam diuortium no

uam secū portat inconsumptam nobiscum. Hoc sit oibus iuuenibus exemplū: vt quando plāgūt amasie: hoc faciūt ppter diploidem incōsumptā. Non em̄ diligunt psonā: sed bursam. ¶ Sc̄do dicendū est de signis dilectionis et amoris. de quibus dicit ibidem auctor liliij medicine vbi supra. Signa sunt inquit quādo amittunt somnū: cibum potū: et macerant p totū corpus: principa liter tñ oculi pfundunt: et habēt cogitationes occultas: et pfundas cū suspīris luctuosis. Et si audiūt cantilenas de separatiōe amoris: statim incipiūt flere et tristari. Si autē audiūt de cōiunctione amoris: statim incipiūt ridere et cantare. Pulsus autē eorū est diuersus et inordinat⁹: s; velox frequēs et altus. Et si mulier quā diligit nominatur pulsus ei⁹ erit velox. Et p hunc modum cognouit Salien⁹ passionem cuiusdam iuuenis. Patiēs em̄ erat: in lecto tristis et macilentus et pulsus eius erat occultus et inordinatus: et nolebat Salieno reuelare: tūc accidit a fortuna q̄ mulier quam diligebat corā eo trāsīuit: et tūc fuit subito fortiter excitatus. Et cū mulier trāsīuisset pulsus est conuersus ad naturā primā. Et tūc Salienus cognouit q̄ philocaptus erat: et dixit patienti. Tu es in tali passione: quia tales diligis mulierē: et alter fuit admiratus cū cognouisset passionē et mulierē. Hec in primo pnoctico. Et iō si aliquis vult scire nomen mulieris quam diligit: nominet sibi multas: et cum nominatur illa quam diligit: statim excitabit pulsus. Illa est. Fugiat ab ea. hec ille. Tales etiā ppter amati absentia sepius infirmanē. vt Laticoz. ij. Fulcite me floribus stipate me malis: quia amore lāgueo. Luius patet exemplum in Amon filio dauid ppter sororem suam thamar: quam ipse corrupit simulans se infirmum: et postea eā cognitam abiecit. ij. Re. xiiij. Sed quidā excusant se dicētes: q̄ non carnaliter: sed spūaliter se amant. Contra quos sunt signa amoris carnalis et spirituales. Prīmū signum est: quia qui diligunt se carnaliter semp loquūtur vana et ociosas fabulas qñ sunt mutuo: et maxime de carnali dilectione. s̄m illud Maththei. xii. Ex abundantia cordis os loquit. Et quantus

ipse eam diligit et econtra: ita q̄ ad hmoi colloquia non sufficiunt hore et dies et cetera. Sed spūaliter se amantes: semp loquūtur de deo et sanctis eius. Secūdum signū est insolentia gestuū quādo sunt pariter: se taliter amantes: vn⁹ pedem alterius tangit. Signū dant cum oculis. Continuo se mutuo aspiciunt: vbi sunt in congregatiōe amplexant et osculant furtiue: sed spūalis amor: tantam disciplinaz seruat in occulto sicut in publico. Nō querit angulos continet oculos in occulto sicut in publico: et cōtinet manus oculos pedes et omnia membra sub custodia modestie. Tertū signum est inquietudo cordis: quādo sunt absentes cogitando inuicem vbi sit quid faciat: cur mihi non demandat qd̄ audit p̄spez est ei refrigeratoriū in corde. Inquietus est nec laborare nec orare pōt. Sed spūalis amor quiescit in deo et amicū suū fideliter in oratione cōmendat. Quartū signum est impatientia condilecti si aliquem secū diligit: si aliū benignius salutatur. Inde dolet: tristat et sequunt litigia opprobria et reuelatiōes secretorū. Sed spūalis amor vult oēs secū diligi: q̄a charitas est cōcarnatiua: et in hoc gaudet q̄ plures eū diligunt. Quintum signū est dare munuscula et dulces litteras et amatoria carmina. Vñ Hieron. Dulces litteras et sudariola sanct⁹ amor nō habet. Quas quasi pro reliquijs venerant carnales: et tanq̄ p memorali. Sed non sic amor spūalis et dilectio. Sextum est inordinata dissimulatio viciorum adinuicem ita q̄ mutuo se excusant: fouent: astant sibi mutuo cōtra arguētes corrigentes: et furat vnus innocentia alterius: sicut fur furem: adulter adulterā. Spūalis autē dilectio omnia vicia detestat i dilecto: sicut pater magis dolet deformitatis maculaz in filio proprio q̄ alieno. Sic dilectus in suo condilecto magis dolet de macula deformitatis q̄ i alieno. ¶ Tertio dicendū est de illius amoris carnalis periculo et confusione. Nam talis amor mulieris mala infinita fecit. Nam primo paradysum nobis abstulit: et mortez nobis intulit. vt p̄z Gene. iij. vbi dicit. Hunc ergo ne forte mittat manū suā et sumat de ligno vite: et comedat et viuat in eternum;

Preceptum Sextum

Emisit eum dñs de paradiso voluptatis: vt operaret terrā de qua assumpt⁹ est. Unde illud malū nobis venit nisi ppter amorem mulierū: quia adam fructū vetitū comedit ne mulierē contristaret; sicut dicit Aug. li. xliij. de ciui. dei. c. xi. dicens. Credendum illū viruz sue femine vnū vni: hoīem homi cōiugem coniugi: ad legē dei transgredien dam non tanq̄ virum loquēti credidisse seductum: sed sociali necessitudine paruisse. Nō em̄ frustra dixit ap̄ls. Adam non est seductus: mulier autē seducta est: q̄ ipsa q̄ ei serpens locutus est tanq̄ vx̄: esset accepit Ille autē ab vnico noluit consortio dirimi: etiā nec in cōione peccati. Nec ideo minus reus sciens prudensq̄ peccauit. Hec Aug. ¶ Secundo amor mulierū mundū deleuit Gene. vi. Videntes filij dei filias hominuz q̄ essent pulchre: acceperūt sibi vxores &c. Filij dei. id est. filij seth religiosi viderūt filias hominum. id est de stirpe cayn q̄ arāt curiose & dissolute & lubrice: & de illis preceperat seth filijs suis de voluntate domini q̄ nō cōtraherent matrimoniū cum eis: sicut dominus precepit filijs israel: vt non contraherent matrimonium cum mulieribus chananeis. Sed precedente tempore transgressi sunt preceptum hoc: & abutebatur vxoribus & exarserunt hoīes in inuicē coeuntes ppter q̄ dñs deleuit mundum. ¶ Tertio Joseph incarceration. Genes. xxxix. Factū ē autē q̄ dña sua oculos intecit in ioseph. & ait. Dormi mecum. Qui r̄ndit. Omnia sua tradidit mihi dñs me⁹ preter te. Quomō ergo possum hoc facere & peccare in deum meum? Accidit autē vt ait Josephus vt publica festiuitas instaret cui etiā mulieres interesse debebant. Tunc illa simulabat se habere egritudinē: & apprehēsa lacina pallij Joseph. Ait illi. Dormi mecum. Qui iratus relicto pallio in manu ei⁹ egressus est foras. Illa cōtemptā se dolēs in argumentum fidei retentum palliū ostēdit viro reuertēti dicens. Egressus est seruius hebreus vt illuderet mihi. Ille nimis credulus coniugi sue. Joseph tradidit in carcerem regis &c. ¶ Quarto salomonez sapientissimum infatuauit. Nam propter amorem mulieruz adorauit idola. vt patet

lij. Reg. xi. de quo Augusti. dicit. li. liij. de ciui. dei. ca. xi. Sicut aaron inquit erranti populo ad idolum fabricandū non consentit inductus: sed cessit obstrictus: ita nec salomone credibile est errore putasse idolis seruiendum: sed blanditijs femineis ad illa sacrilegia fuisse compulsus. Hec Aug⁹. Sed adhuc q̄ plures doctos & sapientes mulierum amor infatuat. Dubitatur de salomone vtruz sit saluatus. Dicunt q̄dam q̄ sit damnatus. Et huius opiniōis videtur esse August. sup ps. cxlv. dicens. Salomō mulierū fuit amator & reprobatus a deo. Et in li. contra faustum dicit. Quid dicam de salomone: quē tam vehementer arguit scriptura & condemnat. Idem dicit Beda super questionibus in libris Reg. q. xxix. dicens q̄ salomon de admissio idolatrie scele re nunq̄ perfecte penituit. Nam si fructus penitētie dignos fecerat satageret añ oīa vt idola q̄ edificauerat ob amorem mulierū alienigenaz de ciuitate tollerent: & nō in scandalum stultoz: que ipse cū fecisset sapientissimus erronee fecerat: sed quasi sapienter & recta facta relinqueret. In oppo sitū est Hiero. sup Ezech. li. xi. dicens de salomone q̄uis peccasset: tñ egit penitentē am scribens puerbia. vbi dicit. Nouissime ego egi p̄niam & resperi vt eligerem disciplinam. Item Hiero. sup Eccl. Aliunt hebrei hūc librum esse salomonis penitētiā agētis. Item Embro. in apologia David di. Quid de david dicā: q̄ de sc̄to salomone. Item dicit Hiero. Dicunt hebrei salomonem quinq̄tes tractum fuisse per plateas hierusalem causa p̄nie & tūc venisse in templū q̄ ipse edificauerat: cuz quinq̄ virgis vt verberaret a quinq̄ legisperitis. Qui dū voluissent manū mittere in christū dñi a seipso depositus est de regno. Item. ij. Regum. vii. scribitur q̄ dñs predixerat de salomone. Ego ero illi in p̄rem: & ipse erit mihi in filiū. Qui si inique aliqd̄ gesserit arguam eum in virga viroz & in plagis filiorum hoim. Misericordiā autē meam nō auferam ab eo sicut abstuli a Saul &c. Ergo ipse fuit filius dei p̄ adoptiōem: & per cōsequēs dilectus ab eo. Ideo vocatum est nomen eius amabilis dño. Sed de nullo re

Aprobo legi q̄ deus adoptasset eū in filium immo potius odire eos dicit. fm̄ illud *Ma lach. i.* Jacob dilexi: Esau aut̄ odio habui. Item dicit dñs de eo. Si inq̄t aliquid gessit arguam eum in virga furoris. Misericordiam aut̄ meā nō auferam ab eo. **Q**d aut̄ dicit Aug. hoc est referendum ad peccatum idolatrie: sed non ad finalem penitentiam. Talis amor adhuc infatuat sapientes. Cuius exemplū legi de alexandro imperatore qui nimis diligebat vxorē suā. Et cū eam frequētaret sepissime etiā plus q̄ republice expediret: reprehensus est ab Aristotele magro suo. **Q**d audiens imperatrix valde molesta fuit q̄ virū suū quasi effeminatū esse dicebat: et cogitauit qualiter Aristotele decipere posset. Finxit ergo se diligere eū adeo q̄ amore ei⁹ capt⁹ fuit et de adulterio interpellauit eādem. Rogauit ita ipm̄ Aristotele vt manibus et pedibus reptaret sup̄ terras: et sederet super ipsum imperatrix. Qui victus amore eius placidus acquieuit. Quo facto imperatrix fecit abscondi in viridario maritum suum cū militibus aliquibus: et sic venit sup̄ Aristotelem residendo. **Q**d admirans imperator redarguit eū dicens. Decetero me non reprehendatis q̄ diligo eam: q̄a plus illu sit te sapientem. Unde dicit Aristo. Si me decepit sapientem: multo plus om̄es calliditates eius timere debes. Unde Ecclesi. ix. Non des mulieri potestatem anime tue ne egrediatur de tua virtute et confundaris. Quinto dauid sanctissimum sedauit: si eut patet. ii. Regū. xi. q̄ propter hoc factus est adulter et homicida. Et adhuc m̄tra hodie sequūtur homicidia. Sexto fortissimuz ligauit Samsonem. sicut patet Iudicum xii. ca. Nota historiam. **S**eptimo Joannem baptistam decollauit. *Matth. vi.* vbi dicitur. Cūq; Herodes in natali suo cenam fecisset tribunis et principibus suis: et intrasset filia herodiadis et saltasset et placuisset Herodi. Dixit rex puelle. Pete a me quid vis et dabo tibi. Et iurauit illi. Quicquid petieris a me dabo tibi: licet dimidiū regni mei. Que cū exisset dixit matri sue. qd petā: Et dixit m̄. Caput Joannis baptiste. Et cōtristat⁹ est rex illo audito. Et mis-

so spiculate p̄cepit amputari caput Joannis. **O**ctauo hodie plures propter ipsum amorē seiplos suspenderunt. **L**ut⁹ exemplum ponit sanctus Cirillus i epistola ad Augustinū dicens. Sancti monialis q̄dam dñā pulcherrima etate iuencula: sed animi sapientia valde cana: beati Hieronymi deuotissima: in quodā cenobio dñarū multa sanctitate viues. Et hec debet esse alijs in exemplum: q̄ huc illucq; per vicos et plateas discurrere nunq̄ cessant illaqueantes aīas visioe sua. Hec nūq̄ nisi cogēte necessitate extra suā cellam gradum fixit. Huius serpens antiquus inuidit: et cuiusdam nobilissimi iuuenis animū in eiusdem monialis icitauit cōcupiscētiam. Qui nil poterat die noctuq; aliud cogitare: nisi quomō eam possit attingere: et circa monasterium veri luminis splendore cecatus cōtinue p̄gens nullū remedium aliud recipe quibat. Tante inscie nube caligatus extitit: vt multoties se suis manibus interficere: aut alias aquis submergere voluit. Sz om̄i auxilio destitit⁹ iuuenis quēdā mag⁹ adiit: et magnā pecuniā pmisit si suis incantationibus animū monialis in suū amorē conuertere posset. **Q**d pmisit magus. Demonem vocat: et ad cellulā monialis mittit deceptionis gr̄a: sed demon intrare cellulā non fuit ausus propter gloriosi Hieronymi imaginem ibidē depictā: ac p̄ hoc cōmissum op⁹ explere demon nō poterat. Reuertit⁹: et ad mittentē dicit: q̄ propter imaginez intrare non poterat. Que deridens mag⁹ mox altum misit ad idē opus. Fit secūdo quod primo. Mittit⁹ tertius qui intrauit cellulam: et coactus voces excelsas cepit emittere. Si ne Hieronymē me hinc recedere: huc ulterius non reuertar. Ad hec stupefacta mulier q̄ ofoni vacabat q̄s istas effuderit voces p̄cunctat. Nimo pauore p̄terita non cessante diabolo: sic excitate sunt moniales illius cenobij timore p̄cusse. Ad illam cellulam currunt cruce dñi p̄eunte: ac illum spm̄ neq; nesciūt: eūde cōiurāt vt debeat intimare qua de causa ventret. Narrās igi⁹ diabol⁹ rei serit: seq; gemitibus et vultu magno dixit esse vinctū a beato Hieronymo cathenis igneis. Rogauit eas vt

Preceptum Sextum

Earū scibus abeūdi grām inueniret. Et vt
 hec moniales audiūt: deo ⁊ glōso Hiero.
 laudes reddūt: suppliciter postulantes vt
 demonē hunc nullaten⁹ reuersurū de eodē
 cenobio effugaret. Ad hō: of onū verbis fini
 tis diabolus cū magnis stridoribus de eodē
 loco recedens magū adijt: eūq; verbe
 ribus ⁊ cruciatib⁹ flagellauit: vt per multa
 horaz spacia nullū vitale signū appareret
 dicens. Ad hē cruciatus causa fuisti: ad illā
 me destinasti monialē: certe te eisdē verbe
 ribus vindicabo. Videns magus se neci p:
 pinquum: votum vouit glōso Hierony:
 mo: q; si suis auxilijs a tam horribili flagel
 lo liberaret: a suis obsequijs nunq; vellet
 recedere. Quod ⁊ factum est. Qui p annū
 tacuit in lecto: ⁊ surgens a lecto combussit
 oēs libros suos: ⁊ in spelunca q̄ daz se clau
 dens Hiero. glōso seruiuit: videns inue
 nis insanus oīno se voluptatibus defrau
 dari: quadā nocte laqueo se suspendit: ⁊ sic
 infelix tpali vita simul ⁊ eternali se pua
 uit. Nono amor mulieruz Troyam destruxit.
 vt ptz de Paride qui rapuit vxorē Adhe
 nelai regis grecor: propter quod greci de
 struxerunt Troiam. Insup multos depau
 perauit: infatuauit ⁊ occidit ⁊ c. ¶ Quarto
 videndū est de ei⁹ cura ⁊ remotione. De
 quo dicit ibidem auctor Liliij medicine vbi
 supra. q; hereos q; incurrūt in manīā cadūt
 aut moriunt: patiens ille aut est obediēs ra
 tioni aut nō. Si ē obediēs: remoueat ab il
 la falsa imaginatione ab aliq; prudēte vtro
 quē timeat ⁊ de q; verecundet cū verbis ⁊
 monitionib⁹ osidendo picula seculi: diē iu
 dicij ⁊ gaudia paradisi. Aut nūcienē sibi al
 ta delectabilia: vt scz q; factus sit senescal
 lus: vel bñficiū grande est collatū sibi ⁊ ita
 reuocabit: q̄a honores de q; Quidi⁹. Scia
 si tollas periere cupidinis arcus. Deinde
 occupet in aliq; actiōe necessaria. De quo
 Quidi⁹ vacue mēti q; teneat op⁹. Deinde
 distrahat ad longinqs rōnes vt videat va
 ria ⁊ diuersa. De q; Quidi⁹. Uade p viba
 ne splēdida castra troie. Pirides inuenies
 ⁊ rerū mille colores. Deinde hortetur ad
 diligendū multas vt distrahat amor vni⁹
 ppter amores alterius. De quo Quidius.
 Hortor vt pariter habeat⁹ duas amicas.

Fortius ⁊ plures si quis hēre pōt. Utile est
 etiā se mutare ⁊ esse inter amicos ⁊ notos
 ⁊ vadat p loca vbi sunt prata: fontes: mon
 tes: nemora: odores boni: pulchri aspectus
 cantus auū ⁊ instrumēta musica. Tamen
 dicit Auicenna. q; aliqui plus mouent pro
 pter instrumēta musica. Finaliter autē im
 ploremus consiliū vetular: vt ipam deho
 nestent ⁊ diffament q̄tū possunt. Ipse em̄
 habet artem sagacē q̄tuz ad hoc plus q; vi
 ri. Unde dicit Auicenna. q; aliqui sunt qui
 gaudent in audiendo fetida ⁊ illicita. Que
 ratur ergo vetula turpissima in aspectu cū
 magnis dentibus ⁊ barba ⁊ cū turpi ac vi
 li habitu: ⁊ q; portet subtus gremiū pannū
 menstruatū ⁊ adueniens philocapto q; in
 cipiāt dehonefate amasiam suā dicendo.
 Quō est grossa: ebriosa: ⁊ q; mingat ad le
 ctum: ⁊ q; est tyntiosa: ⁊ est epilētica ⁊ im
 pudica: ⁊ q; in corpe suo sunt excrementie
 enormes cū fetore anhelitus ⁊ alijs oibus
 enormib⁹ in qb⁹ vetule sint edocte. Si autē
 ex his psuasiōibus nolit dimittere: subito
 extrahat pannū menstruatū corā facie de
 portando ⁊ dicendo. Talis est amica tua.
 Et si ex his non dimiserit: iam non est hō:
 sed diabolus incarnat⁹. Uñ Franciscus pe
 trar. li. j. de re. vtri. for. ca. lxxix. Adultos
 p̄teia inquit curauit pudor: qd maxie ge
 nerosis animis accidit dum aduersat̄ infa
 mia irrisioq; diūq; se digito signari vulgicq;
 fabula fieri dolet: dñ sub oculis reddit rei
 feditas: fructu vacua: plena dedecore: ple
 na piculis: plenaq; dolorib⁹ ⁊ pñe causis.
 Ibidē. Et loci mutatio q; vt corpori sic anti
 mo egrotati salubris interdū est. Ibidem.
 Luitatio em̄ fugacq; diligens quib⁹ amat
 vult⁹ in memoriā nō redit. Ibidem. Occu
 patio quoq; traductioq; animi ad alias cu
 ras nouasq; sollicitudines quib⁹ morbi ve
 teris vestigia deleant. Curandū est etiā
 illud viciuz non p castigationē: sed per me
 dicinalē cautelā. Uñ qdā ep̄s habens infa
 no amore incorrigibiliter laborantem: sus
 scitauit ei litem de bñficio suo: ⁊ tādū litē
 bus ⁊ sumptib⁹ fatigari fecit: donec ei⁹ infa
 ni amoris oblitus fuit. Alius ep̄s fuit q; in
 consimili casu impetrabat a p̄ncipe: vt cle
 ricū suū ita amantē in arduo ⁊ piculoso ne

A gocio ad curia mitteret romanā. In q̄ ne-
gocio tot aduersitates sustinuit ⁊ labores:
q̄ cū redisset: insani amoris nō recordaba-
tur. Quid ā etiā ep̄us clericū suū cū adulte-
ra infantē: simul cum illa inclusit in cel-
la: ⁊ eis p̄ multos dies caute ministrare fe-
cit: sed nec die nec nocte eos exte pmisit:
nec abinuicē separi. Luz igit̄ post multos
dies vsq̄ ad capitis strigine se cleric⁹ exte-
nuasset luxuriādo: petijt vt liceret ei a mu-
liere illa separari: ⁊ cautionē obtulit iura-
mētē se nūq̄ ad amplex⁹ illi⁹ mulieris esse
reuersurum: ⁊ ita q̄dāmodo sathana satha-
nam expellente ab insana curar⁹ est. Que-
dam etiā matrona in amore cuiusdā sacer-
dotis ardebat intantū: q̄ se prius velle de-
um negare q̄ illius amorē relinquere dice-
bat. Tandē per viri discreti sollicitudinem
munuscula q̄ illa sacerdoti dederat: tradi-
ta sunt in potestatem alterius mulieris: q̄
habens illa apud se in manibus quodaz fe-
sto ante oculos insane amatricis est addu-
cta: ⁊ videns munuscula putabat ea in sui
contemptū illi esse data. Tūc illa sacerdo-
tem odio habere cepit: ita q̄ etiam eum vi-
dere noluit.

Non mechaberis.

Primus gradus luxurie in ope est
fornicatio. Et accipit̄ cōmunit̄ pro
omni luxuria extra leges matrimo-
ni: pprie tamē accipitur p̄ actu venereo so-
luti cū soluta. Et d̄i fornicatio fm̄ Isidor⁹.
xi. ethymol. a fornicib⁹: eo q̄ loca illa i qui-
b⁹ mulieres publice p̄stuebant̄ fornicēs
dicebant̄: v̄l d̄i fornicatio a furto: q̄a a qua
cuq̄ non sua: vel a quocunq̄ nō suo furti-
ue ⁊ tan. p̄ res aliena erigit̄ actus ille. Vel
d̄i a fornace: eo q̄ in actu illo magis exar-
descit concupiscentia sicut in fornace q̄ in
aliquo alio peccato. Vel d̄i a foro eo q̄ mu-
lier fornicaria foralem se ⁊ etiā app̄ciabile
facit vili precio. Hec em̄ fornicatio primo

Est deo odiosa.

Angelis criminosa.

Demonibus gaudiosa.

Proximo iniuriosa.

Homini periculosa.

Sibi finaliter damnosa.

Dixi p̄mo q̄ est deo odiosa. de q̄ ap̄ls. i.
ad Cor. vi. an nescitis q̄ iniqui regnū dei

nōn possidebunt. Neq̄ em̄ fornicarij neq̄
idolis seruietes: neq̄ adulteri: neq̄ mola-
les: neq̄ masculoz cōcubitores regnū dei
possidebunt. De hoc dicit Aug. in li. de do-
ctrina ch̄riana. Luxuria est inimica deo:
inimica virtutibus perdit oēm substantiaz
⁊ p̄tis volūtatem declinās: futurā nō sinit
cogitare paupertatē. **S**cdo est angelis la-
chrymosa. i. ad Cor. x. Neq̄ fornicemur sicut
quā ex ip̄is: ⁊ ceciderūt vna die. xliiij.
milia hoīm. Historia ponif̄ Numi. xxv. hoc
Thobias dixit filio suo. Thobi. iiii. Fili mi
attēde tibi ab oī fornicatione p̄ter vxorem
tuā. Legimus in vitasp̄tz de q̄dam ange-
lo q̄ obturauit nares ad aspectū cuiusdam
luxuriosi. Jō dicit Berni. In quis diuerso
rio in quis angulo reuerentiā exhibe ange-
lo tuo. Et ne audeas illo presente q̄d me vi-
dēte non auderis. Itē dicit ap̄ls q̄ mulier
debz velare caput suū p̄p̄ anḡlos. **T**er-
tio est diabolo gaudiosa. Jō dicit Jee. v.
Sp̄us fornicatiōis eoz in medio est ⁊ do-
minū nō cognouerūt. De hoc leḡ in spe.
histo. li. xvi. c. xcvi. q̄ q̄dam fili⁹ sacerdotis
idoloz cū q̄dam die vidisset patrē suum in
tēplo sacrificantē idolis: vidit ⁊ sathanam
cū militia eius astantē. Quē cū adoraissent
demonēs: retulerūt facta neq̄cie sue diuer-
simode. Un⁹ retulit se per tres dies hoīes
vni⁹ puincie plurimos occidisse. Alius re-
tulit se plurimos submersisse in mari per vi-
ginti dies. Tertius se interfuisse q̄busdam
nuptis ⁊ sp̄sum occidisse: ⁊ multū sangui-
nis effusionē per decem dies incitasse. Hec
cū audisset Sathan: p̄cepit eos oēs flagel-
lari dicēs. Cū tm̄ ipsi i h̄ solo cōsumpsissent
cedi meruistis. Postremo vero q̄dam ait se
per. xl. annos incitasse quēdam monachū
in heremo ad peccandū: ⁊ vix illa nocte il-
lū cōpulisse fornicari. Tunc surrexit satha-
nas ⁊ osculat⁹ est eum. Imposuitq̄ capiti
eius coronā quā habebat dicēs: illum mas-
ximū quid egisse ⁊ c. **Q**uarto est primo
iniuriosa. i. ad Corin. v. Scripsi em̄ vobis
in ep̄la ne cōmisciamini fornicarijs. Ratio
est quia dū iuyēcula est impregnata: fomi-
cator se ab ea sepat ⁊ dimittit eā sine cura.
Quinto est sibi noctua ⁊ periculosa. i. ad
Cor. vi. Omne em̄ pctm̄ quodcūq̄ fecerit

E hō extra corpus est: q̄ autē fornicat in corpore suo peccat sc̄ corpus suū destruendo. An̄ versus. *Luxus corpus opes aiā vim lumina sensus. Hocē annihilat: necat: eripit orbat acerbat.* Q̄ p̄dit substantiam p̄t̄ Lu. xv. de filio p̄digo q̄ dissipauit totā substantiā suā viuēdo luxuriose. **S**exto est finaliter damnosa. *Eccli. ix.* p̄pter speciem mulierū multi perierunt. Ideo dicit̄ in sermone de septem donis. *Omnis fornicatio tollit gr̄am: ledit famā: et occidit animā vulnerat et grauat naturā: corpi dat infirmitatē oculis cecitatem. Deo displicet: angelis fetet et p̄ximis nocet: vitam tollit: et sanctos offendit.* Hec est que bursam euacuat: consumit substantiā: corpus et aiā proicit in gehennā. Ergo dicit̄ ap̄tus. j. ad Corin. vj. *Fugite fornicationem.* **P**ro vltiora declaratione notanduz q̄ vlti⁹ materie ponunt tres cōclusiones. Prima q̄ grauit̄ errāt asserētes simplicē fornicationem et viciū carnale nō eē p̄tra diuinū p̄ceptū neq̄ peccatū mortale. Ista conclusio p̄bat̄ q̄a nihil excludit a regno dei nisi p̄ctm̄ mortale: sed fornicatio simplex excludit a regno dei. dicit̄ cetera ap̄to ad Ephe. v. *Intelligētes q̄ oīs fornicator aut immūsdus aut auarus q̄d est idoloz seruitus nō habet hereditatē in regno ch̄i et dei.* Et. j. ad Corinth. vj. *Neq̄ fornicarij neq̄ idolis seruientes: neq̄ adulteri: neq̄ molles: neq̄ masculoz concubitores et ceteri regnū dei possidebūt.* Ergo sequit̄ q̄ est p̄ctm̄ mortale. Secūda ratio est *Cōitus cum muliere nō excusatur a peccato nisi p̄pter bona matrimonij: que sunt fides plēs et sacramentū.* Hunc autē fornicator non seruat fornicariē fidem nec econtra: nec actus fornicariū est actus cōiunctionis ch̄isti et ecclesie sicut act⁹ matrimonialis. vt dicit̄ apostolus ad Ephe. v. *Neq̄ fornicator querit bonuz prolis: quia nec desiderat plēm.* Et si sequit̄ non educit eā quia ignorat an sit sua. Ideo filij fornicationum sunt male morigerati. Tertio in hoc p̄cepto. *Non mechaberis: nō solum p̄hibetur adulterium: sed etiam fornicatio stuprum et incestus: et peccatum contra naturam quod vt patet in speciali in fornicatione in verbis ch̄isti dicentis Mat̄h. v.*

Qui viderit mulierē ad cōcupiscendā eam iam mechatus est eā in corde suo. Absolute dicit̄ mulierem non vxorem: hoc intelligens de quacūq̄ muliere. Quarto q̄ s̄m primā cōstitutionē nature hō nō debet cōiūgi mulieri carnali nisi sit vxor: et. ij. Dixit Adaz. Propter hoc relinquet homo patrē et matrē et adheret vxori sue. Qui to q̄ d̄: Job. xxxj. Cogitare de virgine. i. cōsentire i actū malū cū v̄gine est iniquitas magna. Tertū est autē q̄ defloratio virginis q̄ sp̄sū nō habet fornicatio quedam est licet maior q̄ cum muliere soluta et corrupta. Ideo dicit̄. xxvij. q. j. ca. Nubendi. q̄ fornicatio carnalis nulli impune cōceditur. et. xxxij. q. iij. ca. dicat. et. ca. Nubentibus. dicit̄ q̄ simplex fornicatio que est soluta cum soluta est peccatū. Cur inquit queritur tale cōiūgium: de quo nati filij nō sunt testes m̄imonij sed adulterij: et hoc in. ca. nubendi. Sexto quicquid est cōtra bonum plis est peccatū: sed simplex fornicatio est cōtra bonū plis educatio et eius districtio ad cultuz dei requirit p̄petuā cōhabitationē et indissolubilem adhesionē viri et vxoris q̄d fornicator non facit: q̄a facta fornicatione ipse recedit. Videmus in naturalibus q̄ vbi femella potest sola nutrire pueros: ibi et mas post cōiūctū recedit. Vbi autē nō p̄t̄ ibi manēt mutuo vsq̄ ad debitā crescentiā et robur filioz vt in aliq̄b⁹ aubus et aialibus. Sed educio hoīs plura requirit q̄ bestie. s. nutritionē: cōseruationē et informationē: requirit̄ ergo q̄ vir et mulier maneāt mutuo indiuisibīl̄. Correlariū ex hoc seq̄t̄: q̄ falsus ē error grecoz bachardoꝝ et q̄rūdam ph̄oz. Nam greci dicunt simplicē fornicationem nō esse peccatū. Quia simplex fornicatio si esset bona: nunq̄ deus p̄hibuisset i lege q̄ nihil de mercede prostibuli offerretur. Nūc autē hoc p̄hibet. vtz Dente. xxij. Et non erit meretrix de filiab⁹ israel. Arguunt em̄ greci sic: q̄a Gene. j. omnibus indifferenter dicit̄. Crescite et multiplicamini: et fuit dictum post fornicationē Eue: et institutione matrimonij. Et si ante dictū fuit: hoc fuit p̄pter cōtinationē opeꝝ sex dierū. Q̄ autē subdit: occupanti concedit̄ q̄d non est in bonis alicuius intelligit̄ de il

Alis quoz dominiū datū fuit hōi: nō de mulieribus vel hōibus. Talibus em̄ ex peccatis puenit q̄ hō hōi dñef. vt dicit Grego. vel intelligitur occupanti ad vsum licitum non ad vsum illicitum. Ad secūdū q̄ vti re sua q̄libet pōt nō tñ abuti: ancilla autez nō est deputata homini ad vsum fornicarium sed ad alia obsequia faciēda. Secūdo sequit̄ q̄ falsus est error bachardoz ⁊ multoz hereticoz dicentium q̄ actus carnalis cū ad hoc natura inclināt pctm̄ non est: maxime cū tentat̄ exercens: sicut dicit̄ extra de hereti. in cle. ca. ad nram. in. vij. errore. Contra quos Thobi. iiii. dicit̄ q̄ Thobias docuit filiū suū dicens. Attende tibi ab omni fornicatione p̄ter ppriā vxorē tuā non patieris crimen. Sed crimen importat peccatū mortale Ad Bas. v. manifesta sunt opera carnis: que sunt fornicatio: immundicia: impudicitia luxuria ⁊c. qui talia agunt regnuz dei nō possidebūt. Consequēter. i. ad Lo. vj. Fugite fornicationem. Tertio sequit̄ q̄ falsus est error nicolaitaruz ⁊ socratis qui asserēbant q̄ mulieres deberent esse cōmunes om̄ibus viris indifferēter. Et de nicolaitis dicit̄ Apocal. vj. Qui odisti facta nicolaitarū q̄ ⁊ ego odi. Dicit̄ glosa super illud c. ij. q. vij. nō om̄es. Iste nicolaus fuit vn⁹ de septē diaconib⁹ q̄s apli cōstituerūt: sed fuit reprobatus sicut Judas i collegio apostolorū. Idē dicit̄ Isidorus libro. viij. ethi molo. ca. v. Et allegant̄ eius verba. xliij. q. iij. quidam. s. nicolaite. Nicolaite dicti sunt a nicolao diacono ecclesie hierosolymoz. qui cum stephano ⁊ cum ceteris constitutus est a petro: q̄ p̄pter pulchritudinē relinquens vxorē: dixit vt qui vellet ea vte retur. Et versa est in stuprum talis consuetudo vt inuicē coniugia mutarent̄: ⁊ sic factus est hereticus ⁊ recessit a fide. Hoc idē voluit etiam Socrates philosoph⁹. Quez Aristot. improbat dicens. ij. li. pol. non esse bonū si essent om̄ia cōia ⁊ maxime vxores p̄p̄ tres cās. P̄ia q̄ tūc nō discernētur libert̄ a seruis. Nam de quolibet dubitaret̄ an pater suus fuisset liber vel seru⁹. Secūda equaliter fieret coitus patris cū filia: ⁊ filij cū sorore ⁊c. q̄ nō est rōnale in aliqua lege. Tertia tūc proles non diligeret eo q̄

quolibet hesitaret an̄ esset fili⁹ suus. Quarta tūc summum merituz. i. castitas tolleret̄ de medio sine necessitate: ⁊ hec est maxie meritoria. fm̄ illud Eccl. xxvj. Non est digna pōderatio anime cōtinentis. Sc̄da conclusio: peccata carnis sunt minoris culpe ⁊ p̄ ea hoies magis infamant̄: tñ ex variis circūstantiis eadem pctā magis vel minus aggrauant̄. P̄tz p̄ beatū Thomā in secunda sc̄de. q. cliiii. ar. iiii. Allegantē beatū Grego. ⁊ dicentē: q̄ carnalia peccata sunt minoris culpe q̄ spūalia: s̄ maioris ifamie Et hoc est verū in solutis ⁊ non in affinitate vel cōsanguinitate cōiunctis aut i ligatis Est em̄ illis magis pctm̄. Sc̄da cōclusio patet i his metris. Aggrauat ordo locus peccata sciētia tēpus. Etas cōditio numerus mora copia causa. Est modus in culpa status altus lucta pusilla. Primo graui⁹ peccat̄ in pctō luxurie in ordine sacro ex̄ntes: q̄ plus cleric⁹ q̄ laic⁹: plus diacon⁹ q̄ subdiaconus: presbyter q̄ diacon⁹. Primo p̄pter votū cōtinentie: q̄ illis ordinibus est annexū. vtz de vo. re. li. vi. c. vnico. Sc̄do p̄pter malū exempluz q̄ dant laicis si publice viuūt in fornicatione: dando occasio: nē peccādi aliis: q̄ est valde periculosum vt p̄tz. xi. q. iiii. ca. p̄cipue. vbi dicit̄ Grego. Prelati si vnq̄ peruerse p̄petrant: tot mortibus digni sunt quot exēpla prauitatis in posteris derelinquūt. Et necesse est vt tanto se cauti⁹ a culpa custodiāt: quāto p̄ praua q̄ faciūt nō soli moriant̄. Sic etiā graui⁹ peccat̄ mortalit̄ velata q̄ alia hōgo aut virgo simplex. Secundo aggrauat loc⁹: q̄ graui⁹ peccat̄ in loco sacro q̄ in non sacro q̄ si q̄s in ecclesia vel cimiterio fornicat̄: graui⁹ peccat̄ q̄ si hoc faceret in alio loco: q̄ per hoc ecclesia vel cimiteriuz violat̄. vt p̄tz li. vj. c. Ecclesia. de cōse. eccl. Vel aliter. Si aut̄ hoc solum fit in cimiterio: ⁊ non in ecclesia: solum cimiteriū violat̄: ⁊ nō ecclesia vt ibidem determinat̄. Logitēt ergo illi viri ⁊ mulieres q̄ se in ecclesijs cōfederant in actu venereo quātū peccēt. Tertio aggrauat scia: ergo graui⁹ peccat̄ ch̄rianus q̄ gētilis sc̄atus ⁊ sciens scripturam q̄ laycus: fm̄ illā regulam q̄ pctā sciētū pctis ignorantie p̄ponunt̄. vt dicit̄. vj. q. i. q̄re ergo.

Preceptum Sextum

E Ideo Salomon maxime peccauit: cui deus tantam sciam dedit: quod non habuit silem ante nec post eum. ut 3. iij. Regum. iij. et xxxij. q. iij. ca. Salomon quippe immoderato usu atque assiduitate mulierum ad hoc usque productus est ut templum idolis fabricaret: et quod promissum deo templum construxerat: assiduitate libidinis et perfidie substraxerat: idolis destruere templum non timuit. Quarto aggrauatur ex tempore: quod plures peccat qui fornicatur in sacra nocte vel die: quod quod in alijs diebus ferialibus fornicatur. Idem dicitur xxxij. q. iij. c. Quotienscumque dies natalis domini vel alia festiuitas celebratur: non solum ab infelici concubinarum consortio: sed a proprijs quibus viroribus est abstinendum. Hec ibi. Nota de hoc tria exempla in tertio precepto in sermone de indiscreta multiplicatione dierum celebrum. Quinto aggrauatur etas: quod magis peccat vir fornicando: quam iuuenis seu quam adolescentis. Et iuuenis quam puer. Idem dicitur extra de delictis puerorum. ca. Pueris grandiusculis peccatum nolunt attribuire quidam nisi ab adultis. xliij. cum pubescere ceperint: quod merito crederemus si nulla essent peccata nisi que membrum genitalibus admittunt. Quis vero audeat affirmare furta: mendacia: incendia: periuria non esse peccata. Hec plena est puerilis etas quamuis in eis non ita ut in maioribus punienda videantur. Hec ibi. Dum ergo pueri sunt infra quatuordecim annos: non possunt committere peccata carnis: nisi malicia suppleat etatem. ut patet in Salomone: qui genuit in xi. anno. Sed infra septem annos non possunt committere peccata alia nisi malicia suppleat etatem. ut patet in puero quinquennio blasphemate: quem diabolus rapuit de manibus patris. ut dicit Gregorius in dialogo. Sexto grauat conditio. i. status: quod plures peccat meretrix publica quam fornicaria occulta. Multi sunt qui credunt se cum talibus peccare simplici fornicatione: cum tamen committunt quibus adulterium vel incestum. Sepe enim tales mulieres coniugate sunt: et forsitan a consanguineis qui peccant cum eis cognite: et sic non committunt adulterium sed incestum: quod deus prohibuit. Deute. xxij. Non sit meretrix in filiabus israel. De his dicitur xxxij. q. iij. ca. Meretrices esse et ad meretrices accedere prohibet dominus: quarum publice venalitas est turpitudine. Hec Augustinus. Tales

etiam non deberent offerre precium eorum ad altare. dicente domino Deute. xxij. Non offerres mercedem prostibuli: quia est quod vile. Ideo vocatur turpe lucrum. Ideo talia offerre domino maxime in publico pertinet ad dei irreuerentiam. Potest tamen de hoc fieri elemosyna. Ratio huius est: quod ibi transferunt dominium: quod inhibito non cadit super lucrum: sed super actum scilicet fornicarium. Ideo ibi est dominium et non in usura: ubi prohibetur actus et lucrum. ut dicit Thomas in. iij. sententiarum. Tales non deberent morari in publicis plateis: sed apud muros seorsum propter reuerentiam venerabilium dominorum: et etiam sacerdotum et religiosorum ne ab his scandalizent. Cuius exemplum patet in quodam fratre ordinis predicatorum. qui fuit in opinione hominum sanctissimus et acceptissimus regis castelle. Que quedam meretrix vidit et inuidit: et dixit ei. Quid creditis de isto homine quem sanctissimum putatis: ostendam vobis quis ipse sit: et eum vobis videntibus ad concubitum flectam. Cum autem quodam die predicaret vir stabat in publica predicatioe: finito sermone meretrix eiulatu magno et lachrymis spectante populo se prosternit ante pedes eius. Vir autem ille exclamans est de conversione peccatricis: et facta eius confessione dixit finaliter quod unum optaret ab eo: quod si hoc haberet: cessaret a fletu. Respondit vir. Audacter pete quod vis. Scio quod mei misericors inquit est deus unum restat: quo pacto sum parata in morte et in pena ire. Quid est hoc dixit vir. Respondit meretrix suspirans et ululatibus magnis verecundior inquit dicere: sed si semel possem frui tuo concubitu: tunc esset spes mee salutis. Ad hoc ille dolum vipere mentis intellegens. Hec hoc inquit frustraberis: hoc dices assignauit ei locum et horam. Diebus intermedijs vir beatus in oratione continue pro noctabat. Adhuc vero regi quid actum sit occulte intimaui: et seruis tubis eos introitum suum obseruare. Prestolante autem rege cum suis quod fieri debeat: sanctus vir circa horam assignatam ignem copiosum cum carbonibus ignitis ad instar lecti preparauit: et mane pulsante ad ostium muliere intromisit eam cum baculo: conficans ignem ut magis arderet et deposuit se super ignem dicens. Hic lectus tunc

li ope dignus est: hoc cū vidit mulier quasi mortua cecidit. **M**ulieres autem ex inuidijs irruentes bñm virū aduſtione aliqua corporis nil ledi viderunt: horrore ⁊ admiratione cōfusi: flexis genibus rogāt eū ab igne surgere ⁊ suis stulticijs indulgere. Ideo de hac muliere Salomō cōquerit dices. Inueni amariorē morte mulierē: que laqueus est venatorū ⁊ sagena cor eius. **E**cclē. vij. Querit quare ecclesia sustinet meretrices cū teneat omnia peccata notoria extirpare ⁊ incorrigibiles p̄ sniam excōicationis coercere. **Q**uare ergo magis feneratores q̄ meretrices aut adulteros excōicat? R̄nde tur q̄ cū fragilitas humana presentis t̄pis valde sit in libidine p̄na: vt vix possit aliq̄s cōpelli vel p̄suaderi ad continentia ad deteriorē libidine vitandā meretrices scortatores in ecclesia sustinent ⁊ ab ecclia. Si cut moyses permisit dare libellum repudij ad vitandū vxoricidij. Sic p̄mittit ab ecclesia: ne deterior libido assumat in vsum ita t̄m q̄ sp̄ arceant ab eucharistia nisi penituerint. vtz de cōse. di. ij. ca. pro dilectione tua. **S**eptimo grauat numerus: quia idem pctm̄ sepius iteratū magis grauat q̄ si semel fuisset cōmissus. **O**ctauo grauat moza. **I**ō illi magis peccat q̄ tacent in fornicatione. x. aut. xx. annis q̄ illi q̄ hoc faciūt p̄ annū aut duos. Ideo dicit de simonia. ca. nō satis i fine. Diuturnitas t̄pis nō minuit pctm̄ sed auget. Et ibidē. ca. cum in ecclesie corpe dicit. Tanto grauiora sunt crimina: quāto diutius infelicē animā tenuerūt alligatā. **N**ono grauat copia. **I**ō magis peccat vel grauius qui habet tres vel quatuor cōcubinas q̄ q̄ solus habet vnam. **D**ecimo grauat modus: q̄a grauius peccat q̄ nō tenet modū naturalē q̄ q̄ tenet. Etiaz grauius peccat q̄ illud facit publice ⁊ manifeste q̄ occulte sicut cynici. De quibz dicit bñs Aug. li. i. de ciui. dei. ca. ij. di. Illi cynici p̄hi. i. canini sunt. **H**oc illi nō viderūt p̄ferētes cōtra humanā verecundia q̄ nō est aliud q̄ caninam: hoc est immūdam impudentemq̄ sniam: vt scz qm̄ iustum est qd̄ fit in vxore: palam nō pudeat id agere nec in vico nec in platea quēlibet concubium deuitare. Et ibidē dicit Diogenē huius se-

cte fuisse auctores. **H**ec fuit in illis magna inuerecundia. Sic etiā in illis publicis fornicatoribz qui sine humana verecundia publice tenent cōcubinas: qui bñ cinicis assimilant. **U**ndecimo grauat status altus q̄a grauius peccat p̄latus fornicans q̄ subdiaconus: quia quāto gradus altior: tāto casus piculiosior. **D**uodecimo grauat si est modica lucta: qz grauius peccat q̄ ex modica tentatione cadit q̄ ille q̄ cadit ex magna tentatione. Ergo non sufficit solū pctm̄ cōfiteri in se: sed etiā circūstantias pctōū: sicut bagute faciunt. **N**el si confitent occultant circūstantias: sicut qdam dixit in confitendo confessori. **D**ñe cooperui me cum vna cappa: sed q̄ frater intus latitabat in cappa: hoc tacuit. **T**ertia cōclusio. **B**rauius vident errare imo mortaliter peccare asserentes q̄ impossibile sit hominem se a pctō carnis p̄conseruare: probat: q̄a **B**eneſctij. vbi dñs ad Layn loquens de peccato. Subter te inquit erit appetitus tuus ⁊ tu dominaberis illius. **U**n quasi mendacium deo imponit qui dicunt se non posse continere a pctō luxurie. **S**c̄do hoc patet **E**cclē. xv. **U**bi dominus dicit. **A**pposui tibi ignem ⁊ aquam ad quod volueris porrigemanum tuam. **S**equitur ibidem. **A**nte hominem vita ⁊ mors bonū ⁊ malū quodcūq̄ placuerit dabit illi. **I**deo dicit **A**p̄stolus. **F**idelis deus qui non p̄mittit vos tentari super id quod potestis. **E**t. i. **J**oan. v. **H**ec est em̄ charitas dei vt mandata eius custodiamus ⁊ mandata eius graua non sunt. **U**nde **H**ieros̄. **M**aledictus qui dicit deum p̄cepisse impossibile. **I**deo idem ad demetriadem virginem. **F**astidiosū inquit ac superborum est ac neq̄ more q̄ in os domini reclamamus ⁊ dicimus. **D**urum est: arduū est: non possumus: homines sumus fragili carne circundamur. **D**ecem vesaniam. **D** p̄phanam temeritatem. **D**uplici ignorantia accusamus dominū vt videat nescire quid fecerit ⁊ nescire quid iusserit: quasi oblitus fragilitatis humane: cuius auctor ipse est: ⁊ imposuerit homini mandata q̄ ferre non possit simulq̄ pro nephas ascribimus: impietate iusto pio crudelitatem. **H**ec **H**iero. **T**ales p̄mo faciunt verecum

Preceptum Sextum

Ediā sibiipis. Cōfitem̄ viliſſimā partem ſibi
dominari: ſc̄z carnez ſpiritui: ibi mulier do-
minatur ſuper viruz: id eſt ſensualitas ſup
animā. Sc̄do tales ſunt ſimiles brutis ani-
malibus: que ſequunt̄ appetitū carnis. De
quibus p̄s. Homo cū in honore eſſet nō in-
tellerit: cōparatus eſt iumentis inſipienti-
bus: ⁊ ſimilis factus eſt illis: immo ſunt pe-
tores ōs iumenta. Nam piſcis temperat ſe
ab eſca: ſi hamū videat: ⁊ etiāz auis a gra-
nis frumenti ſi laqueum videat. Miſer ho-
mo timore mortis eterne nō vult tēperare
ſe ab eſca voluptatis momētanee. Tertio
tales vno homine p̄ſente nō audent forni-
cari: ſola verecundia cohibet eos: quanto
magis dei p̄ſentia ⁊ angeloz q̄ eis depu-
tati ſunt ad cuſtodia debent eos cohibe-
re. Ideo dicit Boetius li. v. de conſolatio.
Magna vobis indicta neceſſitas probita-
tis ſi diſſimulare non vultis cū omnia agi-
tis ante oculos iudicis cuncta cerneris.
Quarto dicimus q̄ nō eſt veriſimile q̄ do-
mus alicui⁹ hominis eo inuita comburat:
ex q̄ ipſe ignē voluntarie apponat propolis
manibus: ſed talis ponit ignē in domū cor-
poris ſui: qui cibū ⁊ potū ad libidinem ex-
tantes ſumit ⁊ hoc in nimia quantitate.
Quinto non debet dici inuitus mori q̄ vo-
luntarie hoſtes inſequit̄ ⁊ inter man⁹ eoz
ſe imponit: cum ſciat ſe nō poſſe eis reſiſte-
re. Et nō debet dicere ſe nō cōtinere q̄ con-
fortia non vult fugere cum debilē ſe agno-
ſcat. Sexto q̄rat ab his q̄ dicūt ſe non poſ-
ſe cōtinere a quo cogantur ad fornicanduz
vtrum a diabolo carne aut muliere. Nō a
diabolo. quia dicit Grego. Nō eſt timēdus
hoſtis q̄ non pōt vincere niſi volentem. Si
dicūt ſe cogi a muliere ridiculoſum eſt hoc
cū poti⁹ ipſe eā ꝑcibus ⁊ munerib⁹ ſollicitet
⁊c. Si a carne iterū non vt patuit ſuperi⁹.
Tertio querat̄ ab his vtrū intelligāt q̄ nō
poſſint cōtinere ſuis virib⁹: aut etiā q̄ adiu-
ti a deo non poſſint. Si primo mō verū eſt
q̄a ſine adiutorio diuſo niſil poſſum⁹ Jo-
an. iij. Sine me niſil poteſtis facere. ij. ad
Corinth. iij. Nō ſum⁹ ſufficiētes cogitare
aliqd̄ ex nobis quaſi a nobis: ſed ſufficiē-
tia n̄ra a deo eſt Sap. viij. dicit Salomon
Scio q̄ aliter non poſſum eſſe cōtinens: ni-

ſi deus det: ⁊ hoc iſm erat ſapientia ſcire
q̄ hoc eſſet donuz dei. Jo adij ad dñm ⁊c.
⁊ Mat̄. xv. Si autē ſc̄do mō hoc eſt mani-
feſte falſum ⁊ ſapit hereſim: quia ſi volunt
deū inuocare ⁊ corpus caſtigare: tunc poſ-
ſunt. Si autē nolunt vitare malas cogita-
tiones ⁊ carnis illecebras: tunc difficiliter
poſſunt. Cui⁹ exemplū patet in vita patrū
q̄ quidam frater moleſtiā ſuſtinebat a ſpi-
ritu fornicationis. Abijt autē ad quendam
probatiffimū ſeniorē ⁊ precabat̄ eum di-
cēs. Sanctiffime pater orate pro me: quia
grauter me impugnat paſſio fornicatio-
nis. Hoc cum ſenior auდიſſet: orabat inten-
te diebus ac noctibus pro eo. Iterum autē
veniebat idem frater ⁊ rogabat vt magis
intentius ꝑ eo oraret. Similiter autē cum
ſollicitudine beat⁹ ſenior orabat intentius
pro eo. Frequenter autem venientem ad
ſe monachum videns ſenior ⁊ deprecā-
tem ſe vt oraret valde cōtriftatus admira-
bat̄ q̄ domin⁹ non exaudiret orōnem ei⁹.
Eadem autēz nocte reuelauit ei domin⁹ q̄
circa illū monachū erant negligentie igno-
rantie ⁊ ignominie: ⁊ vidit reſolutiones ⁊
delectationes fore corporeas cordis eius.
Ita autem oſtenſum eſt ſancto ſeniori. Au-
dit autē ſedentē illum monachū ⁊ ſpiritum
fornicationis in diuerſis mulierum formis
ante illum ludentē ⁊ ipſum condelectari vi-
debat. Et angelum aſtante ⁊ indignantem
fortiter contra eundem quia non ſurgebat
neq; proſternebat ſe in orationib⁹ ad dñm:
ſed magis delectabat̄ in cogitationibus ſu-
is. Hęc autē oſtenſa ſunt per reuelationem
ſancto ſeniori. Cognouit autē q̄ culpa ⁊ ne-
gligentia illius monachi erat vt non exau-
direntur orationes eius. Et tunc dixit ei
ſenior. Quia culpa tua frater erat q̄ non
ſis liberatus qui condelectabaris cogitati-
onibus tuis. Impoſſibile eſt em̄ ſpiritū for-
nicationis immundum a te diſcedere: alio-
rum oratiōibus deū pro te deprecantib⁹ niſi
⁊ tu ipſe labore aſſumas in ieiunijs ⁊ orō-
nibus ⁊ vigilijs multis cum gemitu depre-
cans vt miſericordiam ſuā ⁊ adiutoriū det grē
ſue ꝑbeatq; tibi dñs ch̄ſus vt poſſis reſiſte-
re malis cogitatiōib⁹. Nā medici q̄ corpib⁹
holm medicamēta cōficiunt ⁊ adhibent q̄

Auis oia cū summa diligentia faciāt verūta men si ille q̄ infirmat non se abtineat a no xijs cibis vel ab alijs que solent ledere infirmum: nihil ei p̄ficiat cura diligentia ⁊ sollicitudo. ⁊ sic de alijs.

Non mechaberis.

Secundo peccant contra illud preceptum: non mechaberis q̄ stuprū committūt. Et est stuprum virginū defloratio. Ideo dicit defloratio quasi floris virginitatis depositio. Ergo maior est penitentia illi intingenda qui deflorat virginem: q̄ q̄ facit simplicem fornicationē. **¶** autē sit maius p̄t̄ ex quinq̄. Primo propter legum graue punitionē. Secūdo p̄pter templi spūsc̄i violationē. Tertio propter impossibilem virginitatis reuocationem. Quarto propter verecundie remotionē. Quinto p̄pter virtutis virginalis putationem. Primo p̄pter legum graue punitionē: vt est lex moysayca. de q̄ Exod. xxij. Si seduxerit q̄s inquit virginē necdū desponsatam: dormieritq̄ cum ea: dotabit eam ⁊ habebit eam in vxorem. Si pater eius dare noluerit pecuniā reddet iuxta modum dotis quā virgines accipe cōsueuerant. Dicit Nicolaus de lyra sup̄ illud: si pater virginis dare noluerit eo q̄ puella nobilior ē aut ditior aut alia de causa: reddet pecuniam sc̄z q̄ decipit eā iuxta modū dotis quā vir. ⁊ c̄. Et est quinquaginta siclorū argenti. vt habetur Deutero. xxij. de virgine corrupta ab aliquo anteq̄ sit affidata viro. Ita q̄ duplex est ibi dos. Una que dat̄ vxori. Alia q̄ dat̄ patri. hec Lyra. Hoc idem etiam dicit̄ sub eisdem verbis. extra de adulterio ⁊ stupro ca. si duxerit. Dicit glo. sup̄ verbo dotabit eā ⁊ donationez p̄pter nuptias assignabit ei. Vel p̄prie pot̄: q̄ dabit pecuniā mulieri: quaz retinebit sibi p̄ dote q̄ fieri pot̄. ff. de donati. inter vi. ⁊ vxor. l. si q̄s vxorē. Si ue etiam cū ea nō cōtrahat nihilomin⁹ habebit illā pecuniā. vt sequit̄ in lra. Idez d̄ sup̄ verbo. iuxta modū dotis. q̄ estimabit iuxta facultatē illius ⁊ dignitatē puelle. **¶** de ep̄ali. audi. l. penul. Si ipse eā accipere noluerit dicēdū q̄ tūc faciēdū est sicut dicit̄ extra de adul. ⁊ stupro. c. puenit. vbi scribit Grego. ep̄o sipontino. Peruenit ad

nos q̄ felix quādam virginem stupro decēpit: q̄d si verū est q̄uis esset de lege plena plectēdus: nos tñ aliquatenus legis duriciem mollientes hoc mō disponim⁹ vt aut quā stuprauerit vxorē habebit: aut si renuerit corp̄aliter castigat⁹ excōicatusq̄ in monasterio in q̄ agat p̄niam retrudat̄ de quo nulla sit egrediendi sine p̄ceptōe licentia. hec ibi. Dicit glo. super verbo. virga castigatus. fm̄ quod visum fuerit iudici aut fm̄ leges releget̄: si vills persona fuerit verberetur in institutis. ⁊ .s. sinaut̄ stuprauerit. Et est stuprū p̄prie in virgine. vtz. xxvj. q. i. ca. i. Itē sup̄ d̄bo excōicat⁹ dicit glo. quo ad cōtionem sac̄oz quousq̄ visum fuerit superiorū: sed in foro p̄niali iniūgendum est ei q̄ ip̄i satisfaciāt vel cū ea cōponat. vt dicit̄ Guilhelmus. Et sup̄ius dictū est: intelligit̄ de foro causarū si est p̄ dolum̄ iducta. Ideo dicit̄. Si q̄s seduxerit. i. seorsum duxerit p̄ dolum̄. Itē legit̄ in vita kinderini ep̄iscopi: q̄ apud antiquos saxones sancitum fuit q̄ qlibet virgo in paternis edibus sponte deflorata viua absq̄ vlla misericōdia sepeliri debuit: ⁊ violator sup̄ ei⁹ sepulchrū supponi. Secūdo si illā stuprauerit q̄ alteri desponsata est adhuc grauius est p̄ctm̄. vtz. Deut. xxij. Si puellā virginē desponsauerit vir: ⁊ inuenerit eam aliq̄s in ciuitate ⁊ cōcubuerit cum illa educes vtrumq̄ ad portas ciuitatis illius ⁊ lapidib⁹ obuient̄. Puella quā nō clamauit cum esset in ciuitate: vir q̄ humiliauit vxorē p̄rimi sui: ⁊ auferes malum de medio tui. Si autē in agro repperit virginē puellā q̄ desponsata est apprehendens cōcubuerit cū illa ipse solus moriat̄: puella autē nihil patiet̄ nec est causa mortis. hec ibi. Hoc totū intelligit̄ de puella q̄ est viro affidata an̄ tñ cōsummatōne matrimonij. Tales fm̄ canones deberent penitere. xl. diebus in pane ⁊ aqua q̄d carenam vocāt cum septē sequentibus annis. vtz. extra de spon. duo. ca. Accepisti tibi illam in vxorē: quā alter habuerat sibi desponsatā. l. p̄ verba de p̄nti dimitte illā: quia nunq̄ pot̄ fieri legitima. ⁊. xl. dies in pane ⁊ aqua q̄d carenā vocāt cū septē sequētib⁹ annis peniteas. hec ibi. Tertio adhuc graui⁹ est p̄ctm̄ q̄ puelle violēter rapiūt ⁊ opp̄mūt sic v̄

Preceptum Sextum

Ena filia Jacob, de q̄ Gen. xxxiij. Egressa ē inquit filia Lye: vt videret mulieres regio nis illius: quam cum vidisset Sichem filius Emmor princeps terre illius adamauit eā ⁊ rapuit ⁊ dormiuit cū illa vt opprimēs virginē: propter qd̄ pctm̄ egressi sunt duo filij Jacob simeon ⁊ Leui frēs Dyne ⁊ arreptis gladijs interfecerunt Sichimitas in ore gladij: in vltione ⁊ stupri: ⁊ oues ⁊ boves ⁊ asinos vxores puulos eoz duxerūt captiuos. De hac specie dī. xxxvj. q. i. c. de raptoribus i fine. Hic ergo raptū cōmisit q̄ flozē virginittatis puelle renitenti violēter eripuit: siue puelle solūmō siue parētib⁹ tm̄ siue vtriq̄ vis illata fuerit. Pena autem raptoris mulierū fm̄ leges est q̄ capite puni: nisi forte raperet meretricē ⁊ substantia eius rapte applicabit si ingenuā rapet. Si vero ancillā v̄ liberā substantiā nō amittit sed tm̄ decapitat *L. de rap. virg. l. vnica. ⁊ xxxvj. q. i. c. si quis nō.* Scdm̄ canones aut raptor efficit seruus rapte: nisi velit se redimere, vtz in. c. de rapto. tamen fm̄ Glo. hec pena non infligit̄ in foro penitentiali.

Item debet excomunicari raptor cuz suis fautoribus. xxxvj. q. ij. ca. de puellis. si tm̄ rapta velit contrahere cum raptore potest vt ptz extra de rapto. c. Accedens. Vbi dicit Innocē. tert⁹. q̄ rapta puella legitime cōtrahere pōt cum raptore si prior dissensio transeat post m̄imonū in consensum: vt qd̄ ante displicuit: tandē incipiat cōplacere dūmō ad cōtrahendum legitime sunt p̄sone. hec ibi. Sic Romulus cōdita roma rapuit puellas sabinarū. vt dicit Aug⁹. li. ij. de ciui. dei. cap. xvij. Dicit titusliuius de origine yrbis. q̄ cū romul⁹ m̄pros cōdidisset ciuitatis amplissime: nec sufficerent eis mulieres misit ad vicinas ciuitatis postulando filias eoz in vxores sibi dari: sed statim fuit ciuitas odiosa alijs. Timebant illā multitudinē v̄roz. Et r̄nderūt q̄ filias suas eis dare nollēt. Romul⁹ vero hoc audiens censuit postmoduz ludos deo cello celebrandos: ⁊ hoc p̄ p̄uincias ⁊ ciuitates pcurauit diuulgando: vt multi confluēt vicinor. Instantibus vero ludis precepit seruis suis: vt cū de sabinis q̄ terra est p̄pe romā cōuenirēt ad ludos spectandos quili

bet sibi recipet vxorē quā vellet. Quod factū est. Postmodū vero cū patribus q̄ volebant vlcisci iniuriam ⁊ filias repetere romani bella habuerunt litis inter eos ⁊ sabinos p̄ meditatiōem filiaz q̄ se duob⁹ exercitibus opposuerunt pax facta est ⁊ c. Secūdo h̄ est graui⁹ pctm̄ p̄pter tēplū spūssancti violatiōē. Nō est parū pctm̄ violare tēplū dei materiale: q̄ violare tēplū dei spirituale: scz corp⁹ virginū qd̄ est tēplū spūssancti ē mai⁹ pctm̄. Iō. vi. j. ad Cor. iij. Nescitis qz templū dei estis vos ⁊ spūs dei habitat in vobis. Si quis autē templuz dei lauauerit perdet illuz deus. Sed virginē deflozantes tale templum spūssancti violant cum virginēs deflozant: que fuissent fortassis perpetua tēpla spiritussancti contra q̄s dicit p̄pheta. Deus venerūt gentes in hereditatē tuā: polluerūt templum sanctum tuum ⁊ c. Qd̄ etiā cōquerit Hiero. in epistola de lapsu Susanne di. ad te nunc mihi sermo: q̄ caput tanq̄ maloz es q̄ multipliciter misera es: cū gl̄iam h̄ginitatis etiā pdidisti. Nephthas est em̄ te vocari susannā que capta non es. Sequit̄ ibidē. Eras virgo in paradiso dei vtiq̄ inter flores ecclie eras spōsa ch̄ri: eras tēplū dei: eras habitaculū spūssancti. Et cū totiens dico eras totiens necesse est vt ingemiscas: quia nō es quod fuisti. Incedebas in ecclia tanq̄ colūba illa. de qua scriptū est. Penne columbe deargenteitate. Splendebas em̄ vt argentum: fulgebas vt auruz. Eras tanq̄ stella in manu dñi. Que ē ista subita cōuersio: que est ista repētina mutatio: De virgine facta es corruptio sathane: de sponsa ch̄ri scortuz execrabile: de templo dei phanuz immūdicie: de habitaculo spūssancti tuguriū diaboli. Que incedebas cum fiducia vt columba: nunc lates in tenebris vt vespertilio. Que fulgebas vt aurum p̄pter virginittatis decorem: nunc vilior facta es luto platearū. Que fueras stella radiās in manu dñi velut de alto cadens: conuersa es in carbonē extinctū. Ne tibi misera ⁊ iterū ve: que tanta bona pariter p̄pter parui t̄pis luxuriam pdidisti. hec Hiero. Querit Aug. libro. i. de ciui. dei. c. xxxvij. Quare de⁹ pmisit alijs q̄s virginēs violari ip̄is inuitis. R̄ndet ibi

de. Nolite admirari hoc vos amisisse unde
 hoibus placere gessistis: illud vero reman-
 sisse quod omnibus hoibus non potest. Sequitur. Qua-
 rum non corda interrogata responderet nunquam
 se de bono virginitatis aut viduitatis sup-
 bisse: aut cuius pariter excellentie et sanctita-
 tis inuidisse. Sic adhuc hodie propter qua-
 rundam superbiam de virginitate permittit eas
 cadere in diffamiam ut se recognoscant: vel
 quia denigrant alias pariter excellentie vel
 detrahunt eis. Sunt quedam corrupte et
 virginitatis dignitate amiserunt: tamen gerunt
 se pro virginibus tales quod diu virginibus nun-
 cupant: quousque cruciferi fratres non veni-
 unt id est pueri. Nota circa hoc quod ad stu-
 pidi faciendum inducunt ser. Primum est liber-
 tas effrenans. Ideo discursus iuencula-
 rum cohibendi sunt. Nam sicut comoditas
 facit furum quod habet locum et tempus: sic oportu-
 nitatem malefaciendi in puellis facit lo-
 cus et tempus. Ideo dicit Aristoteles in li. Re-
 thoricorum. quod hoies malefaciunt cum resiste-
 re possunt. Nam ex tali libertate discurrendi fi-
 unt iuencule familiares viris. Sicut aia-
 lia domestica permittunt se palpari et tange-
 re: siluestria vero nec tactus nec approxima-
 tionem sustinent. Sic est de iuenculis si mul-
 tum discuntur per plateas et ad confortia vi-
 torum permittunt se palpari et postea ascende-
 re. Ideo non debet esse vage tam seculares
 virginibus quam spirituales: ne cum dyna ad vi-
 dendum mulieres regionis corrumpan-
 tur. Gen. c. xxiii. An Ambrosius super illud Luc. ij.
 transiit apud cognatam suam dicit. Discite
 sancte vos mulieres: non circumsare per
 alienas edes: non aliquos in publico miscere
 sermones. An Franciscus petrar. lib. ij. de
 re. vtri. for. ca. xxij. An dicit discipulo dicen-
 ti. Lasciuit incipit filia. Respondit. Laurus
 dapes et vestes illi molles et fulgidos anu-
 los et armillas detrahe: et quicquid est ali-
 ud quo et ipsa sibi placet et placere aliis stu-
 det. Obijce illi domesticas curas. Pensa-
 acus et colum: et si quod est operis quod suaves et
 molles manus daret. Seduc eas a spectacu-
 lis et concursu populi: festis etiam diebus illas
 domi contine. Nullum tempus vagis ac disco-
 lis cogitationibus linque: Sequitur ibidem.
 Ecclesiasticum consilium est: super filiam luxuriosam

sam confirmata custodia: nequando te faciat in
 opprobrium venire. Hec Franciscus. Se-
 cundum est affluentia resoluens. Nam quan-
 do viuunt in superfluitate escæ et potus: cito
 cadunt in libidinem. dicente Hieronymo. et po-
 nitur eius verba. xxxv. di. c. Venter mero
 estuans cito spumat in libidinem. Ideo di-
 cit Hieronymo. in epistola ad Eusto. et Pauli.
 Si experimeto inquit creditur hoc primo
 moneo: ut sponsa christi vinum fugiat tanquam ve-
 nenum: quia hoc aduersus adolescentiam: pri-
 ma sunt arma demonum. Ut quod ergo oleum
 flammae adiucimus: quid ardenti corpusculo
 tormenta ignium ministramus? Tertium
 est iuuetus lasciuus: quia prius sunt sensus
 hominis ab adolescentia sua in malum. Be-
 nef. viij. Ideo dicit comentator super. vi.
 Physicorum. Vita iuuenum calida et humida:
 senum frigida et sicca. Ideo puella sunt ma-
 xime custodiende singulariter circa annus
 xiiij. vel. xiiij. quia tunc incipiunt motus car-
 nales vigere. Nam in iuuentute diabolus
 hominem tentat in luxuria. In virili etate
 in superbia. In senio in auaricia. Cuius exem-
 plum patet in quadam virgine velociter curre-
 te. Nota historiam: quod communis est. Si homo
 in iuuentute euadit luxuriam: in virili etate
 in superbia: vix tamen tertius scilicet auaricia
 in senio. Quartum est pulchritudo alliciens
 ideo dicit Franciscus li. i. de re. vtri. for. ca.
 lxxij. Pulchritudo inquit et castitas raro
 cohabitant. Sequitur ibidem. Quod assidue
 placato mari naute: quod per siluas saluis mer-
 cibus pretereunt mercatores nec pirata illis
 nec his preda obuius fuit. Quam tu mihi
 formosam interpretatam dabis casta licet ob-
 sidebit oppugnabit. Quis animus mulie-
 bus corruptoribus tot resistet. Admouen-
 tur muro scale blandicia: machineque mu-
 nerum et latentes sub terra fraudum cuniculi.
 Si his artibus non proficit: manu improba
 vis auferat. Si fide queris famosissimum ras-
 ptus ad memoriam reduc. Forma multos
 tentauit ac tentandos prebuit. Quosdam tra-
 uit et vel in crimen impulit vel in mortem.
 Fuit apud hebreos exemplum tetationis acer-
 rime Joseph et thamar. Hec Franciscus.
 Pulchritudo non est curanda singulariter
 quo ad virginibus volentes seruare castitatem

Preceptum Sextum

Propter tria. Primo quia non est deo accepti-
 ua: est cito defectiua: est mulier infectiua.
 Primo non est deo acceptiua: sed potius inte-
 rior. *Ps.* Omnis gloria eius filie regis ab in-
 tus est. Unde Petrus blesensis, epistola. lvi. scri-
 bens ad unam moniales dicens. Tanto eris
 acceptior sponso tuo christo: quanto es in veste
 vilior: in cultu corporis tui abiectior: in ser-
 mone rarior: in vultu deictior: in aspectu
 verecundior: in incessu maturior. Hec ille.
 Que hinc consideras illa nobilis romana ygo
 Balla: de qua Greg. in. liij. dialo. q. medici
 dixerunt quod habitura esset barbam si non nu-
 beret. Sed illa nihil deformitatis exteri-
 timuit: quod christum amavit: qui non exteriores:
 sed interiores requirit pulchritudines. dicens
 se aplo. j. ad Cor. vij. Mulier in nupta. i. vi
 dua et virgo cogitat quod domini sunt: ut sit sancta
 corpore et spiritu. Secundo est quoddam bonum defe-
 ctiuum. *Idem dicit Franciscus petrarcha li. j.*
de re. vtri. foru. c. ij. Breuissimum inquit tem-
 pus erit quoniam oris habitus huius colorque mutabitur
 cadet flava cesaries. i. crines: relique. i. den-
 tes albescent: teneras genas et serenam frontem
 squalescentes arabunt ruge: letas oculorum
 facies et lucida sidera mesta teget nu-
 bes: leue dentium ebur et candidum: scaber
 obducat et c. recta ceruix atque agiles hume-
 ri curuescent guttur lenes crispabit: aridas
 manus et recuruos pedes suspiceris tuos non
 fuisse. Quid multa? Veniet tempus quod te in spe-
 culo non agnosces. Hec Franciscus. *Idem di-
 cit Boetius. li. j. de consola. prosa. viij.* For-
 me vero nitore ut rapidus est et velox et ve-
 lut vernalium florum mutabilitate fugator.
 Sequitur ibidem. Si homines linceis oculis
 vterentur: ut eorum visus obstantia queque pe-
 netraret nunquid illud corpus alcibiadis
 in superficie pulcherrimum in prospectis visce-
 ribus turpissimum videretur? Non ergo te pul-
 chrum facit tua natura sed oculorum infirmi-
 tas. Tertio est malorum multorum incitatiua.
 Prouerbio. ultimo. Fallax gratia et vana est
 pulchritudo: mulier timens deum ipsa lau-
 dabitur. De hoc dicit Franciscus petrarcha
 libro. j. de re. vtri. foru. c. lxxij. Hi sunt
 labilis forme inquit et caduci fructus: qui
 prope non opulentas tamen domos sed et ingen-
 tes vires et magna nonnunquam imperia euer-

terunt. Note sunt historie. Certe nisi for-
 mosa adeo fuisset helena: troia mansisset
 incolumis. Romanorum regnum non tam ve-
 lociter corruisset: nisi tam pulchra fuisset lu-
 cretia. Hec Franciscus. Tertio peccat gra-
 uis qui stuprum committit propter impossi-
 bilem ygnitatis reuocationem. Ideo dicit
 Job. xxxj. Peperi sedus cum oculis meis:
 ut ne quidem cogitare de virgine: quod non po-
 test post casum resuscitari. quod etiam dicit hie-
 ro. in epistola ad Eustochium. et ponuntur ei ver-
 ba. xxxij. q. v. c. Si paulus vas electionis et
 preparatus in euangelio christi ob carnis acule-
 os et incutiua vicio reprimis corpus suum et
 seruituti subicit: ne aliis predicans ipse repro-
 bus inueniatur: et tamen videt aliam legem in
 membris suis repugnantem legi mentis sue
 et captiuam se in lege peccati. Si post nu-
 ditatem ieiunia carceres flagella supplicia
 in semetipso clamat. Infelix homo quis me
 liberabit a corpore mortis huius: ne te tu-
 ptes securam esse debere. Laue queso ne
 quando de te dicat deus: virgo israel cecidit:
 non est qui suscitaret eam. Audenter dicam
 cum omnia deus possit: suscitare virgi-
 nem non potest post ruinam. Valet quidem
 de pena liberare: sed non vult coronare cor-
 ruptam. Hec Hieronymus. Idem dicitur
 lex. s. de raptu virgi. in principio dicitur ibi
 super verbo non potest. Nonne excecato po-
 test restituere visum: quare ergo non virgi-
 nitatem? Respondet ibidem. Non potest fa-
 cere quando fuerit corrupta: quia peccatum
 non potest esse non factum. ff. de ca. in bel-
 lo. s. facte. Et sic hoc idem esse potest in
 ceco. Respondet. quod hic non refertur ad car-
 nis corrupte restorationem: sed virginis
 palme retributionem. Et dicit non potest: id
 est non congruit eius potentie: ut aureola
 coronet corruptas: hoc enim esset contra iusti-
 ciam. Ideo illud esse non potest. Hec glo.
 Quia impossibile recuperationem considera-
 uerunt multe virgines. Ideo rogauerunt sui
 corporis deformitatem ne a tyrannis violen-
 ter corrumperent. Sicut legitur in vita bea-
 te Brigide: quod cum quidam nobilis peteret eam
 in coniugem: ipsa ygnitatem zelo petijt a deo
 aliquam sibi dari corporis deformitatem: quod me-
 diate omnium procerum in ea cessaret instantia li-

bidinosa. Et extitit ad p̄ces eius vnus ocu-
 lus crepuit: et deturpata est facies ei⁹. Quod
 videns pater ei⁹ permisit eā velari: sed ita-
 tim facta p̄fessione de virginitate: oculum
 eius restituit de⁹ ex sua solita pietate. Sic
 et q̄dam sibi ipsi intulerat manus quaten⁹
 virginitate seruarēt. Sic legit de q̄dā san-
 cta montali: quā videns rex quidam mira-
 biliter concupiuit. Qui⁹ cōcupiscentie cau-
 sam cū a rege req̄reret. Rēdit rex. Oculo-
 rū tuorū mira pulchritudine capt⁹ sum. Et
 illa. Noli inquit dñe mi de his sollicitari.
 Habebis em̄ quod desiderasti. Et in sero
 thalamū ingrediens ambos sibi oculos ef-
 fodit: et illos regi transmisit dicens. Ecce
 mitto tibi q̄ cōcupisisti exterius: et tamē mi
 hi remanet vsus interior: in quo delectat⁹
 dñs meus et sponus Iesus ch̄s. Quedā
 se occiderunt: sicut dicit Hiero. li. j. contra
 Iovinianū. Nā scriptores narrāt quādam
 virginē thebanā: quam hostis macedo cor-
 ruperat: q̄ assilauit paulisp̄ dolorem et vio-
 lationem virginitatis sue: violatorē postea
 dormitētem iugulasse: seq̄ interfecisse cum
 gladio: q̄a viuere noluit post perditā virgi-
 nitatem. Hec ante mori elegit: q̄ sue corru-
 ptionis vltix existeret. Hec Hieronym⁹.
 Ideoq̄ querit virū virgo suuz corruptorē
 volente ipam violenter corrumpere possit
 sine pctō interficere: Respōdet q̄ nō: quia
 maius malum est interficere q̄ fornicari.
 Ergo pro nullo bono obseruando licet ho-
 micidium p̄petrare. Istā q̄stionē determi-
 nat Aug. li. j. de ciuita. dei. capi. xvij. Ubi
 primo assignat rōnem q̄re licet p̄ seruāda
 pudicitia nec se nec alium occidere. Ratio
 sua est talis. Presupponit em̄ q̄ continen-
 tia et virginitas consistat in integritate mē-
 tis nō carnis nisi materialiter solum: et p̄ti-
 net precipue ad bona anie q̄ nolētibus au-
 ferri non possunt. Nam si nobis nolētibus
 possit auferri: iam non esset virtus anime
 ipsa pudicitia: nec contineretur inter bo-
 na anime: sed bona corporis. Tunc arguit
 Augustinus. Pro illa re que sine consensu
 meo auferri non potest: et que sine decre-
 mento anime: immo cum magno lucro ani-
 me per violentiam tolli non potest: non li-
 cet mihi occidere hoīem volentem ipsam

auferre. Sed talis res est ipsa pudicitia et
 virginitas: que sine consensu mentis aufer-
 ri non potest. Ideo dixit sancta Lucia. Si
 iniuriam me feceris violari: tunc mihi du-
 plicabit corona castitatis. Tunc soluit obie-
 ctionem. Possibile sibi fieri. Sed posset ali-
 quis obijcere. Timendum est et cauendum
 ne libidini hostili subditum corp⁹ illecebro-
 sissima voluptate: animus consentiat pec-
 cato: vt iam non propter alienum: sed pro-
 pter suum peccatum anteq̄ virgo cōmittat
 debeat se vel corruptorem interficere. Ad
 quod respondet Augustinus. Si hoc esset
 licitum vt propter futurum peccatū vitan-
 dum deberet homo se vel corruptorem oc-
 cidere: hortandi essent homines: q̄ statim
 cum baptisati fuerint vt seip̄s occidant:
 quia tunc esset tempus cauendi omnia futu-
 ra peccata: cuz sint oīa preterita deleta.
 Scdō magis debet cōfidere q̄ anim⁹ eius
 nos sentiat libidinem carnis sue ex cōmu-
 nicatōe libidis aliene q̄ diffidere. Tertio
 min⁹ est de futuro adulteriū q̄ certū de p̄-
 senti homicidiū. Non ḡ nunc debemus pec-
 care ne forte postea peccem⁹: nec nunc p̄-
 tremus homicidiū ne forte postea incida-
 mus in adulteriū. Et tales nō pdiderūt vir-
 ginitatē: si ibi non fuit cōsensus mētis. De
 his dicit Aug. li. j. de ciui. dei. ca. xxvj. sic.
 Sed qd est dicēdū q̄ qdā femine sc̄te tēpe
 persecutionis vt insectatores sue pudicitie
 deuitarent in rapturum atq̄ necaturum
 se fluitū proiecerunt: eoq̄ modo defuncte
 sunt: earumq̄ memorie in catholica eccle-
 sia veneratione celeberrima frequentant̄.
 Respondit Aug⁹. De his nihil temere au-
 deo iudicare. Sequitur. Potest fieri vt ita
 sit: si hoc fecerint humanitus decepte vel
 diuinitus iusse non errantes: sed obediē-
 tes: sicut Samson. Et aliud nobis phas-
 non est credere. Hec Augustinus. Quar-
 to grauius peccat qui virginem deflorat:
 q̄ q̄ cōmittit simplicem fornicationē: quia
 reddit eā audacē ad multa peccata carnis
 et fit occasio fornicationū eius quas ipa fa-
 cit postea: et auferit ei quandoq̄ q̄ nunq̄ de
 cetero maritū habebit: quia cū semel pro-
 cerit aquam per caput fit audacior q̄ pri⁹
 et de post fit inuerecūda ad illud peccatū.

Preceptum Sextum

Ideo dicit .ij. Regū. xiiij. Difficile videbatur ei ut quispiam inhoneste ageret cum ea cum virgo esset. **Q**ui sit occasio omnium malorum que inde sequuntur. propter tale exemplum quia si quis haberet hortum bene et optime circumseptum si aliquis illum clausum bene aperiret ut bestie intrarent: nonne talis aperiens hortum esset occasio totius damni? Sic in proposito deus habet hortum virginalem quem supinator aperit. Ideo erit et est occasio omnium malorum sequentium. **I**ohannes dicit sanctus Thomas. in .ij. .ij. q. ciiii. arti. vi. **Q**ui virgo sub custodia patris existens si corumpatur est quedam specialis difformitas peccati ex parte puella que ex hoc quod violatur nulla pactione conjugali procedente impeditur a legitimo matrimonio contrahendo: et ponitur in via meretricandi a quo retraheretur ne signaculum amitteret. **H**ec Thomas. Et omnium illorum peccatorum et multorum malorum iste deflorator reus est et erit: quod patet per tale exemplum. Nam contigit tempore hylarii quidam parochiani hylarii episcopi defererent mortuum ad ecclesiam ut sepeliret eum: et dum foderunt sepulchrum inuenerunt corpus cuiusdam mulieris integrum sub terra iacens: et duos serpentes sugentes sanguinem de mamillis eius. **V**iso hoc miraculo: plurimi concurrerunt ad sanctum hylarium: quia tunc in ecclesia missam celebravit: dicentes ei que viderunt. Sanctus hylarius festinavit ad sepulchrum ut videret que audierat ab eis. **Q**uo viso et audito fleuit amare et sternens se ad terram. Fleuit et oravit dominum: et rogavit populum ut secum inuocaret misericordiam ut opem dignaret ostendere quid hoc corpus egisset in hoc mundo quod non potuit cum terra misceri et quare serpentes sic sugerent illud. **C**um autem sanctus hylarius orasset: spiritus rediit ad corpus et leuauit se coram omnibus in sepulchro et clamauit dicens. Sancte hylari miserere mihi peccatrici: et sua peccata confite ti. **R**espondit beatus hylarius. Dic mihi et confitere peccata tua. **A**it illa. Filia fui nobilissimi domitii et fui tenere nutrita in domo patris mei et quidam iuuenis concubuit mecum et genui ab eo duos pueros et occulte interfeci eos: timens infamiam hominibus: et illud peccatum celavi coram sacerdote meo propter nimiam verecundiam: sperans illud emendare et confiteri in senectute mea. Sed ego in iuuentute mea morte preuentus sum nec peccatum illud confessa. **N**unc digne miserere mei et ora pro me: quia ego confitebor tibi omnia peccata mea hic in carne mea et sub presentis stola coram omni populo. **C**um autem hec dixisset puella: sanctus hylarius posuit stolam super caput eius et ait. Indulgentiam et absolutionem habet. **E**t statim serpentes euenerunt et cadaver liquefactum est ad instar niuis in presentia radiorum solarium. **E**t sic patet quod ille deflorator illius puelle fuit reus omnium malorum: de quibus rationem reddere tenebatur et cetera. **Q**uinto est maius peccatum propter virtutis virginis reputationem. **I**deo dicit ecclesiasticus. xxvi. Non est digna ponderatio alie continentis ergo ei debet fructus centesimorum. Satis deteriorat terram que facit ut non possit reddere sexagesimum fructum vel tricesimum cum prius redderet centesimum. Ergo grauius peccat qui deflorat virginem que possit facere fructum centesimum quam qui fornicat cum corrupta. **H**abet enim continentia super statum conjugalem sex prerogatiuas. **H**abet namque primo maiorem dignitatem: quia per continentiam homines assimilantur angelis. **S**ecundo maiorem puritatem. **T**rahit enim spiritus per actum conjugalem ad immundiciam carnis et efficit quasi caro. **T**ertio maiorem libertatem habet: quia peccata sui corporis non habet uxorem sed virum. **Q**uarto habet maiorem unitatem. **Q**uia qui cum uxore est sollicitus est quomodo placeat uxori: et diuisus est. **Q**uinto habet maiorem sanctitatem quia coniugati tribulationem carnis habent et impulsionem maiorem quam non coniugati. **S**exto habet maiorem utilitatem: quia malus presentium et maior fructus sibi debet. scilicet centesimus. Ergo quilibet se diligenter abtineat a stupro virginum: non solum propter peccatum in se: sed etiam propter virginem virginum. scilicet hylariaz: quia ab ea maximum premium consequitur. **C**uius exemplum recitatur in speculo historiali. libro. viij. c. ij. **E**rat quidam miles in bellis famosus qui matrimonium oculum reputabat licet in concupiscentiis feminarum esset totus. **H**ic ad quiddam torneamentum in normanie partibus concubuit cum multo apparatu pergens: cum per quiddam castrum tam oculis quam corde transfret: iuuen-

Aculā quandā in itinere vidit. Cui⁹ pulchritudine captus cuidā famulo suo dixit. Eade⁹ et interroga patrē et matrē puellē q̄ si mihi habere eā consenserint vna nocte eis dabo decem libras argētī: et insuper vestē vnam ad ornatum filie sue. Qui cum iussa compleisset: illa mutatorijs induta et ad patrē sui imperiū vt seruu⁹ sequeretur induc̄ta: ipso duce ad militis diuersoriū venit: et post cibū et potū: ambos cōis lectus recepit. Cūq̄ ille cōgressum cū pudica virgine pararet et illa suspirioso corde sue dignitatis captiuitatem expectaret. Erat autē nox sabbati quā deuotio fidelitū memorie virginis matris cōsecrauit. Miles ait. Charissimā quōd nomē est tibi: et cur tale sup me sumpsisti lamētū? Cur me sic accipis quasi hostem et nō amicum? Cui illa voce tremula respōdit. Maria vocor: dignēq̄ lachrymis afficio: et planctū facio: q̄a melius est mihi mori q̄ turpiter viuere cū virginitatis decremento et maxime cū marie cōtinentiaz meā vouerim et desponderim me vni viro virginē castā exhibere ch̄o. Voluerā quidem mores et habitū sc̄imonialiū imitari: nisi patris mei paupertas reclamaret. Nam agnosco l̄ras et de sancta maria didici honoras a quodā paupculo clerico: q̄ apud patrē meum diuersoriū habet. Tūc sp̄s d̄ni descendit in mentem militis: et excussit de cogitacōe eius flāmas ignis libidinis: ita vt diceret. Quia nox sabbati est: et tu vocaris Maria p̄pter noctis et nois huius honorabile sac̄m: iā nunc cessabo et cor meū a tua inquietudine reuoco: nec opabor in te opa tenebrarū: q̄ vt dixisti voluntarium est tibi ch̄o seruire in cetu montaliū. Satis facias desiderio tuo. Dormiuit igit̄ tota nocte secura. Et de mane eam miles in monasterio quō iuxta tomeamenti locū contubernio sanctimonialiū tradidit p̄mittens iureiurādo: q̄ illum locū multis donarijs honoraret. Sed postea inde digressus tomeamenti cōgressu occisus est et ibidē sepultus. Cūq̄ miles non reuertere^t: illa iuuenula btām Mariā lachrymosis interpellauit sc̄ibus: vt de militis statu reuelationē aliquam sibi daret. Cui btā virgo maria se ipsam per visionē exhibuit dicens. Parce

charissima: parce fletibus et suspirijs. Ego sum m̄ Jesu consolatrix tua scias q̄ p̄cito recessit a te ille tuus i ch̄o dilectus in tomeamenti congressu occubuit: et in eodē loco sepulturam accepit. Qui q̄m mihi detulit in te et bona tibi propter me veraciter in morte compūctus eternam meruit salutē. Ibis ergo ad abbatissam et annuncabis ei quatenus illuc citius pergat: et corpus huc trāslatur in cimiterio trāsonat: vt per ecclesiacoꝝ suffragioꝝ cōionem adiuuet. Hoc autē in grande signum quōd tibi locuta sum erit. Rosam sup sepulchū vernantem reperies in superficie: cuius radix de ore sepulti pullulat in viscerib⁹ terre. Illa q̄ gaudens d̄ne celestis imperium abbatisse retulit. Sed abbatissa credere noluit. Iterum ipsa cū lachrymis ad btām virginem recurrit. Cui illa sicut prius apparuit mandans denuo ad abbatissam iret. Et addidit de quodā peccato eius occulto: quod ipsa cōfiteri et cū lachrymis punire deberet: et sic cū puro corde et prompto gressu ire. Quod abbatissa audiens ad locum p̄perauit et indicio rose corpus militis inuentum ad monasteriū suū trāslatū honorifice ibidē sepeliuit.

De peccato adulterij.

Actio peccat in ope exteriori p̄tra illud p̄ceptū adulteri qui grau⁹ peccat q̄ simplices fornicatores aut defloratores virginū. vt patet. xxxij. q. vii. c. quemadmodū. Et ibidē in. c. adulterij. vbi dicit̄: q̄ adulterij malū vicit fornicationē. Adhuc grauius est q̄ adulteriū ex vtraq̄ parte cōmittit̄: vt q̄m tā vir q̄ mulier sunt ligati m̄ imonio legitimo. Jo⁹ d̄ ibidē in. ca. quemadmodū. Grauius quoq̄ est q̄ vxores habēs ad cōiugem p̄ximi accedit q̄ sine vxore thoriū alteri⁹ violat: vt vxorat⁹ ad solutā accedēs. hec ibi. Et sic h̄ duplex adulteriū. Illud p̄ctm̄ grauat nō solū q̄ ē p̄tra diuini p̄ceptū: s̄ p̄pter septē alia mala vel octo q̄ inde oriunt̄. P̄io p̄pter diuinaz legū transgressionē: p̄pter homicidij cōsecutionē: p̄pter heredis falsi institutionē: p̄pter graue legi⁹ punitionē: p̄pter furti cōmissionē: p̄pter fidei et sac̄ri violationē: p̄pter m̄imonij sepationē: p̄pter purgatorij punitionē.

Preceptum Sextum

Primo ppter legū diuināz trāsgressione. Nam in adulterio trāsgredif pmo lex nature. *Mat. vij.* Quod tibi non vis fieri: alteri ne feceris. Sed nullus vellet qd aliqs haberet vxore suā: ergo hoc alteri non debet facere. Secdo lex moysi. *vtz Leui. xx.* Si mechatus fuerit vir cū vxore alteri: et adulteriuū pptrauerit cū cōiuge pximi sui morte moriāz et mechus et adultera. Ideo i sexto pcepto: non mechaberis: et in nono: nō cōcupisces vxorem pximi tui: imo in adulterio trāsgrediunt omnia pcepta diuina. *vtz in singulis.* Tertio in hoc trāsgreditur lex euangelij. *Mat. xix.* Dico vobis inqt: qui cuiqz dimiserit vxorem nisi ob fornicationē id est adulteriuū et aliā duxerit mechaf: et q dimissam duxerit mechaf. Et fortiori ille mechaf q non causa matrimonij: sed causa libidinis accipit aliam. Dubitat vtz matrimoniu soluať ppter fornicationem carnalem: cū dñs dicit excepta causa fornicationis: *ñdet Aug. de anchona sup Mat. h.* q mrimoniū solui per fornicationē pōt dupliciter intelligi. Primo quantum ad cohabitationē et carnalis copule cōmixtionem. Secdo q̄tū ad secundaz nuptiarū celebrationē: ita q liceat viro aliaz accipere. Primo ppter fornicationem solam vxor pōt dimitti: vt homo nō cōmifceat sibi carnali copula: pmo quo ad thoriū: et hoc facere pōt propria auctoritate: et etiā q ad cohabitationē et h auctoritate ecclie: q sicut tractū est i facie ecclesie: sic etiā debet absolui in facie ecclesie q ad cohabitationē. Secdo modo q̄tū ad secundaz nuptiarū celebrationē matrimoniu nō soluit: etiā ppter fornicationē. *ñ saluator illū mechū noiāz qui vxorē dimissam fornicationis cā accepit: et hoc probat xxxij. q. vij. c. Apłs dicit. Et Augusti. ex auctoritate apłi. Nā apłus dicit. i. ad Rom. vij.* His q mrimonio cōiuncti sunt pceptio: nō ego sed dñs vxorē a viro nō discedere. *ñ si discesserit. s. fornicationis causa manere innuptā. S: auiter ergo peccat q ex q: cuiqz alia cā preter fornicationem vxores a viris separant. Dant em̄ tales vtrifqz cām fornicandi. Dubitat scdo. vtrum soluať ppter fornicationē spūalē: Respōdet idē doctor: vbi. s. Secdo modo illud pceptū grana-*

tur ppter multa homicidia q̄ inde generātur et causant. *vtz i exēplis multarū historiarū. vñ ppter adulteriuū paridis et helene celeberrima troia fuit destructa: et multa milia hoim occisa sunt. Itē ppter adulteriuū qd viri cōmifere cuz vxore leuite fere tota tribus beniamin fuit interfecta. Historia ponit iudiciū. Itē ppter adulteriuū dauid cū bersabee vias coniunx eius fuit interfectus: et dictū erat ppter hoc ad Dauid. Df tibi a dño. Non recedet gladius de domo tua in eternū. Itē ppter adulteriuū Lucretie rex Tarquinius fuit expulsus: et reges a roma expulsi vsqz ad quadringentos lxx. annos. Itē pharao grauiter fuit punitus ppter vxorē abiae cuz qua voluit coifese *ñ. xij.* Sistr abimelech rex ppter eandem *ñ. xx.* Item quāta mala et homicidia facta sunt ppter dñam hollandie. p̄z multis expientis q̄ a viro suo viuēte adit angliā: adherēs duci glocestrie. anno dñi *ñ. cccc. xxvj.* *ñ. dñ. xxij. q. vij. ca.* Quid in oibus pctis adulterio grauius. Secūdu nancqz locuz obtinet in penis. *ñ. i. in prohibitionibus scde tabule tenet scdm locum q̄ immediate post homicidiū dñ: non mechaberis. Dubitat: vtrū hō interficiens vxorē ppter adulteriuū et fornicationem: pena homicidij debeat puniri: ñdet Augusti. de anchona super Mat. h. q si vir interfecerit vxorē fornicatā extra actū fornicationis: ita q non videret neqz apphenderet eam actualiter fornicari: tūc tam lege humana q̄ diuina esset puniendus pena homicidij. Nō em̄ debet pprio iudicio quēqz interficere: sed debet eā coraz iudice accusare: et penā allegatā et impositā expetere: et hoc nō liuore vindicte sed amore iusticie. Et hoc si penam et culpā homicidij subterfugere vellet. Sed si vir inueniret vxorē actu fornicatē: ita q videret et cōprehēderet eā in ope fornicationis: si eā tūc occideret ppter magnū iusticie ardorē quē h̄ret videndo carnē suā diuidi et turpiter tractari: lex humana nō apponit penā. Et ex hac lege humana dñ licere q nō p̄cipiat sed etiā nō p̄hibet sed penā taxat p̄siderādo magnū viri incitatuū. *ñ dicēdū q si ip̄am interficeret: lege humana nō puniret pena homicidij: le-***

Age tñ diuina si q̄s q̄ltercūq̄ pprio iudicio in
 terficeret vxorē: pena homicidij eēt puniē-
 dus. Hec ille. Legif de henrico. iiii. impe-
 ratore: sicut dīc gobolin⁹ in chroni. sua. q̄
 ipe quēdā militē instigauit ad h̄ q̄ impatri-
 cē de adulterio interpellaret: sed impatrix
 renuit ⁊ miles instat. Tādē impatrix dixit
 q̄ impatore absente suā volūtātē eēt adim-
 plectura. Ad impatorē itelligēs a militē: ad
 recedēdū se disposuit: ⁊ postq̄ recessisse pu-
 tabat: vestimēta militis induit ⁊ ad cubicu-
 lū impatricis se diuertit. Impatrix nō q̄s-
 dā iuuenes fortes vestib⁹ femineis idutos
 habuit penes se: ⁊ imperatorē sub spē mili-
 tis venientē p̄ eosdē apprehensum fecit for-
 titer baculari: donec clamaret q̄ ipse esset
 imperator. Tñ ipsa impatrix accurrens de-
 fendit eū: ⁊ postea de hoc facto euz acriter
 increpauit. Ipse vero militem iussit occidit.
 Q̄ homicidia occulta occurrunt inter p-
 sonas legitimas propter adulterium. Nam
 mulier vt habeat adulterū: suū virū legiti-
 mū occulte interficit: ⁊ adulterū in verū vi-
 rum accipit, ⁊ econtra. Ad m̄imonū nyl-
 lo modo stare potest. vt ptz. xxxi. q. i. ca. Si
 quis viuente. Et extra de eo q̄ duxit in ma-
 trimoniū: quā polluit p̄ adulterū. in. i. c. si
 machinata est in viri sui mortē vel si inter-
 uenit iuramētum: vel fidei datio impedit.
 ⁊ hoc siue adulterū interueniat ante fidei
 donationē siue post. vt ptz extra de eo qui
 duxit. in ma. ca. si q̄s vxorē. Idē de simplici
 p̄missione ⁊ iuramento. vt notauit Hugo
 q̄a noīe fidei intelligit̄ q̄libet p̄missio: ⁊ est
 quasi quedam despōsatio de futuro. Idē
 etiā est si cū adultero cōueniat: q̄ de facto
 ducat viuente altero cōiugū. extra de eo q̄
 duxit. c. ⁊ cum h̄ret. Si tñ adultera nescit
 eum h̄re vxorem nō impedit̄ m̄imonū ob
 fauorē nesciētis extra eo. c. i. Tertio illd
 pctm̄ est periculosum propter heredis insti-
 tutionē Eccl. xxiii. Mulier relinquens vi-
 rum suum peccabit: statuens hereditatē ex
 alieno matrimonio: q̄ non est parū pctm̄
 facere heredē falsum. Idē dicit̄ Iud. xi. de
 Bepte: heres i domo p̄ris nostri esse nō po-
 teris: q̄ de adultera matre nat⁹ es. Fuit q̄
 dā vxorē habēs: ⁊ de ea tres filios habuit
 fm̄ opinionē suam. Cui vxorē eius cuz qua-

dam die cum eo litigaret: obiecit ei q̄ tātū
 vn⁹ de illis trib⁹ su⁹ verus esset fili⁹: ⁊ alij
 duo nō essent sui. Reqsita q̄s suos eēt: non
 voluit ei iudicare. Verū tñ cū pater infirma-
 ret ad mortē ⁊ vxor defuncta esset: ipse sa-
 ciēs testamentū oia dimisit illi q̄ fili⁹ suus
 erat. Post mortem vero facta est contentio
 inter illos tres: quos tanq̄ filios suos nu-
 triebat. Quilibet em̄ dicebat q̄ ipse esset le-
 gitimus: ⁊ sibi hereditas esset danda. Tñ
 cū delatū esset ad iudicem: p̄cepit iudex q̄
 p̄ mortuus alligaret ad arborem: ⁊ q̄ dire-
 ctius sagittaret eum: ille hereditatē habe-
 ret. Tñ alligato patre ad arborem: duo sa-
 gittauerunt eū. Tertius vero vidēs patrē
 suū sagittari: iratus est vltra modū contra
 alios dicens: q̄ nullo mō sagittaret patrē
 suū. Ex quo cognitū est q̄ ipse erat ver⁹ fi-
 lius eius: ⁊ data est ei hereditas tota. Sic
 p̄pter ingratitude tales filij illegitimi me-
 rent̄ hereditate priuari. Sed qd̄ faciet mu-
 lier talis q̄ sic genuit filiu⁹ in adulterio: q̄a
 nisi impedit̄ falsum heredē a perceptione
 hereditatis iniuriabit̄ veris heredibus in
 portione. Rñ. q̄ tali mulieri non est dene-
 ganda penitentia p̄ discretū sacerdotē: vt
 ptz extra de penit. ⁊ re. c. officij. vbi est si-
 milis casus de muliere que supposuit par-
 tum alienū: que maritus educens credidit
 esse suū. Vbi rñdit Clemens tertius: q̄ mu-
 lieri tali non sit penitētia deneganda p̄ dis-
 cretū sacerdotē: dūmodo talis hereditas
 ad putatiū filiu⁹ nō deuoluat̄: q̄a nisi resti-
 tuat̄: ablatum pctm̄ non dimittit̄: ac p̄ hoc
 p̄nā nō agit̄ sed simulat̄. vt patet. xiiij. q.
 vi. ca. si res. Quia sequeret̄ ex hoc q̄ aliq̄s
 in hac vita h̄ret desp̄are: si suū peccatū es-
 set inemedabile. Cui⁹ falsitas ptz p̄ Bug⁹.
 in lib. de vera ⁊ falsa p̄nā: ⁊ fuit erro: no-
 uatiani. Respondet̄ ergo q̄ p̄dicta femina
 est inducenda: si q̄ modo pōt q̄ p̄dictum fi-
 lium inducat vt ingrediat̄ religionē vel ta-
 lem statum q̄ hereditatem talem nō possi-
 deat. Vel posset inducere verū patrem scz
 pueri: q̄ tantū sibi daret de bonis suis: vel
 si femina tātū h̄ret de bono suo vel labore
 aut de dote: aut de parafernalib⁹ de q̄bus
 ipsa daret illi illegitimo: vel pōt illud reue-
 lare alicui discreto confessori: vt ille indu-

Preceptum Sextum

E
 cat spurium vel suppositum quibuscumque mo-
 dis posset quod declinet hereditate: recepto
 prius ab eo iuramento de secreto tenendo
 sicut dicit Raymūdus. Potest tamen secundum Hosti-
 dicere viro si non timet periculum: vel si vir est
 conscius adulterij: sicut quidam femina in Bi-
 tannia fecit. de qua dicit Franciscus petrar-
 cha. li. ij. ca. xxxix. quia ipsa duodecim filios
 a totidem viris habuit. Et instante mortis
 hora vocari virum suum iubet. Non est inquit
 amplius tempus ludi. Nullus horum filiorum inquit
 ad te spectat propter maiorem solum. Primo
 enim anno nisi connubij casta fui. Sedebant
 forte tunc pueri omnes humi circa ignem more
 gentis aliquid manducantes. Stupete viro
 et illis rei nouitate suspensis: illa per ordinem
 presens noxiabat. Quod audiens omnium minimus
 qui triennis erat: panem quem dextera et ra-
 pam quam sinistra manu habebat: in terram
 posuit: et tremens desiderio ac ambabus
 manibus in altum erectis adoratis more.
 Da mihi inquit genitrix quod patrem bonum ac
 diuitem. Et cum illa in fine verborum nomina-
 set preteritum puuli famosum quendam diuitem
 resumpto in manus cibo. Bene habet inquit
 bonus est pater. Hec Franciscus. Sed posito
 quod spurium vel suppositus non vult credere
 mulieri sicut credere tenetur nisi esset mul-
 tum honesta: vel si sibi non potest sine periculo
 Tunc mulier satis faciat veris heredibus de
 sponsalicio suo vel de alijs: et doleat quod non
 potest omnino satis facere: et habeat voluntatem
 satis faciendi: et erit in statu salutis. sicut di-
 cit Raymūdus. Guilhelmus. et Hosti-
 am de consensu legitimorum filiorum facere ille-
 gitimos filios coheredes legitimorum filio-
 rum vel heredum aliorum: nisi repugnat loci
 consuetudo. Et si omnes vie defecerint: tunc
 tamen cum tali femina faciendum esset: sicut cum
 illo qui danum intulit et non potest soluere. ut patet
 xliij. q. vj. c. si res. Et sic patet grauitas hu-
 ius peccati ex falsi heredis institutione. Se-
 quuntur etiam plura alia mala. scilicet incestus et
 affinitate illiciti matrimonij copulantur et fra-
 ter ducit sororem: et huiusmodi multa infini-
 ta mala. Quarto est graue illud propter gra-
 uem legis punitionem. Nam si adulterius
 fuit occultum: puniebatur in lege Moysi ta-
 liter. sicut dicit Rume. v. Si latet adulterius

et testibus argui non potest: et spiritus zelotypie. i.
 suspitio concitauerit virum contra uxorem su-
 am que polluta est: adducet eam ad sacer-
 dotem et offeret pro ea oblationem: decimam
 partem sati farine ordeacee. Non fundet de-
 super oleum nec thus imponet. Sacerdos
 autem statuet eam coram domino et ponet in ma-
 nibus eius in vase fictili aquas viuas et de
 oblatione farine pugillum incendet super al-
 tare et mittet in aquam modicum pulueris
 de pauimento tabernaculi et nudabit caput
 eius: scribetque in membranula secundum Iosephum
 nomen dei: facietque eam iurare quod nihil no-
 uerit viro in his que sibi obiciuntur. Et di-
 cet sacerdos. Si polluta non es: deserto vi-
 ri thoro: non te noceant aque ille amariss-
 me. Sin autem declinasti a viro tuo ingre-
 diantur aque iste maledicte in ventrem tu-
 um et ipsum tumescere faciant et putrescat
 femur tuum. Et dicit mulier. Amen. Quod et
 factum fuit. ut patet ibidem. Sin autem mani-
 festum fuit: tunc puniebatur morte. ut patet
 Leui. xx. Si mechatus fuerit vir cum uxore alte-
 rius et adulterium perpetraverit cum uxore
 proximi sui: morte moriatur mechus et adul-
 tera. Nam tales lapidabantur. ut patet Jo. viij.
 Moyses mandauit hominibus lapidari. Sed si
 nunc tales deberent lapidari: timeo quod lapi-
 des deficerent. Item permittentur occidi uxores
 in adulterio deprehense pro maritis. ut
 patet ff. de adulterio. l. marito. ad legem iuliam. Ubi
 dicitur. quod licite maritus interficit adulterum cum
 adultera deprehensum in domo sua. Idem con-
 cedit lex moysaica. Sed lex canonica pro-
 hibet. Item aliquae gentes decapitant eos et
 aliquae submergunt: et aliquae suspendunt et
 que omnes sunt pene mortis. Legitur in specu-
 lo hystorio. lib. xxiiij. ca. xv. quod anno vndecimo
 Constantini fuit sanctus Sengulphus in bur-
 gundia. Hic sanctus fontem quendam emit in
 gallia: et eum oriri fecit in Burgundia. Lu-
 ius venditor dum emptorem irrideret repen-
 te vidit fontem suum exiccatum. Cum ergo quadam
 die iuxta fontem illum in horto suo sederet
 cum uxore sua adultera: cepit illam arguere
 de adulterij sui infamia. Quod crimen cum
 illa vehementer negaret: facillimam purga-
 tionem ei apposuit dicens. Si vis ut credas
 te sub hac infamia falso laborare: denuda

brachiū tuū ⁊ aufer mihi lapillum de fundo fonticuli hui⁹: ⁊ si illesum brachium retraxeris: credā q̄ innocens sis. Quod illa audiens secure brachiū imersit fonti: ⁊ statim combustū velut ab igne retraxit. Tunc sanctus ad illā. Ecce inquit appet veritas: flagitij tui. Habe ergo tua ⁊ mane per te ⁊ cū adultero. Nam socia mea vltra non eris sed data dimidia pte substantie sue mansit per se. Non multo post dormiens in domo sua: occisus est a quodam clerico qui cum vxore sua adulterare solebat. Cuius corpus dum feretro ad sepulturam portaref multi infirmi de tactu sanati sunt. Dumq; hoc illius vxori refertur ab ancilla sua: scz dominū suum tāq; martyre sanctum miracula facere: irridens illa ⁊ subsannās ait. Bengulph⁹ miracula facit ac vt anus meus cātat. Adorq; ab ano suo turpes sonos ⁊ numerosos vellet nollet cepit emittere. Quod ei postea contigit oī vita sua in sexta feria: vt quotiēs in eadē feria in qua vir eius martyr effect⁹ est aliq; verbū ab ore pferret: totiens ab ano turpem sonū audiret. Hec ibidē in specu. Tales etiam deberent acriter puniri in sinodis eorum: sed pchdolor capiunt pecuniam eorum: ⁊ dimittūt eos in pctis. Tales etiā adulteros confessores grauiter affligere deberēt. s. cū penitentia septē annoz. vt ptz. xxij. q. i. c. predicandū. vbi dī. Tales de perituro pnsam iponere deberet q̄lem de adulterio: hoc est verū dicit glo. quo ad numez annoz: nō q̄ ad aspiratē pnie: sed p̄tur⁹ penitere debet xl. diebus ⁊ septē sequentib⁹ annis. vt ptz. vi. q. i. ca. Si q̄s piurauerit. Ergo etiā adulter deberet tm̄ tempus penitere. Adhuc graui⁹ essent puniēdi illi q̄ scienter tolerāt adulteriū vxoris. De quibus. xxij. q. ij. ca. Si in adulterio perseuerare elegerit: patronus turpitudinis ⁊ lenociniij reus maritus hī. Nā qui scienter tenet adulterā vel qui recipit pecuniā leno dicit. ff. de adul. l. ij. ⁊ s. Lenociniij. Vtilissim⁹ aut est q̄ vxorem suam sponte relinquit ad turpitudinē p qua deberet certare vsq; ad mortē ⁊ tueri pudicitia eius. Quanto est graue illud ppter cōmissionē. q̄a dicit. i. ad Corin. vij. Mulier non habet potestātē sui: sed vir. et

contra. Nam in m̄imonio vir dat mulieri: ⁊ mulier viro corpus suū: quo nihil melius habet sub celo pieter animas. Et totā sui corporis potestātē transfert in alteruz. Licet em̄ vir sit caput mulieris quo ad regimen ⁊ castigationem in corporib⁹: tamē suis parem habent potestātē. Capere aut rem q̄ in potestātē alterius est inuito dño non est aliud nisi furtum. Sed miruz est q̄ furtū rerum punitur suspēdio ⁊ morte: sed tale furtū. s. adulteriū graui⁹ est ⁊ non punitur. Sed cur non punif⁹: q̄ ipsimet retores cōmunitatuz adulterio maculati sunt: habent em̄ duas aut tres cōcubinas cū p̄pria vxore. Dubitatur qd faciet mulier vt virū suū posset reuocare ab adulterio. Nō em̄ debet dicere si vir meus adulteriū committit: ego sifr faciā: ⁊ eligā sociū bonum. Rñdet q̄ p̄mo debet euz s̄bis dulciter admonere pponēdo ei timorē dei. Scdo debet s̄bi obiurgare: expectādo tempus oportunū scz quādo non est ebrius. Tertio si nō pdest dicat rectori ecclesie ⁊ ecclesie iudicibus si est manifestū. Quarto si nō prodest confugiat ad deū deuotis oronib⁹ vt virū suū cōuertat a via sua mala: sed qdam mulieres hoc non faciunt: aliqñ propter timorem virozū: sed magis timendus est deus. Aliquādo etiā superāt m̄lieres falsis excusationibus: iurant ⁊ piurāt. Aliqñ dicunt nos sumus viri: estote vos femine: ⁊ non debetis regere nos: vos estis membra: nō capita. Nos domini vos ancille. Qualis excusatio: velles ne q̄ mulier hoc idem tibi faceret? Certe non. Debet ergo talis mulier instanter rogare deum vt eū auertat a via sua mala: aut inferat ei tēporalē confusionem aut penam q̄ desistat. Sicut legitimus de quodam milite: qui de latere cōiugis de nocte surgebat: ⁊ completo adulterio cū aliena muliere domū suam lucēte lūna redibat. Cuius faciem per fenestraz intrantis vxorē minus contemplata clamat horrifice. Ad cuius clamorem moxq; ad intuitū domini pariter clamauerūt: quasi a cōspectu demōis p̄territi. Quod vt miles vidit animo aduertit faciem suam a p̄pria forma recessisse diuino iudicio: et fm̄ vili

Preceptum Sextum

Statem peccati confusionis ignominiam induisse. De mane ergo properavit ad ecclesiam ut confessus sacerdoti formam propriam recipere mereret. Qui cum vacce et pecudes velle procedentes ad pascua obuiarent: mor reddidere mugitus et diffugerunt: et idem pastores pecudum fecerunt. Sacerdos autem in ostio ecclesie ad dicendas horas residens: mor ut illum vidit: se signavit et intrans ostium post se clausit. Tunc miles se prosterrens ante fores ecclesie. Miserere inquit pater sancte mihi miserissimo peccatori. Non enim sum ille qui video: sed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit: ut in me larvata quasi facies deformetur: sed penitenti iniunge quid vis: et sic de me quod voluerit deus expectabo. Nec mora. Abi miles cum contritione et lachrymis est confessus et larvata illa confusio deterfa est et propria facie cum sua integritate recepit. Vidimus plures ex his qui militate optime cognouerunt. Sexto est graue peccatum adulterium propter fidei et sacramenti violationem. Ideo dicitur adulterium quasi alterius thori violatio. Sunt enim tria ex quibus excusat actus matrimonij. Primum quod dicit magister sen. li. iij. dist. iij. dices. Tria bona sunt inquit coniugij. Vnus Augustinus. Nuptiale bonum tripartitum est. scilicet fides: sacramentum et ples. In fide attenditur ne post vinculum conjugale cum alio vel cum alia coeat. Sed contra illud bonum facit adulter et adultera. Sepe enim accidit quod viri habent uxores pulchras et lectos nitidos: et tamen vadunt ad mulieres turpes et fetidas: quia tales sciunt se reddere affabiles: sic etiam aliquae mulieres habent viros bonos et conomos qui sunt boni gubernatores: et tamen alios admittunt. Sequitur in magistro. Consistit etiam in prole ut vnaniminit suscipiant: et religiose educant. In sacramento: ut coniugium non separet ut dimissus vel dimissa. Nec causa prolis coniungat alteri. Separatio autem gemina est corporalis et sacramentalis. Corporaliter potest separari causa fornicationis vel ex communi consensu causa religionis: siue ad tempus siue versus ad finem. Sacramentaliter non separe nequeunt dum viuunt si legitime sunt persone. Hec magister quia manet vinculum conjugale in perpetuum. Dubitat utrum mulier adulterando vel mechans

do magis vel grauius peccet quam vir. Respondet Augustinus. de anthona super magnificat. dices quod mulier adultera maius et grauius peccatum committit quam vir propter tria. Nam ad mulieris adulterium concurrunt peccata in aggrauatione que pro se non concurrunt ad viri adulterium scilicet furtum homicidium et sacrilegium. Est ergo mulier adulterans furatrix et homicidij puocatrix: et est sacrilega. Est autem furtum acceptio rei aliene inuito domino: quia ergo filijs debet patria hereditas ex qua mulier adulterat: hereditatem paternam dat alienis filijs: et sic inuito domino. Merito igitur quando casus talis venerit sollicite deberet procurare ut tales filij efficerentur religiosi: aliter furti iudicio condemnanda est. Secundo est homicidij puocatrix: quia cum vxor cum viro sit vna caro: non potest vir maiorem iniuriam recipere per carnem suam propriam quam videre vel audire adulterium. Vnus propter maius incendium quod habet vir de adultera et mechans vxore: lex civilis penas homicidij non apposuit viro interficienti vxorem actualiter adulterantem et mechantem. Lex tamen euangelij hoc non admittit: quia sublata est lex civilis per christum: quando dixit ad adulteram accusatam. Nec ego te condemnabo. Iohannes viij. Tertio efficit sacrilega: quia aliquando propter multiplicationem humani generis ad cultum dei licitum fuit vni viro plures vxores habere: sicut fuit in Abrahā Job et alijs antiquis patribus: sed nunquam de lege licuit vni mulieri plures viros habere. Unde mulier mechans et adulterans vtriusque finis est peccatrix legis diuine: et violatrix legis christi et legis moysayce: sed non finis omni tempus vir efficit sacrilegus adulterans. Ergo tria aggrauant adulterium mulieris magis quam viri. scilicet furtum homicidium et sacrilegium. Secundo quod vtrumque plus peccet frangendo fidem matrimonij vir quam mulier. Respondet idem doctor vbi supra dices quod aliud est querere quis maius peccatum committit: scilicet mulier vel vir adulterans: et aliud est querere quis horum plus peccat: quia maius peccatum refertur ad operationem et actum peccati: sed plus peccare refertur ad conditionem et statum peccantis. Maius ergo peccatum committit mulier adultera quam vir propter illa tria que dicta sunt. Sed plus

A peccat vir q̄ mulier adulterādo p̄pter triplicem conditionem: quia vir precellit mulierem. Primo vir est deo propinquior. Secundo in cōplexione fortior. Tertio in doctrina est et etiam in rōne doctior. Fuit em̄ vir imēdiate a deo creatus sine medio: sed mulier p̄ducta est mediante viro. An̄ dicit ap̄ls. q̄ mulier debet velare caput suū: q̄a est gloria dei. Est em̄ propria passio mulieris carnalis cōcupiscentia: et hoc est ex debilitate complexionis. Non em̄ ipsa sic facilliter vitare pōt et vincere sicut vir. In doctrina et ratione est doctior et efficacior. Unde dicit Apostolus q̄ mulieres in ecclesijs taceant: et si quid volunt discere domini viros suos interrogent. Sic plus peccat prelati clerici q̄ laici et populus religiosus q̄ secularis eodem genere peccati: quia sunt superiores quantū ad statū et deo pp̄inquoies. Ergo eodez modo pl̄ peccat vir adulterans q̄ mulier: quia ipse superior est et deo pp̄inquoior. Itēz quia est fortior. An̄ si ipse quia fortior est non vincit cōcupiscentiā carnalem sic excusat mulier saltem a tanto plus q̄ vir: si ipsa non vincat. Tertio plus peccat vir q̄ mulier: quia debet ipsam instruere et docere. Unde si cut in eodem ḡne peccati plus peccat mgr̄ q̄ discipulus: sic plus vir adulterans. Debēt ergo mulieres seruire q̄ ch̄s dixit iudeis de scribis et phariseis. Quęcunq̄ dixerint vobis docendo seruate et facite. s̄m opa eoz nolite facere. Dicunt viri mulieribus q̄ seruent cōtinentiā: sed ipsi nihil faciunt et imponunt eis onera grauiā: et digito suo nolūt ea mouere. Magnitudo em̄ huius pcti pt̄z i tali exp̄plo. Quidā negociator habuit vxorē q̄ tpe quodam summo mane surgens ad negociū suū dimisit vxorem in lecto. Cognouit aut̄ hoc vicinus suus q̄ vxorem negociatoris inordinato dilexit amore: et intrauit domuz ad lectum negociatoris et cognouit vxorē: nesciente muliere q̄ vir alius erat. Rediens vero maritus q̄siuit ab ea q̄d factuz esset: et cognouit q̄ vir ali⁹ decepit eā: et petiit v̄dictā a deo. Adulter vero intrās eccl̄iā arreptus est a diabolo: et exclamauit q̄ vxorez eius decessisset: et caput tanq̄ insan⁹ cū lapidib⁹ per-

cussit et miserabili morte expirauit. **S**eptimo est graue illō pctm̄ p̄pter inimonij separationē et adulterij accusationē: quia maritus pōt accusare et dimittere vxorē p̄pter fornicationem et ec̄uerso. Dicente dño in euāgel. Mat. xix. Dis qui dimiserit vxorē suā excepta cā fornicatiōis: facit eā mechāri: et s̄str vxor pōt accusare viruz: q̄a in tali cā ad paria iudicant. vtz. xxxij. q. v. cap. si vxorē q̄s. Si igit̄ adulteriū est manifestū et incorrigibile: ita q̄ negari non pōt: vir eam dimittere pōt: et pōt petere diuortii scribēdo libelluz. Forma aut̄ libelli potest esse talis. Anno dñi iesu ch̄si. M. cccc. lxx. residēte dño. A. papa in apl̄ca sede. Et dño conrado ep̄o ofnaburgēsi. v. idus octobris. in dictione. x. Ego. p. accuso bertam vxorem meā apud te dñe. ofnaburgēsi. ep̄o. et dico eā cōmisisse adulteriū cum martino in villa tali: q̄d paratus sum legitime pbare. An̄ peto a cōhabitatione ei⁹ et seruitute qua et sum obligatus absolui. Et hec forma libelli habet. c. tue fraternitatis. extra de procuratione. **Q**uerit̄ in quibus casibus adultera a viro accusari non pōt vel dimitti: An̄ detur s̄m Raym. in septē casibus. Primus est si vir cōuincit̄ de fornicatione. vt patet xxxij. q. vi. per totū. Secundus si ipse p̄stituit eam. extra de eo qui cogno. consang. vro. sue. ca. discretionē. Tertius cum ipsa credebat virum defunctum et nupsit alij et maritus redijt: tenet eā recipere. Quart⁹ si cognita fuit latenter ab aliquo quem credebatur esse virum suum. vt patet. xxxiiij. q. ij. in lectum. Quintus si fuerit vi oppressa intellige de vi absoluta. alias non excusat vt patet. xxxij. q. v. p̄posito. Sextus qñ reconciliauit eā sibi post adulteriū vel eā publice adulterantem retinet in consortio maritali. vt patet. xxxij. q. i. ij. iij. Septimus si quis vxorem repudiat: et illa unbat alteri: et postea vir cōuertat̄ ad fidem similiter et mulier tenet accipere illaz. vt pt̄z extra de diuor. ca. gaudemus. **O**ctauo est graue peccatū p̄pter grauem ignis purgatorij et inferni punitiōnem: quod patet in tali exp̄plo. Nam carbonarius quidam faciēs carbonēs in silua: vidit in media nocte quendam hominē in equo insidentē: habentem

Preceptum Sextum

E gladium in manu sua: qui equitavit ad ignem in quo erat mulier nuda: et transfixit eam terribiliter: et sic fecit sepius et erat dolor nimis. Hoc videns carbonarius intimavit cuidam comiti qui vidit visionem et coniu-ravit hominem ut diceret quid hoc esset. Et respondit, Hec mulier vxor erat cuiusdam viri: et mecum vixit in adulterio et ego cum ipsa crucior: nimis et confessi sumus ante mortem: sed cito mortui penitentiam quam implere debuissim⁹ non potuimus implere. Sed si feceris pro nobis missas celebrari et orationes fidelium pro nobis procuraveris liberari possumus. Et cum hic reuersus fueris et non inueneris nos redempti sumus. Punietur etiam pena eternali. Apo. Pars eorum in stagno ignis et sulphuris ardetis est. Legitur quod duo adulter et adultera mutuo peccauerunt in sacratissima nocte pasche: cum ille iaceret in ope nephario dixit ad mulierem: utinam possemus sic pseuerare illum actum in perpetuum. Respondit illa. Utinam possemus. Ad hoc ipse malignus ambos extirxit et nequam potuerunt ab inuicem separari. Et sic fuerunt conuicti si temporaliter et eternaliter simul damnati.

In matrimonio agentes inordinate actum conjugalem peccant.

Quarto peccant contra illud preceptum. Non mechaberis: qui in matrimonio agunt istum actum inordinate et contra institutionem nature. Dicit Lactantius in libro diuinarum institutionum. Cum de excogitasset duorum sexuum rationem: attribuit his ut se inuicem appetere et concubinatione gauderent. Itaque ardentissimam cupiditatem cunctarum animarum corporibus admiscuit: ut in hos affectus auerterent ea ratione propter pagari et multiplicari genera possent. Que cupiditas et appetentia in homine vehementior et acrior inuenitur: vel quod hominum multitudinem voluit esse maiorem: vel quod virtutem soli homini dedit ut esset laus et gloria in coercendis voluptatibus. Hec ille. Talis autem concubinitio potest fieri quadruplici intentione. Primo causa suscipiendi proli: et talis non habet culpam. ut in 1. ad Cor. vii. Si nupterit homo non peccat. Si enim sine peccato non posset fieri conjugalis concubitus: non precepisset dominus post diluuium eum copulari dicens. Crescite et multiplicamini: cum sine carnali concupiscentia non

possunt commisceri. Secundo hoc fieri causa reddendi debitum: et sic est actus iusticie: et si non possit fieri sine peccato: apostolus non dixisset ubi supra. vxori vir debitum reddat. Ideo dicit Augustinus. et ponuntur eius verba. xxxij. q. v. si dicat. ubi dicit Augustinus. Redde debitum: si non exigis redde pro sanctificatione perfecta deus tibi computabit. Tertio habet fieri causa vitæ de fornicationis. De quo dicit apostolus ubi. s. propter fornicationem vitæ vnusquisque propriam habeat. Quarto non habet fieri causa saturande libidinis si hoc est infra limites matrimonij. s. quod cum alia muliere hoc non faceret: tunc est veniale peccatum secundum Thomam. Si autem delectationem querit in ea ut in meretrice: extendendo scilicet affectum quod si non esset vxor idem faceret. dicit Thomas. quod tunc est mortale: et sic peccat contra illud preceptum primo in matrimonio. Ad mechaberis. Idem dicit Hieronymus. et ponuntur eius verba. xxij. q. iij. c. Digo quidem. Nichil est fedius quam amare vxorem quasi adulteram. Sequitur. Imitemur saltim pecudes. Ibidem. Adulter est inquit in sua vxore amator ardentior. Glossa. ibidem dicit. Adulter deus non reatu criminis illius capitalis: sed similitudine adulterine libidinis. Sicut enim adulter in adulteram ardet: sic iste in propria. Tales faciunt sicut ceruosa dicitur. Cui cum per villicum portatus fuerat vnus calatus cerusorum: dicitur cerusa cum calato intrauit cameram propter ingluuiem: et mox impleuit os cerulis: ingluendo ossa cum pelliculis: et rusticus vidit quicquid fecit. Deinde cum maritus esset in mensa cum rustico: ista bona dicitur presentauit aliquid de cerulis ad comedendum: volens autem dicitur se ostendere moderate cepit vnus cerusum: aspiciens dixit ad villicum. Quos comedetis de cerulis in villa: Respondit rusticus. Bona dicitur nos capimus quantum possumus implere os nostrum: et glutimus cum ossibus et pelliculis sicut vos fecistis in camera paulo ante. Sic multi viri et mulieres in presentia hominum sunt valde temperati dicentes. Nos vix semel in anno facimus illum actum sed in absentia sunt luxuriosissimi. Contra apostolum. 1. ad Cor. vii. Qui habent vxores sint tanquam non habentes. Et sic Thobias versus est conjugio suo. De quo dicit Thobias. viij. Qui ait ad Sarā vxorem suam. Surge hodie et cras et postcras: et oremus dominum. Et sequitur

tur. Filij est sanctoz sumus: et nō possum⁹
 ita coniungi sicut gētes qui ignorant deū.
 Unde et asmodeus demon fornicationis se
 ptem viros dicte Sare ppter impetuolum
 ardore libidinis occidit. vtz ibidem parum
 ante. **S**ecūdo peccat i mfunonio ptra illū
 pceptū. Non mechaberis: qñ exercēt illum
 actū i festiuitatib⁹ sanctoz. De quo Aug⁹.
 et ponit. xxxiiij. q. iij. c. Quotiescunq⁹ dies
 natalis dñi: aut relique festiuitates adue-
 nerint: nō solū ab infelici cōcubinax cōsor-
 tio: sed etiā a ppijs vxoribus abstinere de-
 bemus. **I**bidem. c. fratres. et c. sancta. et in
 cap. christiano. **Q**uā aut hoc sit peccatū cōmit-
 tere sic actū luxurie: etiā patet i triplici ex-
 emplo. De quibus nota in tertio precepto.
 in sermone de indiscreta multiplicatiōe fe-
 stoz. **I**deo dicit btūs Aug. et ponunt eius
 pba. xxxiiij. q. iij. c. **C**hristiano cuz vxore sua
 conuenire aliqui licet: aliqui non licet. **P**ro-
 pter processiones em̄ et dies ieiunioz aliqui
 non licet eis conuenire: qñ etiā a licitis ab-
 stinendū est vt facilius possit impetrari qd
 postulat. vñ. i. ad **L**oz. viij. **E**t cōsensu ab-
 stinendū ad tempus vt vacetis orōni. **H**ec
 Aug. **N**ō aut huius est: qñ dies processio-
 num et orationum et ieiunioz instituti sunt
 propter eleuationem mentis a carnalibus
 ad spūalia. **I**n vsu pō cōiugali fit dep̄ssio
 mētis a spūalib⁹ ad carnalia. **I**deo cō-
 uenienter est institutū vt in illis diebus ab-
 stineat cōiuges ab vsu carnali. **I**dem facie-
 dum est tpe cōionis. vt ptz. xxxiiij. q. iij. c.
 sciatis. vbi dicit Hieron. **S**ciatis frēs cha-
 rissimi: qñ quicunq⁹ vxori debitū reddit: va-
 care non potest orōni nec de carnib⁹ agni
 comedere debet. **S**i panis ppositionis ab
 his qui vxores suas tetigerūt comedi non
 poterat: quāto mag⁹ ille panis qui de celo
 descendit non potest ab his qñ contugalib⁹
 paulo añ hebere cōplexib⁹ violari atqz con-
 tingi. **H**isto. de panib⁹ ponit. i. Reguz. xxij.
Non tñ peccat ille qñ reddit debitus: sed qui
 exigit. **E**t si hoc facit causa saturande libi-
 dinitis: mortaliter peccat. **S**i pō aliqua in-
 firmitate duct⁹ sine vllō p̄ceptu siue irreue-
 rētia vel exhortatiōe ecclie: nō peccat mor-
 taliter. **T**ertio grauiter peccat qñ fit cō-
 tra naturā mō zodomitico aut bestialif: qd

est graue pctm̄ inter psonas legitimas. **B**
 bestia comuta: dic mihi si tu videres homi-
 nem facie habentē retro: nō videretur tibi
 aliquid mirabile et horrendū visu? **B**estii
 alii hō: asin⁹ et canis non facerent qñ tu fa-
 cis: in tāta necessitate es positus. **V**ult em̄
 Aug. nō tātū scelus esse cū mīre sicut cōtra
 naturā agere: **M**odus aut quē natura do-
 cet est. **E**t est qñ mulier iacet in dorso: vir
 aut in vētre succubat: et sic facilius cōcipiūt
 mulieres. **M**inor aut deuiatio est concubi-
 tus lateralis: et maior qñ sunt sedentes. **A**d
 huc maior stantiū est. **M**axim⁹ qñ est retroz
 sum mō iumentoz. **Q**uā aut modus mutat⁹
 ppter corpis grossiciē vñ ppter aliquā aliā
 infirmitatē: aut ppter impregnatiōē: et ti-
 met de suffocatiōe part⁹: credo qñ non pec-
 cet mortaliter ppter infirmitatē mulieris.
Quā aut facit causa saturande libidinis: tūc
 peccat mortaliter. **Q**uarto peccant con-
 iugas qñ nō fundunt semen ad debitū vas
 ne mulieres impgnent. **E**t quantū pctm̄ sit
 illud hñ **S**en. xxxviiij. vbi dicit. **D**ixit ergo iu-
 das ad onā filiū suum. **I**ngredere ad vxor-
 rem fratris tui vt suscites semē fratri tuo.
Nille sciens sibi nō nasci filios: intrōiens ad
 vxorē patris sui: semen fundebat in terram
 ne liberi nascerēt. **I**dcirco pcussit eū dñs
 eo qñ rem detestabile faceret: hoc etiā fecit
 her frater eius qñ fuit neqz in cōspectu dñi:
 vt ibidē. **Q**ue aut fuit ei⁹ neq̄tia i textu nō
 exp̄mit. **D**icunt aut hebrei qñ fuit filis neq̄-
 tia fr̄is sui onā: qñ in coitu cuz sua vxore stu-
 debat fundere semē i terrā extra vas mulie-
 ris. **S**ed hoc faciebat alio motiuo: qñ iste
 her libidinose afficiebat ad suā vxorē tha-
 mar. **I**ō cauebat ne impgnaret ne ei⁹ pul-
 chritudo minueret: et ne ei⁹ cōcubitu ad tē-
 pus priuaret. **I**. cū esset p̄p̄inqua ptui et in
 partu tacēs vsqz ad purificationē: sed onā
 alia intētiōe faciebat. vtz i lra. **I**deo vter-
 qz interfect⁹ est a dño vt identitas pene te-
 staref silitudinē culpe. **H**ec **A**ico. de lra.
Quinto peccat qñ coeunt tpe mēstrui: si-
 cut dñs p̄hibuit **L**eu. xviiij. **A**d mulierem
 qñ patit mēstruū nō accedes: nec reueles
 feditatē eius. vñ p̄pha. **S**i vir non acces-
 rit ad mulierē mēstruatā nō moriet. **N**am
 mēstruū est infirmitas nālis qua nāliter ve-

Preceptum Sextum

Enit mulierib⁹ omni mēse. **I**ō tūc abstinēdū est a coitu: qz fm phicos tūc ꝑcipiunt ⁊ nascunt gibbosi ⁊ leprosi scabiosi vel cum turpi signo in facie: vt hmōi deformitates sepe videm⁹. Dubitat ḡ vtz sp sit pctm̄ tempore menstruoz debitū exigere vel reddere: Rñdet Joānes in summa, q qdā dicit qz exigere est de volūtate cōiugis: s; reddere de necessitate iur⁹. Primū intendit moyses tpe mēstruoz Leui. xvij. sed non scdm̄ alij addūt. Aut petenti imminet periculum p̄sumptū pbabiliter de fornicatiōe aut nō. Si sic debet reddi: quia preceptū est morale: nō certimoniale aut figurale. Alij dicit Aut passio naturalis est determinato tempore contingens: ⁊ tunc non licet exigere vel reddere. Et quicunq; sciēter exigit vel voluntarie reddit peccat mortaliter: quia tunc concipiunt fetus vt supra dictum est. Aut est passio innaturalis: ⁊ tunc saltem licet reddere: quia tūc non potest fetus concipi. Sed in his opinionibus prima securior est ⁊ cōmuni⁹. Dicit em̄ Hugo qz mulier tenetur reuelare viro suo menstruum si exigit ab ea debitum petens vt desistat. Guilhelmus dicit super verbo abstinendū qz fm Hugonem tam vir ḡ mulier petens debitum tempore menstruoz: peccat mortaliter: sed qui reddit exactus non peccat. Potest tamē denegari sine peccato: nisi videat exigentiā imminere periculum fornicationis. Hec Joānes. **S**exto peccant quando vir cognoscit vxorem post partum ante purificationē. Patet dist. v. Ad ei⁹ concubitum vir suus accedere non debet: quousq; proles que gignit ablactet. Hec itaq; que filios suos ex praua cōsuetudine alijs ad nutriendum dant nisi prius tēpus purgationis transierit: viris non debent admisceri. Hec August. Et si peteret mulier debitū tali tpe: vir non debet ei reddere debitū: nisi timeret eius fornicatio. vtz xiiij. dist. Duo mala. Et contra si vir petat debitum a muliere: negabit ei. Dubitat si vir cognoscit vxorem ante purificationem nūquid est mortale pctm̄. Rñdet Joan. in sum. li. iij. ti. xij. c. ij. Credo inquit qz non licet cōtra videat. dist. v. c. Ad eius. vt. s. ⁊ xxxij. q. iij. c. si eā. Et. xxij. q. iij. c. Si

go. ⁊. q. vij. Non solum. Sed illa capitula quātū ad hoc loquunt de honestate ⁊ cōsilio: s; q reddidit his tꝑibus nō peccat. Ideo dicit extra de purifi. post partū. ca. vnico. Si mulieres intrare volunt post partū ecclesiam ad agendū gratias nō peccant nec sunt prohibende. Et tñ ex veneratione vouerint aliquantulū diu abstinere deuotio eaz non est improbanda. **S**eptimo peccant in matrimonio mortaliter: quando de viro fit mulier: ⁊ ecōtra de muliere fit vir. Et tales actus non cōueniunt statui matrimoniali: qz sic mutat in pecudes. Et ppter illud pctm̄ venit diluuiū ⁊ perijt mundus. vtz Gen. vi. **O**ctauo peccant qñ vnus alteri subtrahit debitū. vñ Ap̄ls. i. Cor. vij. Vir vxori debitū reddet ⁊ ecōtra. qñ ḡ mulier subtrahit viro debitū ⁊ ecōtra: peccat mortāl. vt ptz. xxvij. q. ij. c. si tu abstines. **N**ono peccat qñ in locis sacris coeunt: qz licet debitū reddendū sit oī tpe: nō tñ est sile de loco: qā loc⁹ pollui pōt ita vt indigeat recōciliatiōe nō aut tꝑs. **I**ō si ali⁹ locus haberi potest: mortaliter peccat qui in loco se pro reddit.

Non mechaberis.

Quinto peccant cōtra illud pceptum nō mechaberis. incestuosi. i. qui cum cōsanguineis suis vel cognatis fornicant: qd est grau⁹ ḡ adulteriū. vt patet xxxij. q. vij. Quēadmodū. Ubi enumerata fornicatione ⁊ adulterio sequit in fine. ca. hos oēs incestuosi transcēdunt. Et in. c. sequenti dicit Aug. Adulterij malum vincit fornicationem: vincit aut ab incestu. De illo pctō dicit. xxxvj. q. j. c. Lex illa. s. cū ḡ. vbi dicit qz incestus est cōsanguineoz vel affiniū abusus. **A**n incestuosi dicunt qui cōsanguineis vel affini⁹ abutūtur. Hec ibi. Talis incestus impedit m̄imonij contractū sed nō dirimit contractū. vtz extra de eo qui cog. cōsang. vx. sue. c. trāmisse. Et habet fieri quadrupliciter. Primo in cognatione. i. in cōsanguinitate. Secundo in affinitate reali. Tertio in cognatione spiritali. Quarto in cognatione legali. **P**rimo fit incestus in cognatione carnali: vt filius cū m̄re: p̄ cū filia: frater cum sō

rore: vel filij & filie duorum fratrum aut sororum
 & sic ulterius usque ad quantum gradum exclusiue.
 Talis affinitas impedit matrimonium & trahit
 dum & dirimit contractum. ut extra de consangu.
 & affi. c. non debet. Et si tales mutuo coeunt
 peccant graviter: quod patet primo ex diuina legis
 prohibitione. ut Leuit. xviii. Quis homo inquit
 dominus ad proximum sanguinis sui non accedat:
 nec reuellet turpitudinem eius: quia ego dominus.
 Per reuelationem turpitudinis intelligitur
 quicumque concubitus carnalis. Ideo mem-
 bra deseruientia ad concubitum dicitur pu-
 denda secundum Augustinum. li. de ciuit. dei. c. xxiii.
 Dicuntur ideo pudenda: quia pudet animus
 resisti sibi a corpore. Ideo ista membra occul-
 tamus quia mouent contra imperium uolun-
 tatis quod non faciunt alia membra ut manus
 aut pedes. Ideo dominus dicit. Turpitudines
 patris tui: & turpitudinem matris tue non disco-
 operies nisi enim tua est: non reuelabis turpi-
 tudines eius. Turpitudinem uxoris patris tui
 id est nouerce non discooperies: turpitudi-
 nem enim patris tui est. Turpitudinem sororis ex pre-
 siue matris quam domi uel foris genita est non re-
 uelabis: quia turpitudi tua est. Turpitudinem
 filie uxoris patris tui: quam peperit pater tuo: &
 est soror tua non reuelabis. Turpitudines
 sororis patris tui non discooperies quia ca-
 ro est pater tui. Turpitudinem sororis matris
 tue non reuelabis: eo quod caro sit matris tue.
 Illi gradus olim in lege prohibiti sunt: sed
 nunc plures additi sunt ab ecclesia: quia
 nunc prohibetur usque ad quartum gradum
 inclusiue. Sic ibidem prohibetur gradus
 affinitatis: que est proxime proueniens ex
 sola copula carnali. Ideo dicitur ibidem.
 Turpitudinem patris tui non reuelabis:
 nec accedes ad uxorem eius: quia tibi affi-
 nitate coniungitur. Turpitudinem nurus tue
 non reuelabis: quia uxor filii tui est & c. usque
 ad quartum gradum inclusiue. Secundo
 patet grauitas huius peccati ex legis gra-
 uipunitioe: ut patet Leuit. xx. ubi dicitur a domino.
 Qui dormierit cum nouerca sua & reuela-
 uerit ignominiam patris sui: morte moriantur
 ambo: sanguis eorum super eos. Qui dormie-
 rit cum nuru sua morte morietur. Sequitur. Qui
 supra uxorem filiam aut matrem eius duxe-
 rit scelus operatus est uiuus ardebit cum eis

nec permanebit tantum nephas in medio ve-
 stri. Unde sequitur ibidem. Qui acceperit soro-
 rem filiam patris sui & filiam matris sue & uide-
 rit turpitudinem eius: & illa que conspexerit
 frater ignominiam nephariam rem operati sunt
 occident ambo in conspectu populi. Omnes
 illi tunc exclusi fuerunt a matrimonio. Nam
 in principio generis humani propter rarita-
 tem hominum tantum duas personas exclusit a con-
 iugio. scilicet ut nec filius matri nec filia patri co-
 pularetur. Ideo ad id dicitur propter hoc homo relin-
 quet patrem & matrem. scilicet quo ad matrimonium co-
 pulationem & adheret uxori sue. Tunc
 enim frater accepit sororem suam. Dicit magister
 in histo. ubi tractat de generatione Seth.
 quod Adam legem habuisset. xxx. filios & toti-
 dem filias: qui inuicem contraxerunt matrimo-
 nium: propter Cayn & Abel. Sub lege fere. xii.
 personas exclusit. ut Leuit. xviii. Sed etiam
 olim plures exclusit. scilicet usque ad sextum gradum
 inclusiue. ut patet. xxxv. q. iii. c. Nulli ex pro-
 pinquitate sanguinis usque ad septimum gra-
 dum uxores ducant. Et causa ponitur infra. ca.
 consanguinitatis: quia sicut ex eratibus mu-
 di generatio & hominis status finit: ita propin-
 quitas generis tot gradibus terminatur.
 Sed nunc statuit quod nemo infra quartum
 gradum siue consanguinitate contrahat & reuo-
 cant priores in contrarium editi. extra de con-
 sangul. & affi. c. non debet. Ratio ibidem ponit-
 tur: quia quattuor sunt humores in corpore
 quod constat ex quattuor elementis. Cum ergo
 tam usque ad gradum quartum prohibitio coniu-
 galis copule sit restricta: eam ita volumus
 esse perpetuam: non obstantibus constitutionibus
 hoc editis ab aliis uel a nobis. Si quis contra
 inhibitionem hominum presumpserit copulari: nul-
 la longinquitate defendat annorum: cum diutius
 la longinquitate defendat annorum: cum diutius
 nitas tempore non minuit peccatum sed auget. Tan-
 toque sunt grauiora crimina: quanto diutius
 infelicem aiam detinet alligata. hec ibi. Sic
 usque ad quartum gradum contra durat hominum memo-
 ria: ut sciant gradum computare. Et corpus huma-
 num ex quattuor elementis in generatione compo-
 nitur & cum in quolibet generatione sit quidam com-
 positio cum alieno sanguine paulatim euanescit
 continentia compositionis prime: ita ut in prima gene-
 ratione euanescit elementum subtilius. scilicet ignis.
 In secunda aer. In tertia aqua. In quarta terra

Preceptum Sextum

In quinta contrahere potest neque incestus comit-
titur secundum sancti Thome. Sic hodie terminatur consan-
guinitas in quarto gradu saltim quo ad copu-
le carnalis prohibitionem: tamen quo ad successio-
nem hereditatis durat usque ad decimum gradum
ut patet. xxxv. q. v. c. ad sedem. Tertio patet
gravitas huius peccati ex divina maledi-
ctione: sicut patet Deuterio. xxvij. Maledictus qui
dormit cum uxore patris sui: et reuelat operi-
mentum lectuli sui. Et dicet omnis populus
Amen. Maledictus qui dormit cum sorore
sua filia patris sui vel matris sue. Et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui dormit cum
focru sua. Et dicet omnis populus amen. Nam
si terra fuit maledicta propter peccatum primi
hominis. ut patet Genesim. iij. quanto magis ille in-
cestuosus a deo meruit maledictus. Si ser-
pens fuit maledictus. ut patet ibidem. Maledi-
ctus eris inter omnia animantia terre: ideo
quia induxit hominem ad peccatum: quanto ma-
gis incestuosus et serpens infernalis. Si
cayn a deo fuit maledictus: quia occidit fratrem
suum. ut patet Genesim. iij. quanto magis ille incestuo-
sus. Item si arbor meruit maledictus: quia non
portauit nisi folia. ut patet Mattheo. xij. quanto ma-
gis ille incestum faciens. Ideo Jacob filium
suum maledixit ruben: quia dormiuit cum
uxore sua. ut patet Genesim. xlix. dicens. Ruben
primogenitus meus effusus es sicut aqua.
Non crescas: quia ascendisti cubile patris
tui. Quarto patet gravitas huius peccati
ex ecclesie prohibitione. Nam incestum primo
prohibet sub pena infamie. ut patet. vij. q. i. ca.
Infames eas personas esse dicimus que pro
aliqua culpa notantur. scilicet incestuosos pro
homicidas raptos et cetera. Neque etiam testa-
ri nec accusare possunt. ut patet. iij. q. iij. c. consan-
guineorum. Dicit Calixtus papa quod omnis in-
cesti macula pollutus infamis est: et accu-
sare supradictos non permittitur. Sic etiam nec
testari possunt ut patet ibidem. Sequitur ergo. Non
soli hi repellendi sunt et infames efficiuntur
sed etiam eis omnes consentientes. scilicet approbando
defendendo: patrocinium prestando: quo ca-
su non minus peccat confaciens. Item sunt
a communi fidelium separandi. ut patet. xxxv.
q. ij. c. de his qui se incesti pollutione com-
maculent placuit quousque in ipso detestan-
do et illicito contubernio carnis perseverant quod

usque ad missam tantum cathecuminoz in
ecclesia admittantur. Quibus nec etiam cibum
sumere ulli christianorum licet sicut apostolus iussit
i. ad Cor. v. Item nec debet contrahere matris
monium. ut patet. xxxij. q. vlt. c. Quedam cum fratre
viri sui dormiuit: decretum est ut adulteri
nuncius in coniugio copulenter. Item in. ca. se-
quenti dicitur. Si quis viduam uxorem duxe-
rit: et postea cum filiastra fornicatus fuerit
seu cum duabus sororibus: aut si qua cum duo-
bus fratribus seu cum patre et filio. Si quis relicta
fratris: si quis neptem aut nouercam aut nurum aut
consobrinam aut filiam auunculi aut eius relicta
aut preuignam polluerit: eos disiungi et vlti-
mus nuncius coniugio copulari precipimus. Idem
dicitur. xxxiij. q. vlt. c. in lectu. Et de eo qui
cogit. consanguineam. uxorem. sui. c. i. Si autem fit ex igno-
rantia potest. ut patet ibidem. c. in lectu. Item
filius de incestu procreatus non reputatur filius
quantum ad paternam successionem. ut patet. xxxv.
q. vij. c. i. Item punitur in debiti petitione: quod
qui incestum cum consanguinea vel uxoris affi-
ne commisit: debitum ab uxore non potest pete-
re: sed reddere tenetur. ut patet extra de eo qui cogit.
consanguineam. uxorem. sui. c. transmissa. et in. c. Si quis cum
filiastra sua fornicatus fuerit sciens: nec a
matre debitum petere: nec filiam unquam habere potest
in uxorem: nec filiastra nec ille unquam tempore
alij se poterint in matrimonium copulare. Dicitur
glossa super verbo debitum. exactus tamen reddere
tenetur. ut patet ibidem in. c. transmissa. Le-
ges etiam imperiales grauiter puniunt ut patet
L. de incest. et inutilibus nuptiis. l. Si quis in-
cesti vetiticius coniugij sese nuptijs funestauit
proprias quod diu vixerit teneat facultates: sed
neque uxorem neque filios ex ea editos habere
credat. Nulli prius predictis: neque per inter-
positam quidem personam vel donet supistes
vel mortuus derelinquat. Dos si qua solle-
mniter aut data fuerit aut promissa iuxta ius
antiquum nostri filii comodis cedat. In te-
stamento suo extraneis nihil relinquat et c.
ibidem. Quinto patet gravitas huius pec-
cati ex sathane possessione: quod tales sunt in
dominio sathane. ut patet. i. ad Cor. v. apostolus de
quodam dicit incestuoso. Audite inter vos for-
nicatio qualis nec inter gentes supple est ut
scilicet uxorem patris aliquis habeat: sequitur ibi-
dem. Ego quidem absens corpe: presens autem

spū s̄ iudicauit qui sic operatus est in noie
 m̄i Jesu ch̄ri tradere huiusmodi sathane
 in interitum carnis: vt i spiritus saluus fiat
 in die domini nostri iesu ch̄ri. Sup̄ q̄ dicit
 glo. vt sathanas eum corporaliter vexet: z
 sic ille resipiscat. Hanc em̄ potestātē dicit
 habuisse ap̄ls: vt cum aliq̄ a stultitia sua
 non posset remouere: diabolo eum vexan-
 dum tradidit: quousq̄ penitentiam ageret
 z a malo desisteret. z hec glo. Laueant er-
 go cuncti fideles a tali laqueo. Dicunt em̄
 quidam: soror mea est: possum secure dor-
 mire cū ea: aut filia patris mei aut sororis
 quod est valde piculosum dicere z facere.
 Cuius exempluz scribit Lyrillus ep̄us ad
 sanctū Augusti. de miraculis gloriosi Hie-
 ro. de quodam monacho qui erat i quodā
 monasterio: z erat amator castitat̄ ad hie-
 ronymū gloriosum magnā deuotionē ha-
 buit. Cū pater illius ad mortem egrotaret
 ad patrē idem iuuenis compulsus est veni-
 re. Cum tertio die completo cum sua sorore:
 que erat pulchritudinis inaudite quadā
 hora crura p̄ris cōtingeret cōfricare: acci-
 dit q̄ dexteram sororis tangeret. Inde tā-
 tis estibus libidinis inflammatus a diabo-
 lo: z cor eius fuit vulneratū: q̄ eā ad actū
 illicitum cupiebat incitare. Sanat̄ p̄: mo-
 nachus ad cōuentum reuertit̄: libidine ar-
 det quotidie: cogitans modum vt nephas
 precogitatū perficiat. Et diabolo instigan-
 te in laicali habitu i nocte media ad fores
 cenobij clauēs in manibus ferēs ad fores
 properat: sed tanuam minime inuenire po-
 tuit: reuertitur ad cameram: sed secunda z
 tertia nocte tentauit similiter sic quasi per
 mensē. Tandem Hierony. gloriosus cui-
 dam sancto viro illi monasterij apparuit
 ei reuelans quid iste monachus pretende-
 bat: mandansq̄ illi vt debeat illi monacho
 declarare q̄ sanctus p̄pter impensam sibi
 reuerentiam eum custodiuit: vt ostia non
 videret ad tale nephas perpetrādū. Ad-
 hane factū quod ille sanctus homo viderat ei
 int̄mavit. Audiens hoc ille cepit detestari
 sacramētis z dicere p̄pter cerebri vacuita-
 tē hec sibi somnia euenisse: sed nocte sequē-
 te ille monachus nullā reuerentiā exhibu-
 it sc̄to Hiero. Tūc ostiū monasterij exiens

p̄tate sibi a diabolo data venit ad domum
 p̄ris: z intrans puella thalamū spoliat̄ ve-
 stibus lateri ei⁹ se applicuit. Soror excita-
 tur virū iuxta se sentiens viris emissis cla-
 moribus ad se parentes euocauit. Currūt
 ad puella thalamum cuz lumine: z in lecto
 inuenerunt hunc iacentē. Stupent paren-
 tes condolent z interrogant causam tantī
 discriminis: z fili⁹ suū q̄ sitet debiti: volu-
 it gloriosus Hieron. suā stulticiā experiri:
 vt i posterū z humilioz z astutioz fieret ad
 cauēdū. Sexto patet grauitas hui⁹ pec-
 cati in multis malis q̄ inde sequuntur. Naz
 illud pctm̄ reddit hominē quasi canē. La-
 nis em̄ in ope illo nō seruat cōsanguinita-
 tē. Inde etiā sepius sequunt̄ homicidia:
 sicut ptz. ij. Regū. iij. q̄ amon q̄ sororē suam
 coruperat interfect⁹ fuit a fratre suo ab-
 lon. Nisi homines ab hoc pctō cauerent ses-
 querent̄ inde non solum odia homicidia z
 fratricidia: sed vna tota ciuitas vel patria
 posset totaliter p̄ire. Sed tales pessimi in-
 cestuosi querētes excusationes in pctis al-
 legant Abraā: q̄a habuit saray in vxorem
 suā filiā p̄ris sui. s. sororem Loth. Et Bla-
 ac rebeccam in vxorē accepit: q̄ fuit filia cō-
 sobrini matris sue. Jacob duas sorores ly-
 am z rachel laban auunculi sui sibi in m̄ri-
 monio sociauit. Loth duas filias suas in
 monte imp̄gnauit. R̄ndet. ca. q̄ aut. xxv.
 q. j. s. Hic itaq̄ respōdetur q̄ cōsanguineo-
 rū cōiunctiōes alias causa necessitat̄ per-
 misse. Alias causa iuste rōnt̄ inueniuntur
 iperate. Cuz em̄ vn⁹ ab initio vir atq̄ vna
 ex latere eius mulier a deo formaret̄ neces-
 sario sorores fratribus copulabantur. Ad
 aut̄ necessitate cogente fit cessante neces-
 sitate pariter cessare oportet z illud. Tanto
 ergo nūc dānabili⁹ vsurpat̄ cōsanguineoz
 cōiunctio: quāto min⁹ necessaria p̄bat̄. An
 b̄mōi copula postea in lege ph̄bita inuenit̄
 tur: dicēte d̄no per moysen. Turpitudinez
 sororis tue non reuelabis. Sequit̄ in. ca. se-
 quenti. Habita est illius rō certissima cha-
 ritatis: vt hoies quibus esset utilis atq̄ ho-
 nestissima cōcordia diuersarū necessitudi-
 nū. i. dilectionū vinculis necterent̄ vt vn⁹
 in vno multas haberet necessitudines: et
 singule spargerent̄ in singulos: ac si ad so-

Preceptum Sextum

Ecialem vitā diligentius plurime plurimos obtinerent. Pater quippe et soror duarum sunt necessitudinū nomina. Dū ergo quis habeat aliū p̄rem et alia socrum numerosa se charitas porrigit sic mō fit. Et infra in c. sequenti. Alia causa qua id factū est poterat intelligere q̄ ceteris idolatria fedatis: sola familia habet in cultu vni⁹ dei remansit. Sequit̄. Ne ergo ex p̄iunctione infidelium fideles ad idolatriā plaberēt et ita deum offenderent: sic quodā tpe ante diluuiū filij dei cōmixti cū filiabus hoīm ipsum ad iracūdiā puocauerūt: certissime cautū est vt p̄iarche v̄ri scti non nisi de propria cognatione: hoc est familia fidelium sibi vxores acciperēt. Hic est vt filij israel intraturi terrā p̄missionis a dño audirent: ne filias chanaanorū sibi in vxores acciperēt: nec suas eis nuptijs traderēt. Statim subiūgit v̄cens. Ne faciāt vos recedere a deo v̄ro et fornicari cū dijs alienis. hec vbi. s̄. Sed ecclesia nūc satis est dilatata: q̄ non est necesse q̄ de sanguine suo qlibet nubat. Cesset ḡ talis excusatio friuola. ¶ Septio patz grauitas hui⁹ peccati q̄ est p̄tra legē nālis inclinatiois. Jō Arist. in li. politi. Sola naturali rōe duct⁹ excepit aliqs p̄sonas a cōiugio detrahēdo. Aliq̄s em̄ fuit licitū alicui et apud nullas gētes p̄missum iuenim⁹ vt q̄s cū m̄re vel p̄re cōtraheret. Nam vxor debet esse subiecta viro. Inconueniens esset: matrē esse subiectā filio. Sic em̄ non esset mutua reuerētia i parētib⁹ et filijs et etiā cōsanguineis. Nā buta a alia hoc facere verēt. vt ptz de camelo: q̄ sue m̄ri cōmisceri naturaliter refugit. vñ harrat Arist. x. de alali. q̄ qdā oculos cameli pp̄ia chlamide sua obstruxerat et m̄rez ei⁹ submisit. Qd cū camelus post p̄cubitū agnouisset statim illū calcib⁹ suis pemit et pedib⁹ p̄culcauit. Sz tūc dubiū est de Loth: q̄ se miscuit cū filiabus suis: an peccauerit ip̄e et filie eius. De quibus Genes. xix. Ascendit Loth de segoz et mansit in monte: due quoq̄ filie eius cum eo. Dixit ergo maior ad minorem. Pater noster senex est: et nullus virorū remansit in terra qui posset ingredi ad nos. Ac si dicerent. Lito deficiet in eo virtus generandi: vel forsitan morietur: et nullus remansit

in terra qui posset ingredi ad nos: et sic deficiet gen⁹ hūanū. Credebāt em̄ q̄ sic p̄ diluuiū oēs mortui fuerant: excepto noe et q̄ cū eo erāt in archa: ita mortui essent generaliter p̄ p̄dictū incendii: et maxime quia audierāt a p̄re mūdū piturū incendio futuro sicut pierat diluuiō i p̄terito. Jō habuerūt piā intētione, s̄. cōseruationē humani generis: licet hoc vellēt malo mō. s̄. p̄ incestum. Ergo dixerūt. Inebriem⁹ eum vino et dormiamus cū eo: vt suare possem⁹ ex p̄re nostro semē. Et ingressa est maior dormiuitq̄ eū p̄re. Et ille non sensit nec qm̄ accubuit filia nec qm̄ surrexit. De quo d̄. xv. q. i. capl. Inebriauerūt loth filie eius: et se nescienti miscuerūt: quapropter culpād⁹ est qdē: nō tñ quātū ille incest⁹: sed quantū ebrietas illa merēt. Dicit glo. ibidē. q̄ h̄ loth nō erat nesciēs. Natura em̄ nō patit q̄ aliqs coeat nesciēs: sed nesci⁹ q̄ nesciebat esse filias suas: credebat em̄ esse vxorē suā. Dicit Rico. de lyra. sup eodē. q̄ loth p̄ hoc non excusatur: q̄ in crastino non cauit a sibi pctō. Nec etiā filie sunt excusate totaliter: sed a tāto vt dicit glo. sup illud. xxxij. q. iij. c. dixit Sara. vbi dicit in fine. Deniq̄ loth sancti filie hanc causam querēde posteritatis habuerūt: ne gen⁹ deficeret hūanū: et ideo publici m̄eris. i. officij q̄ publice seruire hūano generi videbant gr̄a priuatam culpam preteruit. Hec Ambrosius. Dicit glo. ibidem. sup p̄bo preteruit. i. diminuit. Non aut̄ extinxit. di. xxv. c. sexto die. Et est argumentum q̄ malū factus excusat p̄pter bonā intentionē: vt etiā in obstetricib⁹: q̄ licet peccauerunt mentiēdo: tñ p̄pter bonā intentionē remunerate sunt. vtz. xxij. q. ij. c. si q̄ libet: sic etiā hic. ¶ Octauo patet grauitas huius pcti p̄pter mortem subitanā q̄ septi inde orit̄. vtz Leuiti. xvij. Postq̄ dñs prohibuit incestū et pctm̄ p̄tra naturā: subdit ibi dē. Dis ala q̄ fecerit d̄ abominatiōib⁹ his q̄ppia: peribit de medio pp̄li sui. Qui⁹ exemplū ptz in specu. h̄sto. lib. xxvj. cap. lxxv. Fuit qdaz nobilis genere: sed degener moribus: q̄ duxit cōsanguineā suā in clauonia co regno. Excōicat⁹ est ab ep̄o suo: quē ille cōtēpsit: sed ad iudiciū diuine indignationis conūgit: vt panes de nuptialib⁹ mēlis

Ante canes protecti: a canibus non tangerentur. Nō multo post ille in cubiculo dormiens fulminatus est. Etiam sequitur (nisi penituerint) mors eternalis: que est perpetua damnatio. Quod patet in tali exemplo. Duo predicatorum simul ibant per vias quorum vnus erat penitentiarius pape et sanctus homo: et alius erat pius. Cū ergo ad quoddam castrum venissent: erat ibi quedam mulier que incestum cum fratre suo carnali commiserat: et propter enormitatem peccati et erubescitiam humanam. xj. annis absque confessione remanuit. Dum autem vidisset illos fratres in ecclesia celebrantes: dixit intra se. Isti non cognoscunt te nec vnde redibunt ad istas partes: ideo istis dices peccata tua. Celebrata missa ad penitentiarium accessit: stante socio ex opposito. Et cum peccata confiteretur: ad quolibet expressionem vni peccati bufo exibat de ore eius: et tandem confessus obus cum venisset ad illud peccatum incestus: pre verecundia noluit confiteri illud. Et quodam dracone qui extenderat caput extra os: retraxit caput suum. Et dum absolueretur a penitentiario: socius penitentiarii vidit quod omnes illi bufones qui exierant cum dracone turmatim reingressi sunt. Et recessit mulier. Et cum per vnam leucam venissent: socius penitentiarii reuelauit ei visionem quam viderat. Qui territus et tristis dixit. Celauit aliquid peccatum in sua confessione. Et cum redissent vt eam conuerterent: inuenerunt eam suffocatum. Qui contristabili et mirabili modo cum ieiunijs et orationibus ceperunt inuocare diuinam clementiam: vt dignaret ostendere eis quid significaret per visionem ostensam. Tertia die appuit eis mulier equitatis super draconem: et duo serpentes crudeles cingentes collum eius: sugebant vbera eius: et duo bufones terribiles erant super oculos eius: et de ore eius ignis sulphureus exspirabat: et duo canes deuorabant manus eius crudeliter. Et due sagitte ignite mittebant per aures eius: et in capite eius stabant lachryme. Quam cum vidissent fratres territi corruerunt. Tunc illa. Nolite timere amici dei: nam ego sum mulier illa maledicta quam vobis confessam alio die. Et quia celauit in confessione tale peccatum: ideo sum ad iudicata

huic pene perpetue. Tunc penitentiarius ait. Et dicitur te per christum: vt informes me in duobus dubijs. Primo quod significet hec diuersitas penarum. Tunc illa. Lacerte capitis sunt in punitione ornamentorum capitis. Bufones oculos sunt in punitione aspectuum. Sagitte ignite in punitione corruptionis auditus. Ignis oris in punitione diffamationum osculorum carminum et immundorum verborum. Serpentes sugentes vbera in punitionem: quia sustinuit immundos tactus. Crudelitas canum in punitione immundorum tactuum. Et etiam multa videntur porcis et canibus: de quibus poterant nutrire pauperes christi. Insuper lusi cum canticulis et tempus inutiliter consumpsi. Equito super hunc draconem: qui inexpressibili dolore me cruciat: in punitione immundarum operationum. Tunc dixit penitentiarius. Rogo vt mihi soluas secundum dubium. Que sunt peccata pro quibus homines magis damnantur? Tunc mulier ait. Per omnem viam peccatorum ad infernum descendunt: sed mulieres per quatuor genera peccatorum: scilicet per peccata lingue: per peccata vani ornatus: per peccata fornicationis: per erubescitiam confessionis. Cū ergo interrogaret si posset iuuari. Draco cum mirabili cruciatu ipsam subito eleuans ad infernum portauit. Logitetur ergo incestuosi grauitatem huius peccati et agant penitentiam si volunt euadere penam eternalem. Nam qui ignoranter agnoscit duas sorores vel matrem et filiam: vel amicam vel neptem septem annis peniteat: si scienter perpetuo careat coniugio. vt patet xxxiij. q. i. c. Si quis cum duabus etc. Et xxxv. q. ij. c. Si quis fornicatus sit cum muliere: et frater eius nesciens eandem duxerit uxorem frater eo pro fratre crimen celauerit: peniteat septem annis et post penitentiam nubat. Mulier autem versus mortem peniteat: et sine spe coniugii maneat. **S**ecundo habet fieri incestus in cognatione spirituali: que est attinentia proueniens ex sacramento vel detentione. Et est sciendum quod quam primum trahit cum comatre: dirimit matrimonium. vt patet decog. sp. c. martinus. et ca. veniens. Et verum est cum paternitas precessit matrimonium: si autem esset secuta scienter vel ignoranter: matrimonium non separet. vt ibidem in ca. si vir. Imponitur tamen penitentia quasi dolose facti. eo. ti. c. tracto. Et scias si alter co

Preceptum Sextum

Elugū mīmonio cōsummato leuet puerū in sacro fonte: ambo sunt cōpatres parētibus infantis eo. ti. c. martinus. 7 li. vj. ca. j. Si autē filius alterius tātū leuat de sacro fonte: non tamē ppter hoc alter cuius nō erat filius fit cōpater leuātis. Et quod dicitur de cōpaternitate q̄ fit in baptisate: intelligit etiā de ea q̄ fit in cōfirmatiōe. Que autē fit p̄ cathecismū impedit: sed non dirimit. vtz li. vj. c. iij. eo. ti. Scias q̄ sicut cōtrahit paternitas inter leuātē 7 leuatū 7 ei⁹ parētes: sic iter baptisatē 7 baptisatū 7 ei⁹ parētes. vt p̄t̄ eo. ti. c. j. li. vj. An viginti sunt casus fm̄ Joan. an. in quodam tractatu. in quib⁹ cōmittit̄ incest⁹: qui etiam impediunt mīmonū p̄trahēdū 7 dirimūt p̄tractū. s. inter baptisatē 7 leuātē baptisatū 7 filiōs leuātis baptisatū 7 cōiugē leuātis p̄us cognitā: leuātē 7 parētes leuati. Inter baptisatū 7 baptisatē: baptisatū 7 baptisantis filios: baptisatū 7 cōiugē baptisantis p̄ cognitā: baptisatē 7 parētes baptisati. Item inter confirmatū 7 leuantem: cōfirmatū 7 filios leuātis. Confirmatū 7 cōiugem leuantis prius cognitā 7 parētes confirmati. Inter confirmatū 7 filios confirmantis: confirmatū 7 coniugem confirmantis prius cognitā. Confirmantem 7 parentes cōfirmati. Parētes supradictos patrē 7 matrem intelligas. Et hec probantur eodē ritu. cap̄o. martinus. 7 libro. vj. cap. j. 7c. Quantū autem peccatū sit committere incestū cū filia spiritali: patet per tale exemplū: quod ponit Gregorius in. iij. dialog. dicens. Quīdam curialis illic in sacratissimo paschali sabbato iuuenulam cuiusdam filiam i baptisate suscepit: qui post ieiunium domum reuersus 7 multo viuo inebriatus: eandem filiam suam secum manere petijt: eamq̄ nocte illa quod dicto nephas est stuprauit. Luz mane autem facto surrexisset re⁹: cogitare cepit vt ad balneum pergeret: ac si aqua balnei lauaret maculam peccati. Perrexit ergo 7 lauit 7 trepide ecclesiam ingressus est. Si enim tāto die non fret ad ecclesiam: erubescerat homines. Si vero fret: pertimescebat iudicium dei. Vicit itaq̄ humana verecundia: 7 perrexit ad ecclesiam: sed tremens 7 pa-

uēs stetit: atq̄ per singula momenta suspectus qua hora immundo spiritui traderet: 7 coram omni populo vexaret. Lūq̄ vehementer timeret: letus exijt. Et sic cum per septē dies continuos letus ac securus procederet: estimans q̄ eius zelus dominus non vidisset: aut visum misericorditer dimisisset: die septima subita morte defunctus est. Lūq̄ sepulture traditus fuisse per longū tempus cūctis videntibus de sepulchro ipi⁹ flāma exijt: 7 tam diu ossa ei⁹ cōcremauit quōsq̄ sepulchrū oē consumpsit. Ad ideo factū est vt deus ostenderet quid aia i occulto sustinuit: cuius etiam corpus ante humanos oculos flamma cōsumpsit. Talem incestum debet sacerdos qui est pater spūalis pueri maxime vitare 7 etiā patrini: quia sanctior est copula aniaz q̄ corporis. Nam si sacerdos filiam suā quam baptisauit: corrupit: si crimen publicū est grauius debet puniri. fm̄ canones. vt patet. xxxij. q. j. Si quis sacerdos cū spiritali filia fornicatus fuerit: sciat se graue adulterii cōmisisse. Idcirco femia si laica est oia derelinquat: 7 res suas pauperibus tradat: 7 conuersa in monasterio deo vsq̄ ad mortem seruiat. Sacerdos autem q̄ malū exemplū dedit: ab omni officio deponat: 7 peregrinando. xv. annis peniteat. Postea vero ad monasteriū vadat: 7 ibidē cūctis diebus vite sue seruiat. Idē dicitur in. c. sequenti. Nō debet ep̄s aut ps byter cōmisceri cum mulieribus ei sua pctā cōfessis. Ad si forte (quod absit) cōtigerit peniteat: quō de filia spūali. Ep̄s duodecim peniteat annis: pres byter deponit cum in cōsciētā p̄p̄i deuenerit. Hec ibi. Celestinus 7. xxx. q. iij. Si p̄r 7 filius aut duo fr̄es cum vna muliere aut si cū cōmatre 7 filia aut cū duabus cōmatrib⁹ aliquis cōcubuerit fm̄ antiquā 7 humanorē diffinitionē octo annis peniteat. Hec ibi. Potest tñ talis p̄na nūc fm̄ arbitriū cōfessoris moderari visa cōditione 7 statu cōfidentis. Tertio habet fieri incestus in cognatiōe legali. De qua dicit extra de cognat. legali. c. vnico. vbi dicitur Si qua p̄ adoptionē m̄hi soror esse ceperit q̄ diu durat adoptio inter me 7 ipsam nuptie cōsistere non p̄nt. Hec ibi. Et talis cō-

A gnatio legalis est primitas p adoptione
pueniens. Et habet tres phibitiones vnā
spalem 7 duas ppetuas. Spalis ē: qā fra-
ter carnalis nō cōtrahit cum sorore adopti-
ua durante adoptiōe: sed ea finita puta p
emancipationē bñ cōtrahit. vtz in. ca. alle-
gato. Alia est ppetua. s. inter adoptantem
7 adoptatuz. Etiam soluta. ff. de ritu nu. l.
adoptiuus: primo respōso. Et. l. q̄ etiam ne-
phas. Tertia est etiaz ppetua. s. inter ado-
ptantē 7 vxorē adoptati. 7 inter adoptatū
7 vxorē adoptantis. ff. de ritu nup. l. ado-
ptiuus. ij. respōso.

C Non mechaberis.

S Erto peccat contra illud pceptū.
Non mechaberis: qui fornicant cum
personis deo cōsecratis 7 etiā ipse p-
sone i se: 7 vocat fm quosdā incestus spūa-
lis. Sed sc̄tus Tho. in. ij. q. c. lliij. arti. liij.
vbi noiat illud viciū sacrilegiū: q̄ si sacrum
ledens: qā ledit psona deo cōsecrata quod
grauius est q̄ fornicatio laicoz: qā grauius
est pondus sanctuarij 7 maius ceteris pon-
deribus mercatorz 7 ciuū. Sic peccata re-
ligioz 7 clericoz grauiora sunt pctis lai-
corz. Et sunt in triplici dñtia. Nam aliud
est p̄ byteroz seculariū. Aliud religioz
claustraliū. Aliud deuotaz monialiū. Pri-
mū sacrilegiū est sacerdotū seculariuz dia-
conoz 7 subdiaconoz. Seculariū psona-
rum quod aggrauat ex septem. Primū est
voti fractio qd nō est paruū pctm̄ frangere
votū solenne quod quis vouit deo om̄ipo-
tētī. Sed diaconus subdiaconus 7 p̄ byte-
ri seculares oēs faciūt votū solēne cō-
tinētie i receptiōe sacri ordinis. vtz. lib. vj.
de vo. 7 vo. re. cap. vnico. Jo. d. xxvij. q. i.
cap. Viduas. St em̄ inter hoīes solet bone
fidei contractus nulla ratiōe dissolui q̄to
magis illa pollicitatio quam hō cū deo pe-
pigit. Hec Grego. Talis transgressor voti
magis peccat q̄ periur⁹: q̄ votū est magis
obligatoriū q̄ iuramentū. vtz. s. in. ij. p̄ce-
pto in sermone de voto. Ergo magis pec-
cat transgressor voti q̄ periurus. Itēz ma-
gis peccat sacerdos fornicando: q̄ laicus
adulterando. Ratio hui⁹ est: qā sacerdos
vouit solēniter cōtinere 7 ab om̄i muliere
abstinere 7 totaliter se deo dedicauit: vir

aūt soli mulieri fidē dedit 7 ad oppositum
cōtinētie se oblaugauit si vxor velit. Er-
go sacerdos magis se ab actu carnis elōga-
uit. Itē votū solēne sacerdotis ē per sacrum
ordinem solennizatum: quare illud magis
ligat: cū sacramētū sit maioris reuerentie
q̄ viri simplex iuramentū imo quotiens or-
dinat: toties prestat votum solennizatum.
Quare illud magis ligat cuz sit sacramētū.
Item sacerdos facit tres p̄staciones de
cōtinētia obseruāda. s. in receptiōe subdia-
conatus diaconat⁹ 7 p̄ byterat⁹ ordinis.
Ergo plus peccat subdiaconus fornicando
q̄ laicus adulterando. Est etiam sacramē-
tū ordinis mai⁹ q̄ sit sacramētū m̄rimoni-
j: qā sacm̄ ordinis ordinat ad corpus ch̄sti
verū cōsecranduz: m̄rimoniū aūt ad corp⁹
ch̄sti mysticū figurandū. Quare graui⁹
peccat sacerdos fornicando ptz. xxvij. q. i.
c. sicut bonuz. Sc̄bo ptz grauitas huius
pctm̄: qā est sc̄dalū ppli 7 irrissio. Jo. d. xj.
q. iij. c. sc̄pue. ex verbis Greg. Scire nāq̄
debent p̄lati: q̄ si vnq̄ peruersa p̄petrēt tot
mortibus digni sunt: quot exempla praua-
tatis in posteros relinquunt. Ideo neces-
se est: vt tanto cautius se a culpa custodiāt
quāto p̄ praua que faciūt nō soli moriunt.
Hec Grego. qā d̄ extra de vo. 7 vo. re. ca.
magne. Quicqd a p̄latis agit facile trahit
tur a subditis in exemplum. Juxta qd d̄ns
ait in Leuit. Si sacerdos q̄ vnct⁹ est pecca-
uerit: faciet deliquere pplm̄. Ideo moder-
nis t̄pibus fornicatio adulterium 7 incest⁹
q̄ si p̄ nullo reputant: qā vident sacerdotes
in hīs laborare inuerecunde 7 publice. Ho-
ui quosdam subito 7 improuisse in latrinam
7 fetore vitam suam fetidam terminasse: 7
quendā aliū in ip̄o actu simul cū sine opis
expirasse. Tertio est graue pctm̄: qā ha-
bent corpus ch̄ri cōsecrare 7 tangere seu p̄-
tractare. Ideo clamat Esaias. Abūdami-
ni q̄ fertis vasa d̄ni. Eiusdem. liij. Ergo gra-
uissimū pctm̄ est tāgere corpus meretricis
eisdē manib⁹ q̄bus paulo aū tetigit corpus
ch̄ri. Cōtra q̄s clamat bt̄s Greg. in q̄dam
sermone. Quid tibi inquit cum mulieribus
qui ad altare famularis: qui eisdē labijs
oscularis filiā veneris q̄b⁹ paulo aū oscu-
latus es filium virginis. Iuda nūq̄ oscu-

Preceptum Sextum

Elo tradis filiū hoīs? Recitat Cesarius di. ix. c. vi. Sacerdos quidā luxuriosus femina p malo actu ꝑcabat. Et cū illius nō posset habere cōsensum dicta missa corp⁹ dñi mundissimum in ore tenuit sperans si sic illā oscularet q̄ vi facti volūtas illius ad suos libitos inclinaret. Sed dñs q̄ per zachariā cōquerit de hmōi sacerdotibus di. Et me crucifigitis gens tota die. Tali ordine maleficia eius impediuit. Cū vellet exire de ostio ecclesie sic sibi crescere videbat vt laquearia oratorij verticē pulsaret. Territus ille miser hostiam de ore suo retraxit: z q̄a mētis inops erat i angulo ecclesie eā sepeliuit. Et timēs vltionem diuinā super se ocus venturā: sacerdoti cuidam sibi famulanti cōfessus ē sacrilegiū. Qui simul ad locum accedentes relecto puluere non inuenerunt spēm panis: sed formam licet modicam hominis in cruce pendentis: q̄ erat carnea z cruentata. Dicit ibi Cesarius q̄ ille sacerdos fuit peior crucifigentib⁹ q̄m q̄a illi si sciissent: nunq̄ dñm glorie crucifixissent. Igitur tales immūdi sacerdotes grauit̄ peccant: si em̄ mundi a mulierib⁹ debebant esse q̄ comedebant panes ꝑpositionis: quanto magis mūdi a mulierib⁹ debent esse qui comedunt non panes ꝑpositionis: sed corpus christi. Histo. ptz. ij. Regū. xxij. Scribit Cesarius di. ij. cap. liij. q̄ erat quidam sacerdos qui in ipsa nocte natalis dñi transire debebat ꝑ breuē campuz de vna villa ad aliā vt ibidem fm̄ cōsuetudinē suam matutinas diceret missamq̄ celebraret. Opere igitur diaboli vt credit iuxta villam soli sola mulier occurrit: z q̄a si ne teste fuit solus cū sola peccauit: ꝑpetrata culpa tam nepharia: nō retraxit a maiori cōtemptu accusatrix ꝑscia: sed magis timens humanā verecundiā q̄ diuinā vinctam ecclesiam intrauit: dictisq̄ matutinis missam de nocte in ꝑmo gallicanu fm̄ more solēnter ichoabat. Trāsubstantiatione facta videlicet panis in corpus: z vinū in sanguinē ch̄ri: columba niuea ipso sacerdote aspiciente sup altare descendit: totaq̄ ebibens q̄derat in calice: z hostiam rostro suo tulit z euolauit: vidēs istā sacerdos territus est: z quid faceret nō parū perplex⁹.

canone ꝑpter ꝑꝑm̄ circūstantē quantū ad verba z ligna cōpleuit. Et cum missam secundam celebraret: de mane eo q̄ nō h̄ret qui vicē suam suppleret: eadē columba hora qua prius iterum venit z facim̄ abstulit z recessit. Fuerat em̄ colūba talis q̄ repellī nō poterat: s; nō cessauit a ꝑsumptiōe sua. Nam tertio accedens ad altare celebraturus missam de die: ꝑ eādem columbā mō q̄ primo z sc̄do ei facim̄ abstulit. Tandē in se ille miser reuersus: z a culpa licet indign⁹ dei tñ gr̄a cōpunctus venit ad quēdam abbatem cōfessionē ei faciēs: exposuit ei oēm ordinem rei cū multis lachrymis. Abbas vero vir prudens virtutē eius cōtritionis volēs ꝑbare ꝑcepit vt oclus iret celebrare missam. Ille vero obediēs cōfessori suo cū multo timore z lachrymis ad altare missam celebraturus accessit. Quēz pius dñs humiliter letificauit. Nā ante horā assumptionis colūba rediēs: tres hostias q̄s singularim̄ tulerat: simul in rostro deferens: corporali imposuit: z triū missarū liquorē de gutture calici imisit z recessit. Videns hec ꝑref byter: gaudio repletus est: z gr̄as agēs deo: z reuersus ad abbatē: diuinā ei consolationē recitauit: z vt ab eo in monachū recipeꝑ h̄uiler sup̄plicauit. Quarto ptz grauitas huius ꝑcti: q̄a ipsi sunt inter deū z hominem mediatores z intercessores: q̄ tenent esse puri z mūdi. Iō d. i. q. j. Ipsi sacerdotes ꝑ ꝑꝑo interpellant: q̄a ꝑctā populi comedūt: q̄ suis ꝑcibus ea delectant atq̄ consumūt. Qui quāto digniores sunt: tāto in necessitatib⁹ ꝑ quib⁹ clamant exaudiunt. Si igit̄ sunt immundi z lubrici ꝑꝑs frustra eoz orōnib⁹: q̄a a deo nō exaudiunt: eo q̄ manus eoz sanguine plene sunt. Neq̄ etiāz alios ꝑnt̄ digne mundare a sordibus ꝑctōz. vtz. j. q. j. ca. Necesse est vt man⁹ munda sit q̄ sordes diluere curat ne tactu q̄ꝑ suo deteri⁹ inq̄net: si sequens sordida lutū teneat: scriptū nanq̄ est. Adūdamini qui fertis vasa dñi. Idem d. ij. q. vij. c. in grauib⁹ q̄s ꝑctis possit̄ dū suis criminibus ꝑremis: aliena nō diluit. Lunctis em̄ liquet q̄ cū is qui displicet ad itercedēdum mittit̄: irati anim⁹ ad deteriora ꝑuocaf. scriptū est. Victimē impioꝝ abomina-

Abiles sunt deo: vota aut iustorum placabilia. **H**ec Grego. Tales namq concubinarij raro vel nunq vere: sed fecte confitent. Dicunt ore dolere se de pcto: sed in corde intendunt continuare. Talis etiā querit cōfessorē qui est sibi sibi in eodē vicio. Mittunt etiam sibi mutuo suas cōcubinas. Et sic vnus fornicaria cōcubinam alterius absoluit. Sed tales sacerdotes et etiam eorū concubine nūq̄ p̄nt absolui: nisi auctē ep̄i: cum sit casus ep̄alis. Quia voti fractores p̄ ep̄m sunt absoluedi. vtz. de vo. et vo. redēp. c. j. Item peccat plus q̄ adulteri qui etiā sunt ab ep̄o absoluedi. vtz in. c. si clerici. de iudicijs. et de adulteris. et xxiii. di. c. fraternitatē extra de tēp. or. c. finali. Item sunt sacrilegi q̄s debet ep̄s absoluerē. vt ptz in. c. si quis presbyter. Idē extra de furtis. c. finali. Si autē tales sacerdotes et concubine eorū ad incestos et castos sacerdotes accederēt q̄ eis incestū suū et fetorē et errorem criminis aperirēt: multi forte desisterēt. Sed locis suis cōfitent q̄ sunt eis pares in crimine. Et sic falsam agūt p̄niam: et sic finaliter dānant. **A**d ptz in tali exēplo Cyrilli i epistola ad Aug. dicentis. Sacerdos quidā in ciuitate candida impudicus ac ebrietati et luxurie deditus: miserrime de hoc seculo migravit cuius corp⁹ inter alios sacerdotes in ecclesia fuit sepultū. Sequenti nocte tātus in ecclesia eiusq̄ cimiterio fuit strepitus q̄ rumore nimio ibidē cōmorantes excitati pauore ingenti velut amentes ad ecclesias cōcurrerēt stant itaq̄ oēs circa ecclesiam strepitus vehementes cāpanarūq̄ sonit⁹ audiētes: sed minime qd videntes. Diuinā quidem exorant clementiā: q̄ten⁹ cur ista fiant debeat reuelare: s; nullū exauditiōis sentiūt inuamen diluculo cessante quassatione cūta q̄ fuerāt in ecclesia reppererūt reuoluta et quasi vndiq̄ flāmis ignium violata: adhuc pontifex orōnes indicens pp̄lo: et nocte sequenti duplex strepit⁹ et pauoris tribulatio est secuta. Qua de re replet⁹ pp̄s amaritudine et dolore: cernēs sibi a dño nullū adiutoriam euenire: die elucente oibus in ecclesia p̄ orōnib⁹ cōgregatis gl̄iosus Hieronymus subito sole splendidior in ecclesia veniens et ad altare gradiēs cūctis videntibus po-

pulis: hec propter sacerdotis illius miserum cadaver sacris indigne locis conditū ad terrorem peccantiū cōtigisse intimauit: eisdem mandans: vt cadaver miserum tartareis post resurrectionē oim deputandū flāmis dissepultuz. p̄tinus concremarent. Alioquin incepta pestilētia nō abiret: et sic intuentiū oculis sublat⁹ est. Quod factum est: et cessauit tēpestas illa. **Q**uinto ptz grauitas huius pcti: quia sunt loci sanctorum angeloz. Ideo dicitur. i. ad Cor. xi. Mulier velamē habere debet sup caput suū p̄pter angelos. Sup quo dicit glo. p̄pter angelos. i. sacerdotes ne in eius faciem respicientes iritentur ad libidinem. Idē patet Malach. ij. Sic aliquādo angeli diu nūcūpanē. Dubitat vtrū ecclesia debuit hoc instituire: et per statutū clericos ad continentiam coartare: Et videt q̄ non. q̄ in imo: niū est in remediū cōcupie: sed hic morbus maxime viget i clericis. vt ptz. ergo nō debuit eis denegare remediū. Item difficultatū est viris iuuenib⁹ abstinere. Ideo cōtinentia eis p̄ merito cōputat a Hiero. sed lex noua debet eē lex leuitat⁹. Item ad ea q̄ sunt p̄fectiōis debem⁹ p̄ siliū inducti: non mādato obligari: sed abstinere ab omni muliere est p̄fectiōis: ergo clerici ad hoc mādato non debēt obligari. Item non est maioris perfectionis moderna ecclesia q̄ primitiua: sed tunc nō fuit indicta clericis continentia ergo nō debet iduci nūc. In cōtrariū est statutū. Videt q̄ istud statutū de clericorū p̄tinentia fecit ecclesia: q̄ potuit licuit et decuit seu expediēs fuit. Potuit autē ecclesia duplr. Tum p̄pter auctem p̄latoz: maxime summoz p̄tificū. Tum p̄pter cōsensum subditoz. Sed huic aucti et p̄tati successit i latinis volūtas obtēperādi: sed greci dederunt tergū: q̄ non cōsenserunt in nobile statutū: vt vasa sua seruarēt mūda. Et sic potuit et licuit. Decuit etiam et hoc propter duo: qm̄ in actu m̄imoniali q̄ est vsus m̄imonij: vt plurimum est libido: et in cōhabitatione est sollicitudo. Et libido siue carnis delectatio reddit hominem fetiduz siue immūdum: et sollicitudo reddit eū diuisum. Et qm̄ clericū in sacris ordinibus constitutū decet esse mūdū cū ferat vasa dñi.

Preceptum Sextum

E Decet nihilominus esse sollicitū et attentū ut sollicitē et diligēter seruiat domino: et studeat quō placet domino Jesu christo. Ideo decens fuit eos ab vxoribus segregari: ut per omnia idonei forent ministri altaris. Si enim qui comedebant panes propositionis vasa sancta habere debuerant: quāto magis isti qui agno in maculato assistunt dispēfant et sumunt: omni puritate fulgere debent. Insuper necessariū fuit ad vitādū irregularitatis piculū et furtum: quia si mulier quae est vxor alicuius ab aliquo cognoscat virum: si tūc suus vir post hoc recognoscat eam: iam irregularis est. Ideo si vxor sacerdotis greci fornicat: iam amplius cum illa fornicare non potest. **S**ecundo propter vitādum furtum. Si enim sacerdotes vxores haberent filij: eorum omnia bona ecclesie raperēt et furarent. Ideo pauperibus pauca vel nulla remanerent. Si enim nūc dāt nepotes suos: quod facerent si haberent filios legitimos: Ideo ex instinctu spiritus sancti hoc statutū in ecclesia dei factum est: ut clerici volentes accedere ad sacros ordines debent viuere cōtinēter. **A**d illud quod primo obieciat. **R**ōna. quod non solum mītimētū est remediū ad vitādum fornicationē: sed multo nobilius remediū est macerare carnē. Cū enim nutrit caro: tunc prestat fomentum libidini. Si enim carnē macerarent: tali remedio nō indigerent: sed istud remediū cōuenit eorum statui. **A**d aliud dicēdū: quod qui ignē abscondit in sinu suo: quō potest eū ferre: ut plante eius nō ardeāt: Difficillimum est enim extinguere ignē imittēdo ligna: et facillimū est superinfundendo aquā. Ita si vis cōtinere: necesse habes mulierē fugere: et carnes macerare. maxime si iuuenis es. Et si hoc idem feceris: nō soluz difficile est sed facile. **A**d tertium rōnā. quod ecclesia neminem compellit absoluta cōpulsione: sed sub cōditione quae est in voluntate hominis: ut patet si velit ordinem suscipere: et hoc non est simpliciter cōpellere: sed voluntarie se obligat cum ordinē assumit. **A**d quartū dicēdū: quod illi statui non cōpetebat: tum propter personarū paucitatē: tum etiā propter modestiā et honestatē. Primo propter paucitatē: quia oportebat clericos fieri de nouo cōuersos: qui ut plurimum vxores habebāt: nūc autē a cunabulis instrun-

tur. Cū etiā propter paupertatē: quia tante nō erant in ecclesia diuitie. Ideo erat timendū de furto. Tum etiā propter modestiā quia moderate sciebāt uti vxoribus suis. **S**exto patet grauitas huius peccati: quia sacerdotes generationi vacant spūali quae est munda ergo debent abstinere a generatione carnali quae est imūda: quia ab imūdo quis munda bitur: habet enim generare per baptismum et alia sacra filios spūales. ut patet xxxij. q. iij. c. recurrat. Ergo decens est ut a tali feda et imūda generatiōe desistat. Sed peccator nūc magis insistit corporali generationi et fede quae spūali: et hoc fide occultata habent enim filios et mulieres in domibus suis: sicut alij viri vxorati iuerecūde. Qui tripliciter puniunt. Primo canonis suspensione. ut patet xxxij. dist. ca. Nullus audiat missam sacerdotis quem indubitāter scit concubinā habere: et dū cōuictus vel cōfessus est coram suo episcopo suscipere et dum profertur contra ipm sentētia suspensionis: tunc debent laici se subtrahere et ante non: quia ipse sacerdos ab episcopo suscipitur: tādū debet a subditis substinere. Quod patet ex eo: quia dñs sustinuit iudam p̄dītōrē licet eū sciret esse talē. Sed episcopus sustinet tales dicendus est canis impudicus quae episcopus. ut patet lxxij. di. c. nemo. et ibidem in. c. error. Et concubine eorum sunt excōicande. ut extra de sen. ex. c. cōcubine. et in. c. si quis excō. de coha. cle. et mu. etiam si noluerint desistere sunt in seruitutē redigēde. ut xxxij. di. c. eos. vbi dicit. Indulgemus oibus p̄ncipibus terrarū quod valeāt h̄mōi concubinas redigere in seruitutē: et si desistere noluerint erūt finalit̄ caballi diaboli in inferno. Cuius exemplum patet in Cesario. de quodam qui rapto fuit in penas infernales: et inter ceteras mulieres vidit mulierem ibidem que atrocissime puniebatur: quā quā horribilissimus demon equitabat ad modum caballi cum calcaribus ignitis: vtens capillis capitis sui pro freno nunc de magno igne ad aq̄s frigidissimas nūc cōuerso. **S**eptimo patet grauitas huius peccati: quia habent sponsam nobilissimam. scilicet eternam sciētiam et ecclesiam. Ergo dimittere illam sponsam et adherere fedissime meretrici per fornicationē nō est paruū peccatū. **R**ōna

Sacerdotes gentilium obligati fuerunt ad continentiam: quanto magis sacerdotes christi. **I**ohannes dicit Augustinus. li. ij. de ciui. dei. ca. iij. q. sacerdotes berinthie castrabant quatenus continenter uiuerent. **I**ohannes dicit Hieronymus. in li. contra Iouinianum di. q. omnes sacerdotes eorum uirtuosi erant et omnibus negocijs postpositis semper in templo fuerunt: et rex naturas causas ac si derum rationes preterplati sunt. **N**on se mulieribus miscuerunt: nunquam cognatos aut propinquos aut liberos uiderunt ab eo tempore quod inceperunt diuino cultui se mancipare: a carnibus et uino se abstinerunt propter tenuitatem sensus et propter appetitum libidinis cohibendum: quod ex nimio cibo et potu generatur. **N**arrat ibidem de alijs sacerdotibus qui tante continentie fuerunt quod tantum pomis arborum aut tenui pulmento aut corticibus aut farina pro cibo alebantur: quos cum reges sepius uisitarent: adorabant eos: pacem sue prouincie propter eorum merita eis ascribentes. **I**ohannes dicit Plato in thimeo. quod apud athenienses predicti sacerdotes separatim a ceteris populis conuuebant: ne aliquid prophana cogitatio castitas eorum pollueretur. **E**t Seneca. lib. i. de declinatione de uirginibus ministrantibus in sacris deest ueste dicit quod a sacerdotio repellentur apud gentes captiue mulieres profuturum et homicidum. **I**ohannes he non poterant petere sacerdotium: quia sacerdos deest ueste debuit esse casta cum castis: pura cum puris: et si aliquid illarum transisset in lupanar indigna erat sacerdotio. **I**nsuper flamines apud gentes et si prauis antea fuissent post susceptionem dignitatis uitam correxerunt: prout narrat Valerius. lib. vi. c. ix. **E**t Hieronymus. in epistola. xcvi. ait. quod sacerdotes gentes erant unius uxoris uiri: et quod uirgines deest ueste et appollinis in perpetua sacerdotij uirginitate marcescebant. **S**ed heu miseri sacerdotes christiani qui uitam castam ducebant ante sacerdotium: flagitiosos et uiliosos fiunt omni populo post susceptum officium. **E**t cum laicus unam tantam habeat uxorem et suam tantum propter fornicationem uitandam: sacerdotes non abhorrent multas habere. scilicet solutas coniugatas uirgines: siue moniales et non suas: sed propter explendam libidinem et suam damnationem cumulanda. **T**ales non propendunt grauem pe-

nitentiam eis in canone quondam prescriptam. **D**e qua habetur. lxxij. di. c. Presbyter si fornicationem fecerit. **N**ota est ibi. Sacerdotes tales merito ab illis partibus desisterent: quia propter christum multis gratijs et priuilegijs sunt priuilegiati. **N**on enim laborant ut rustici et mechanici: sed uiuunt de patrimonio christi. **I**ohannes de illis conuenerit presbyter. **I**n labore hominum non sunt. **I**deo tenuit eos superbia. **I**tem non pugnant nec ponunt corpus et animam pro defensione ciuitatis et bonis eorum. **S**ed hoc faciunt laici qui se exponunt periculo pro eis. **I**tem sunt priuilegiati a laicorum uolentia: ut qui percusserit clericum est excommunicatus. **U**t. xvij. q. iij. si quis suadente. **I**tem in ciuitatibus oneribus et exactiombus. **U**t de emul. eccle. c. non minus. et c. aduersus consules. **E**tiam a theoloneis. **U**t extra de censu. lib. vi. c. q. et in cle. c. vi. **I**nsuper ditati sunt multis prebendis propter christum. **H**abent enim equos pingues ac faleratos ad equitandum: **H**abent mulieres iuuenulas ad luxuriandum: et si non sufficit eis una: omni nocte unam recentem habent mediatrices suas: habent uicarios suos in beneficijs eorum: et si nolunt uisitare chorum in propria persona habent uicarios suos in choro in omnibus habent uicarios decepto in uno: quod non habent uicarios in tormentis infernalibus. **A**udiuimus de quodam ditissimo plato Waldensemensis ecclesie. **Q**ui iacuit in agone: et circumsteterunt coplures sui uicarij. **Q**ui dixit eis: uos uicarij mei fuistis. **I**am unum uirum uelle dare decem milia florenorum: si aliquis uellet pro me ire ad diabolium: et esse apud illum uicarius meus. **S**ed tale uicarium habere non potuit. **E**rgo despatus dixit. **V**eniat diabolus quicumque uult et portet me secum in regnum suum: et mox iugulatus est. **Q**uantum autem malum sit tale peccatum in prelatis ecclesie patet pro tale exemplum: quod contigit anno domini nongentesimo. lxxv. in diocesi thagoburgen. tempore Ottonis. iij. **Q**uidam nomine Ado liberalibus litteris insudabat. **Q**ui cum esset inertis ingenij nihil omnino proficere poterat quantumcumque uerberibus torqueretur. **Q**uidam autem uice post enormes plagas de scolis exiens ecclesiam maiorem ad honorem. s. Mauricii sociorum eius magnifice fabricatam intrauit. **I**bi cum ingenti deuotione

Preceptum Sextum

Psteriens se regine celi eius clemētiam et
 beati Mauricii patrociniū p illuminatiōe
 ingenij implorabat. Et ipse in precibus po-
 situs paululū obdormiuit. Qui p̄tinus ma-
 ter misericōdie apparens dixit. Audiuit ofonē
 tuā: et vidit afflictionem tuam. Ecce nō solū
 scie munus tibi dabo: immo etiam post mor-
 tem archiep̄i qui modo p̄est ecclesie prin-
 cipis mei Mauricii eam tue fidelitati recō-
 mendo. Quā si bene rexeris: premium gr̄a-
 de consequeris: si aut̄ male in corpe et ani-
 ma morieris. His dictis beata virgo dispa-
 ruit: et iuuenis euigilans scholas more solī-
 to intrauit. Cū aut̄ ad loquendū os suum
 aperuisset cepit omnib⁹ p̄ualere: et in di-
 sputando concludere: ac in omni scia perti-
 tissimus apparere. Stupebant omnes dicē-
 tes: vñ huic tanta et tam insperata scientia
 Rōne iste est Udo qui heri mactabatur vt
 pecus: et ecce hodie pbatur esse p̄hs. Post
 biennū archiep̄us morit̄ Magdeburgēn.
 et Udo a cunctis electus metropolitanus
 efficit. Confirmatus igit̄ et pallio infulaq̄
 decoratus aliquātulum diu bene vixit. Et
 quia honores mutant mores: cepit proces-
 su tēporis cōsiliū matris dei negligere et
 proprie salutis immemor esse: et in volupta-
 tibus deseruire et dilapidare ecclesie bona.
 Et non solū seculares feminas: sed etiam
 velatas violare cepit. Insuper q̄d deterius ē
 absq̄ vllō timore ad omnia flagitiorum ge-
 nera habenas laxare: sicq̄ facta ē vita ei⁹
 omnibus odiosa ac omnib⁹ detestāda. Cū
 q̄ per multa annoꝝ curricula memoratus
 ep̄us aerem et mūdum suis sceleribus cor-
 rupisset: et quadam nocte nigrarum monia-
 liū abbatissam de regali cenobio: q̄d nunc
 vallis listoz dicit̄ cisterciēn. ordinis secum
 haberet: audiuit vocem in hec verba terri-
 biliter intonantem. Cessa de ludo: q̄a satis
 iulisti Udo. His auditis multum cachin-
 nans ficticiū suspicabat: et mane facto rur-
 sus delictis inuoluit se factusq̄ durus vt
 lapis ad pdigiose vocis cōminationem mi-
 nime cōpungebat. Sequenti etiam nocte
 vocē simile audiuit: sed paruipendens stul-
 tus ille Udo adhuc in duricia sua perdura-
 uit. Nocte igit̄ tertia apud abbatissam pre-
 dictam cubans cū nephandū opus cōmix-

tionis libidinose exercuisset vox sepe dicta
 cū ingenti fragore intonuit dicens. Cessa
 de ludo quia satis iulisti Udo. Hac igitur
 voce audita vehemēter stupefact⁹ aliquā-
 tuluz ingemuit sed non desistebat. Verūt̄
 damnationi iam proximus miser ille coru-
 num cras cecinit: sed nequaq̄ ad peniten-
 tie laachnum p̄perauit. Si talia saxones
 apud q̄s gesta sunt silerent: lapides clama-
 rent. Post mēses igit̄ tres canonicus q̄daz
 Magdeburgensis Fredericus noie in cho-
 ro. s. Mauricii exis et ofoni vacans: fer-
 uenti⁹ deū precabat̄ p̄ ecclia Magdebur-
 gensi: vt conditor oīm iustus iudex aut ci-
 tius morib⁹ in caput. s. Adonez ep̄um per
 mortem de medio tolleret: aut certe in me-
 lius cōmutaret. Verba p̄odus habuerunt.
 Et ecce secuta est vilio nimis terribilis cun-
 ctis mortalibus metuenda: sed maxime ec-
 clesiarū rectoribus. Auduit enī q̄ v̄tus qui
 dam oēs lampades ecclie extinxit: et tunc
 venerunt duo iuuenes duos cereos gesta-
 tes et p̄cedētes ad altare. Post q̄s ingressi
 sunt et alij: q̄z vn⁹ tapecia añ altare decen-
 ter p̄sternebat. Alter s̄o duas aureas ca-
 thedras desup collocauit: post illos alter
 q̄dā solus intrauit: q̄ velut pugil strēnuus
 incedebat euaginatū tenens gladiū et stās
 in medio ecclie clamauit. Omnes sancti q̄z
 hic hñt reliq̄e surgite et venite ad iudiciū
 dei: his dictis appuit maxima et p̄fulgida
 multitudo vtriusq̄ sexus. Alij militari ha-
 bitu adornati. Alij pontificalibus infulis
 insigniti: intrantes chorū s̄m ordinē. Tunc
 venerunt. xij. viri: in quoz medio gradie-
 bat̄ quidam sole splendidior: regio diade-
 mate et sceptro adornat⁹: et fuerunt apli cū
 ch̄ro. Quem mox vt viderunt deuotissime
 adorauerūt et supra cathedrā sedere fece-
 runt. Affuit et regina celoz luna et stellis
 clarior: quā clarissima turba virginū seque-
 batur: et apli geniculariter susceperūt. Qui
 ch̄is mox occurrēs et manū eius apprehē-
 dens iuxta se eam venerabiliter colloca-
 uit. Et postremo apparuit. s. Mauricius
 dux gloriosus cū sua legione: qui se vnantē-
 miter p̄sternentes dixerunt. Equissime iu-
 dex et cōditor seculoz da iudiciū. Cōtinuo
 quidā ex astantib⁹ abierunt et miserū Udo

nem de latere abbatisse trabentes miserabiliter extraxerunt. **Quē. s.** Mauricius ac culans dixit. Domine mi. Ecce ille Adonō est epus sed lupus: non pastor sed raptor: maculator: et deuorator gregis tui. Cui hanc ecclesiam ad honorē nominis mei factorum q̄ meorū factā cōmendasti. **Iste etiā est cui dñā mea mater tua sancta sciētā donauit predicens si bene ecclesiam regeret: vitam eternam possideret. Si autē male regeret mortē i corpore et anima mereret. Iste miser admonit⁹ est semel: et iterū secūdo et tertio: et se corrigere noluit. Et non solū hanc ecclesiam Magdeburgensem: sed etiam se et omnia q̄ erāt ei cōmissa prophānādo ad nihilū redēgit: immo sponas tuas semper et vbiq̄ turpiter violauit. Ergo iudica de eo iudex equissime. **His auditis dñs presidens iudicio sanctosq̄ respiciens dixit. Quid vobis videt de isto? Pugil autem sepe dicit⁹ voce magna clamauit dicens. Re⁹ est mortis. Tunc ait iudex. Caput amittere meruit: qui sine capite t̄pus cōsumēdo i sordibus cōputruit. Quo dicto pugil⁹ confestim p̄cepit Adoni vt ceruicem extenderet. Qd̄ cum Ado fecisset et pugil ad ictū gladiū leuasset: q̄dam clamauit di. contine manū donec reliquie ab eo auferant. Tūc q̄dam cum calice coram Adone stans quousq̄ pugil miserimi hominis collum cū pugna multis vicibus valide percussit. Et ecce post quēlibet pulsum hostia polluta per os epi extēs corruit in calicē. Quas omnes regina celi reuerēter accipiens diligētissime lauit: et super altare i calice posuit. Cui sua turba decēter iclinauit abijt et recessit: post hec miserabilē Adonem pugil ille decollauit sic q̄ tota illa p̄gregatio dispuit. Lanicus autē frederic⁹ supradict⁹ hō iust⁹ q̄ h̄ vidit manifeste nō in somnis s̄ aptis oculis stupēs et tremēs: lumē in cripta reperiens oēs ecclie lāpades reaccendit. Tūc de facto adhuc dubi⁹ et anxi⁹ secū miraret tandem resumpta audacia ad locū iudicij paululū p̄cessit: viditq̄ calicē cum hostijs in altari: et caput Adonis a trunco corpis longius p̄iectū: necnō pauimentū sanguie madefactū: dicens intra se. **Triste spectaculū. Tremēdū dei iudiciū: q̄ horrendū est in:******

cidere in manus dei viuētis. De mane hō hec oibus que viderat narrauit: et ostendit epm̄ in suo sanguie madefactū et tabefactū. Eadē hora vn⁹ ex capellanis eius Bruno noie cū legationem sibi cōmissam pegisset: ad ciuitatem Magdeburgē. voluit remeare. Interim graui opp̄ssus somno: arborē quādā vmbrosā vidit. Et de eā descendit et frenū ad brachiū fortiter ligās ibidē paululū requieuit. Et ecce ingēs glob⁹ spiritūū immūdoz cū tubis et tympanis cū gladijs et fustib⁹ ibidē venerūt et fortit clamauerūt. **Date locum ecce p̄nceps n̄r charissimus Ado venit. His dictis satellites Sathane miseram Adonis animam i effigie corpali cathena ignea ad collū ei⁹ cōstricta ad suū principē perduxerūt. Cui sathanas p̄tin⁹ affurrexit dicens ei. Bñ venisti o p̄nceps et fautor et dilatator regni n̄r. Ecce paratissimus sum tibi et oib⁹ amicis n̄ris fidelibus reddere tallonē. Cū autē Ado obmutesceret dixit sathan. Fatigatus est iste di lectus noster: iō cōsole et date ei māducare. Illo autē tremente et caput vertente crudeles ministri orū eius bufones et serpentes violenter impesserunt et liquorem sulphureum infuderunt. Adhuc illo non loquente: sathan p̄cepit dicens. Ad balneum principum deducatur. Et ecce non procul erat puteus cooperculū habens. Quo ablato flāma vorax vsq̄ ad celum erumpēbat: q̄ non solū montes arbores et lapides imo etiā aquā iuxta manantē velut stipulā cōsumebat. In quā illā infelicē aiām Adonis p̄cipitauerūt: et postmodū extrahētes i modū ferri cādētis totā igneā detulerūt. Cui subidens dixit. Non balneum suaue habuisti o p̄nceps? Tunc Ado se damnatum omnino videns cepit blasphemare et dicere. **Maledictus sathan et tota familia eius. Maledictus deus q̄ me creauit. Maledicta terra que me portauit. Maledicti parentes qui me genuerunt: et maledicta omnis creatura in celo et in terra. Tūc demones vna cum principe suo ceperunt manibus plaudere et dicere. Vere dignus est manere nobiscū q̄ optime scit officium nostrū. Mirtat ergo nūc ad principalem scholam damnatoz: vt videat et audiat et addi****

Preceptum Sextum

Escat amplius. Et inde non exeat amplius in secula seculorum. Atq; verba finierat: et ecce vnanimiter in odiosam illam animam truerunt: eamq; tam impetuose in illud tartarū iactando immiserunt: ac si celum et terra et oēs montes huius mundi inuicem quassarent. Capellanus autē supradictus hec oīa in somno videns et audiens timuit vehementer. Tunc princeps tenebrarū eū digito ostendens dixit. Videte ne clericus iste effugiat qui nos aspicit: qui semper maliciarū suarū coopator: conficius et defensor erat. Ergo sicut fuit fautor: culpe sit particeps et vindicte. Ideo in illū puteum ad dominū suū demergat. Quo dicto cū demones eū capere vellent et fugere conaretur: pēte a somno exiliēs euigilauit. Sicq; ei⁹ equus territus tamdiu hinc inde saltabat trahens miserū hoīem: donec a sua iunctura ei⁹ brachiū penit⁹ soluebat. Difficiliter tandē equū ascēdens. Magdeburgum venit: moxq; dñm suum mortuum esse cōgnouit: et visionem visioni terroreque terrori: iudiciū iudicio cumulās: omnia que viderat et audierat narrauit. Qui ostēdens brachiū suū auulsum etiaz vaticinauit argumentū veritatis. Quies autē hec audiētes timuerūt vehementer et cadauer illud ignobile ab vībe in palude iactauerūt. Quod bestie infernales cū plausib⁹ et lusib⁹ ptin⁹ acceperūt et huc illucq; trahendo moribus discerpserūt: et rurales iuxta hitātes varijs iniurijs sepi⁹ affecerūt. Tandē inuito consilio glebā illam maledictā de palude trahentes combusserunt in puluerē: et in albam fluuiū ptercerunt. Adira res tunc oēs pisces suū gurgitē relinquētes oceanum adierūt: donec letantijs et orationibus et penitētis placatus iam deus post decimū annū vix redierunt. Multus horrendi pdigij memoriā ingerit oculis nr̄is cruor Adonis ex ipsi⁹ decollatione effusus super pavementum marmoreum candidū positus. Qui tam visibiliter adheret: vt de essentia marmorum esse videat. Sup locū autē illū vbi decollatio facta est: semp p̄sternūt tapecia et qñ sup electum. Te deū iuxta morē canis: tolluntur et ibi ad os onem sternunt: vt videntes sibi caueant ne pereāt sicut ille. Istud deberet

esse exemplū oīm maloz p̄latorū vt audiētes cōtremiscant diuinam vltionem super malos p̄latos seuerissimam.

Non mechaberis.

Septimo peccant contra illud preceptum. Ad mechaberis: qui deo simpliciter vouerunt: et a mundo se totaliter abdicauerunt: vt fratres monachi et moniales. Et si tales incidūt in viciū fornicationis grauius sacrilegium cōmittunt q̄ p̄cedentes et magis faciūt cōtra illud p̄ceptū. Et hoc p̄pter duplex votum qd̄ deo vouerūt. Vnū in receptione sacri ordinis: aliud autē in p̄fessione religiōis. Multa autē p̄ q̄ ostēdit magnitudo huius peccati. Primo q̄a Moyles Gen. vi. narrat tanq̄ causam diluuii: cū cepissent hoīes multiplicari sup terrā et filios p̄creassent. Videntes filii dei filias hoīm q̄ essent pulchre: acceperunt sibi vxores ex omnib⁹ q̄s elegerāt. Per filios dei intelligunt illi qui descendunt de Seth q̄ a patre suo fuerūt instructi in cultu diuino. Per filias autē hoīm intelligunt mulieres descendentes de Cayn: q̄ erant curiose et dissolute et lubricę. Et de illis p̄cepit seth filiis suis q̄ nō cōtraherent m̄moniu cū eis. Sicut dñs p̄cepit filiis israel: vt nō cōtraherēt m̄moniu cū mulierib⁹ chananeis. Et filii seth p̄cedēte tpe trāsgressi sunt h̄ p̄ceptū: p̄pter qd̄ venit diluuiū. Si autē displicuit deo q̄ filii seth acceperūt filias cayn: quātū credēdū est displicere deo cū filii dei et religiōse p̄fone fornicant cū filiab⁹ hoīz. Scdo p̄ter grauitas hui⁹ p̄cti p̄pter scandalū: q̄ magis scādallant p̄p̄m p̄ctā religiōz q̄ aliorū. Contra q̄s d̄ in euā. Math. xviii. Qui scandalisauerit vnū ex pusillis istis q̄ in me credūt et c. Jo. d̄. xvi. di. c. In scripturis. Quod p̄ctā religiōz p̄pter scādala sunt occultāda. Dubitat vtrū religiosus eodem genere peccati grauius peccet q̄ secularis. Videt Tho. in. ii. q. clxxxvi. arti. x. q̄ p̄ctū qd̄ a religiōis cōmittit p̄t esse graui⁹ p̄ctō seculariū eiusdē speciei tripl̄. Primo si sit p̄tra votum religiōis: puta si religiosus fornicat vel furat: q̄ fornicādo facit cōtra votū cōtinētie: furādo cōtra votū paupertatis. Scdo si ex p̄ceptu peccet: q̄ hoc videt esse

magis ingrat⁹ diuisi bñficijs in quibus est sublimat⁹ ad statū pfectionis, sicut Apłus ad Hebre. vi. q̄ fidelis grauiora supplicia meret in hoc q̄ peccādo siltū dei conculcat p̄ p̄tēptū. vñ dñs cōgrit̄ Hebr. xi. Quid est q̄ dilectus me⁹ in domo mea scelera facit multa: Tertio pctm̄ religiosi pōt esse grauius ppter scandalū: q̄ ad vitā ei⁹ plures respiciunt. Si hō religiosus nō ex cōtēptu vel ex infirmitate aliq̄d peccatū cōmiserit: qđ nō ē p̄tra votū sue pfectionis ab scādalo puta in occulto: leuius peccat eodem genere pcti q̄ secularis: q̄a pctm̄ eius si sit leue q̄si absorbet̄ ex multis bonis opib⁹ q̄ facit z si sit mortale pctm̄ facili⁹ ab eo resurgit. P̄mo ppter intētionē quā erectā habet ad deū: q̄ si ad horā intercipiāť defacili ad p̄stina reparat. Zuuat etiā a socijs ad corrigēdū. vtz Eccl̄. iiii. Si vnus ceci z ē. Tertio est graue illud: q̄ pctm̄ carnis in religiosis est apostasia. Si em̄ q̄ habitū religiōis deserit apostata iudicat̄: cū castitas magis fit substātiālis religiōi q̄ h̄tus: q̄ castitatē deserit apostata est. Vñ de tali vox est qđ legit̄ Prover. vi. Hō apostata vir inutilis: q̄ qđ facit in claustro nō valet ei ad meritū vite eterne: z q̄ ad hoies inutilis ē cū sit hoibus in scādalu z derisionē. Sed nō est scandalū si nūc religiosi sepius ruunt in vitā cū fornicatiōis ppter frequētē mulierū cōuersationē. Allegāt em̄ p̄ excusatiōe suoz errorū illud q̄ helyas māsit apud viduā in sarepta. Etiā apli mulieres comites secuz circūducebāt. Itē Joānes m̄ez dñi assumpsit ch̄ro delegante: z dñs mulieres secuz duxit. Nā seq̄bant̄ eū z m̄strabāt ei de facultatibus suis. vtz Lu. vii. Qui etiā martha m̄strabat. Et linḡr ad puteū locut⁹ ē cū muliere. Quare ḡ non ipsi? Ad q̄ r̄ndet Aug. in li. de singularitate clericoz. Callidī argumētatores z iurisperiti in quā fallaces qđā volūt p̄uaricari: ipsa iura trāsuertūt z incōueniētibus exēplis siles cōiecturas obijciūt: q̄a p̄ salomonē in ipsius legis sagacitate pducunt. Pctō: inq̄t homo vitā b̄t correctiōem z fm̄ volūtate suā inuenit cōparatiōem. Solēt aut̄ qđā hoc cōtra eos fraudulēter obijcere. P̄mo q̄ faciūt argum. tū a maiori affirmatiue: qđ nō valet. Si

cut em̄ nō valeret hoc argumentū. Ille miles fortis subiit tale certamē z vicit. Ergo iste debilis potest hoc idem facere vt vincat. Ita non valet. Apli z pph̄e cōhabitauerūt cū mulierib⁹ z euaserūt sine pctō: ḡ z nos hoc idē facere possum⁹. Sequit̄ ibidē: Reuera hoies q̄ comparāt se sanctis q̄ extima cōuersatio n̄a pph̄ez v̄ aplis videatur equalis. hec Aug. Et loquit̄ ibi ironice: Scđo q̄ si in hoc imitandos dicūt sanctos: z imitari volunt debēt z in alijs opib⁹ virtuosius imitari: qđ tū nolūt. Tertio quia nō est eadē cā nobis q̄ fuit in sanctis. Dñs em̄ p̄uidens q̄ erant futuri heretici q̄ nuptias cōdēnaret: noluit mulieres a se z ab aplis elongare oīno: ne ex hoc erro: iste confirmaret. Quarto: q̄a illa familiaritas ex cā rōnabili valde modica fuit. Nam si allocutus est dñs samaritanā hoc ad horam fuit quā docuit z recessit. Et post. Factū est inquit̄ euangelista q̄ faciebat iter p̄ castella z ciuitates: euāgelisans regnū dei. z. xij. cū illo: z mulieres q̄ erāt curate a spiritib⁹ immūdis z infirmitatib⁹. z maria mag. de qua elecerat. vij. demonia z ē. Ecce cā rōnabilis: cur sequebant̄. Sic etiā hēltas misus a dño intrauit tabernaculuz vidue ad magnalia faciēda: vt famis tpe tā ipsi vidue q̄ pupillis subueniret. Sic etiā fuit de aplis z alijs sanctis. Ergo nō excusat eos allegatio illoz sanctorū: sed poti⁹ dñt fugere qđ signat eoz habit⁹: q̄a portāt cappam in dorso q̄ est i modū clypei: in signū q̄ ipsi debēt pugnare p̄tra mūdū fugiēdo nō agrediēdo: q̄ agrediēdo in pugna carnali hō facilliter vicit. Cuius exm̄ ptz i vitaspā. vbi d̄: q̄ diabolus volēs quēdā heremitā deijcere: venit ad cellam eius circa noctē: rogans vt dimitteret eam: z illa nocte q̄fceret apud eū. Qđ cū annuisset post receptionem stetit cū eo iuxta ignē: postea inceperūt loq̄ de multis atq̄ cepit ammirari barbā suā z tangere z iocari: tādem post h̄mōi m̄ta q̄si familiaris effecta puocauit eū ad turpē p̄mixtiōem. Ad qđ cū ille se pararet euauit subito de manib⁹ suis. Et facta est vox i aere dī. Monache q̄ te extollebas vsq̄ ad celuz quō cecidisti. Et iō vtile est bonoz viroz nullā familiaritatem h̄re

Preceptum Sextum

E cū mulierib⁹. Quarto est gaudiū demonis ideo excellēter studet q̄ religiosi cadant in pctā carnis. Eccl. Venatio leonis onageri heremo. Leo est diabolus cui⁹ est venatio monachus i claustrō. Quē cum facit cadere in pctm̄ carnis mirabiliter gaudet & delectat. Cui⁹ exm̄ ptz in vitalpa. Cū qdā filius sacerdotis idolorū quada⁹ die vidisset patres suū in templo sacrificantē idolis vidit & sathan cū militiā ei⁹ astantem. Quēz cū singuli demōes adorassent cōtulerūt facta nequicie sue. Et vnus ait. Per. xxx. dies hoies vnus puincie ad bella instigauit: & plurimi occisi sunt. Ali⁹ dixit. Per. xx. dies in mari fui: & suscitauit tēpestatē & multi hoies submersi sunt in mari. Alius dixit p̄ xxx. dies se interfuisse nuptijs & spōsum & sponfam occidisse & multā sanguis effusionem pcurasse: hoc audito sathan oēs flagellari iussit. Tandem vnus ait. Per. xl. annos incitauit quēdam monachū in heremo ad peccandū: & vix illa nocte compulsi eum fornicari. Tūc surgēs osculat⁹ est eū: & imposuit ei coronā quā habebat dicēs euz qd̄ maximū fecisse. Quō ei maxime placet luxuria religiosoz. ptz in. iij. dialo. de Andrea fundane ciuitatis ep̄o: q̄ cū vitā virtutibus plenā duceret & p̄tinentiā quādam montale quā p̄us secū habuerat noluit ab ep̄atus sui curia repellere: cert⁹ de sui & eius continentia. Sed hostis eius spēm cepit oculis ei⁹ imp̄mere aditū tentationis exquirens. Quada⁹ vero die iude⁹ de campania alio tēdens: cū esset nox nesciens quo declinaret iuxta appollinis tēplum se cōtulit. Nocte vero media dū p̄ timore vigilaret: vidit malignoz spiritū turbā in eccliam aduenire. Quorūz p̄nceps discutere cepit quid egissent. Et vnus ex illis asseruit q̄ in andree aim specie sc̄timonialis p̄ quādā tērationē carnis cōmouisset. Cū hō malignus spūs q̄ perat in h̄lāter audiret: adiunxit q̄ ad hoc deuenit tentatio: vt die preterito in terga eiusdē montalis seie alapā dedit. Tūc blande exhortat⁹ est eū vt p̄ficeret qd̄ inceperat & singularē palmā teneret. Tūc iudeus accedēs ad ep̄m diligenter ab eo licet vellet celare rem extorsit. Quē ep̄s conuertit & baptisauit. Quinto hoc ptz q̄

legit de⁹ ista grauit̄ puniuisse pctā: q̄ facta sunt in claustris. Primuz claustrum in celo fuit in q̄ ipse deus abbas fuit. In q̄ illi peruersi monachi. s. demones absq̄ spe venie damnati sunt. Sc̄dm̄ fuit i terrestri padiso i q̄ q̄ iobediētes fuerāt v̄ padiso expulsi sūt & mortui cū tota posteritate damnati. Tertiu claustrū fuit i primo statu ecclie in quo petrus fuit abbas in q̄ q̄ pprietarij esse voluerūt: morte subitanea perierūt. Sexto ptz hoc: q̄ ē vita angelica. Imitari em̄ debēt angelos in puritate. Ergo claustralis angel⁹ ē si bon⁹ ē: v̄ si mal⁹ ē diabolus est. Tales claustrales sunt demones incubi. Hiero. P̄ofessi ch̄ristiane religionis militiam mediū sunt inter angelos & demones aut em̄ angelis erunt eq̄les aut demonib⁹ nō impares. Igit̄ in claustralib⁹ videt̄ hoc maximū pctm̄ esse & indecens: q̄a spiritalissimū debēt eē: & hoc pctm̄ p̄ ceteris carnalibus reddit. Efficit em̄ hoc pctō homo tot⁹ caro. Nā macula i oculo est intolerabilis q̄ parū grauaret in alio mēbro. Sed viri cōtēplatiui sunt oculi. Ideo dicit Aug. & ponunt ei⁹ verba. iij. q. vij. c. q̄stulbet i fine. Nō vidi inquit peiores q̄ q̄ in monasterijs defecerūt: nec meliores si profecerunt.

Non mechaberis.

Otauo peccant contra illud p̄ceptū. Nō mechaberis: qui fornicant cum monialibus: & etiam ipse moniales: qd̄ est adeo graue q̄ nō solū ē fornicatio immo & adulteriū: q̄a ibi fit accessus ad sponfam ch̄ri: & est valde graue gen⁹ adulterij si attēdam⁹ cui despōsata est: q̄a altissimo. Quāto em̄ nobilioz cui despōsata est: tāto maior ē cōtumelia. Ipi em̄ ē despōsata cui angeli sūt. Attēdere etiā debet q̄ eā sollicitat q̄ est spōsa dei sui & dñi sui & creatoris re⁹. Et tales vident̄ excōicati. vt ptz. xvij. q. i. c. si qua. vbi dicit Grego. Qui cum huiusmodi seis in aliq̄ fuerit iniquitate reptus cōsione priuet si laic⁹ est: si hō clericus est a suo quoq̄ remotus officio pro suis cōtinue lugendis excessib⁹ in monasteriū detrudatur. Idē dr. c. eos. ibidē. & si quis cum h̄mōi m̄fimonii cōtraxerit: ipso facto est excōicatus. vtz in. c. eos. in cle. de affini. & cōsan. Ad hoc precauēdum precipit̄ extra de vi.

et hoc clerice. Monasteria sanctimonialium si quis clericus sine manifesta et rationabili causa frequenter presumpserit per episcopum arceat: et si non destiterit ab officio ecclesiastico reddat immunis: et si laici sint excommunicationi subdantur: et a ceteris fidelibus fiat penitus alieni. Tales debent attendere quod dominus Ioseph dixit sibi. Dormi mecum. Qui respondit. Non possum facere hoc malum et peccare in dominum meum. Gen. xxxix. Attendere ergo debet quod sponsa ista a deo dilecta est a domino suo quod inclusit eam et oblita est populo suo et domum patris sui. unde concupivit rex decorum eius. iuxta illud psalmi psalmi et cetera. Audiuimus de quodam clerico quod quadam monialem traxit de monasterio: et iuxta cum ea per quadam siluam: et cum vellet cum ea fornicari incepit arbor sub qua iacuerunt terribiliter ardere: et illi territi et propius desisterunt ab opere nephario: et clericus reduxit monialem ad monasterium. Secundo patet grauitas huius peccati: quod ibi committitur stuprum. id est illicita defloratio virginum: que ut frequenter est ibi. Recitat Augustinus. li. iij. de ciuitate dei. ca. v. quod sacerdotes decem veste romani antiquitus viuas defodiebant in adulterio deprehensas. Nam he sacerdotes fuerunt virgines. Si virgines idolorum viuis fodiebantur in terra: quatomagis virgines christi: Recitat Augustinus. ibidem de quodam virgine claudia nomine: que cum in suspicionem falsam stupri venisset: ad probandum sue virginitatis pudorem cingulo in vado tyberis nauem traxit: quam copiosa hominum multitudo trahere non potuit. Sed de quadam virgine alia dicit Augustinus. li. xxij. de ciuitate dei. c. xj. Que cum periclitaretur falsa suspitione de stupro criminis implese aquam de tyberi ad suos iudices nulla eius parte stillante portasse. dicit ibidem Augustinus. de virtute demonum poterat suspendi sursum in cribro ne caderet deorsum aut angelus vel deus. Tertio est incestus: et est valde graue genus: quod cum uxore patris tui. unde ad hoc potest referri quod legitur. i. ad Cor. v. Audiuimus inter vos fornicatio. et talis fornicatio qualis nec inter gentes: ita ut uxorem patris aliquis habeat. Ad idem Bene. penul. Rubeus effusus es sicut aqua quando ascendisti cubile patris tui et maculasti stratum eius. Tales sunt inimici patris omnipotentis et filij et spiritus sancti: san-

ctorum angelorum et totius celestis exercitus. Quarto ibi quodammodo est viciu contra naturam quod fornicat cum mortua et in sudario inuoluta: quia religiose persone que perfecte ordinem suum seruant continue sudarium suum ferunt quia in habitu suo sepeliuntur. Tales de iure deberent agere penitentiam. x. annorum: et ipsa sicut forma tradita. xxvij. q. i. c. de filia. et c. deuota. Quantum autem displicet deo et beate virgini patet de quadam moniali. De qua dicit Cesarius di. vij. c. xxxiij. dicens: quod erat quedam sanctimonialis femina virgo a quodam clerico luxuriosis verbis stimulata: et intus flante illo vehementer: cuius anhelitus etiam prunas ardere facit: succensa est ut cum corde et ore petitioni eius consentiret: promittens quod dicto completorio ad locum designatum venire vellet. Erat enim custos ecclesie. Dicto completorio cum conuentus ascendisset dormitorio et illa exire vellet de oratorio in ipso ostio christi in manibus in cruce expansis stare conspexit. Qui cum egressus non pateret ad ostium quod erat in opposito cucurrit. Ita succensa fuerat in amore clerici: ut pene rationis expers: quod circa se diuinitus ageretur minime aduerteret. Quid plura? oes ianuas adiit et crucifixum in omnibus ianuis inuenit. Tunc primum ad se versa et territa dixit intra se: forte voluntas dei non est ut usque vadam. Solita fuerat eadem virgo singulis diebus spiritalem quadam orationem dicere de passione domini: quam dominus in tanto periculo remunerauit visione tam utili. Que tremens ad imaginem dei genitricis iuxta se prostravit de suo peccato veniam postulans. Et qua cum imago faciem verteret et illa obnoxius supplicatura propius accederet: imago maxilla eius percussit dicens. Quo vis tre fatua: vade in dormitorio tuum: tam fortis erat illa alapa ut in terram ruens sic taceret usque ad tempus matutinale. Alie moniales eam reperientes eam erexerunt: et sic resocillata narravit omnia circa se gesta et fuit prorsus a tentatione per alapam liberata. Sed dubitatur de monialibus occulte corruptis in aliquibus monasterijs est consuetudo: quod virgines in festiuitatibus portent accensos cereos alie pro extinctos: virgines etiam

Preceptum Sextum

Eam cū ab ep̄o cōsecrant cereos habēt accē-
 sos. Quid dabitur moniali occulte corru-
 pte? Si cereum portat accensum deo men-
 titur ⁊ peccat mortaliter. Si vero extinctū
 crimen suū detegit ⁊ sorores scandalizat.
 Respōdet Tho. i suo tractatu p̄niali. di. q̄
 p̄siliū est q̄ tali die simulet se ifirmam: nec
 mētī: q̄ habet ifirmitatē mētīs sue que to-
 taliter impedit ne ad cereū accensum de-
 portandum accedat. De illis corruptis mo-
 nialibus loquit Hiero. in ep̄la ad Susan-
 nam di. Ad te nunc mihi sermo que caput
 tantorū malorū es que multipl̄r misera es:
 cū nomen virginitatis etiā perdidisti. He-
 phas est em̄ te vocari susannā que casta nō
 es. Sequit̄ ibidem. Eras virgo i paradiso
 dei utiq̄ iter flores ecclesie eras sp̄sa chri-
 sti: eras templū dei: eras habitaculum sp̄-
 ritus sancti. Et cuz toties dico eras totiens
 necesse est vt ingemiscas: q̄a non es q̄d fui-
 sti. Incedebas in ecclia tanq̄ columba illa
 de qua scriptū est. penne columbe de argē-
 tate. Splendebas vt argentū: fulgebas vt
 aurū. Eras em̄ vt stella in manu dei. Que
 est ista subita p̄uersio: q̄ repētina mutatio?
 De virgine facta es corruptio sathane: de
 sponsa chri scortū execrabile: de tēplo dei
 phanū immundicie: de hitaculo sp̄s sancti
 tuguriū diaboli. Que incedebas cum fidu-
 cia vt colūba: nunc lates in tenebris vt ve-
 spertilio. Que fulgebas vt aurū p̄pter vir-
 ginitatis decorez: nunc facta es vilioz luto
 plateaz. Que fueras stella radians in ma-
 nu dñi: de alto cadens cōuersa es in carbo-
 nem extinctum: ve tibi misera ⁊ iterū ve: q̄
 tāta bona p̄pter parui t̄pis luxuriā pdidi-
 sti. hec Hieroñ. Tales lasciuas moniales
 tripliciter sancta ecclesia punit. s.
 Monasterij inclusione.
 Ornatus exterioris priuatione.
 Introitus viroz p̄hibitione.
 Primo monasterij inclusione: q̄a non de-
 bent egredi monasteria: nisi in magna ne-
 cessitate. vtz de statu regulariū. li. vi. cap̄.
 Periculose ⁊ detestabili quorūdam monia-
 lium statui q̄ honestatis laxatis habentis: ⁊
 monachali modestia sexusq̄ verecūdia im-
 pudēter abiectis extra sua monasteria nō
 nunq̄ p̄ hitacula seculariū p̄sonaz discū-
 runt: frequēter intra eadē monasteria p̄so-
 nas suspectas admittūt in dei offensam: ⁊
 religionis opprobriū ⁊ scandalū plurimo-
 rū obuiare cupiētes salubriter p̄nti consti-
 tutione sanxim⁹: vniuersas ⁊ singulas mo-
 niales p̄petuo in suis monasterijs debere
 decetero p̄manere in clausura: ⁊ nulla de-
 bet egredi monasterium nisi in magna ne-
 cessitate ⁊ cā rōnabili. Et si debet facere p̄-
 orissa aut abbatisa alicui p̄ncipi seu domi-
 no tēporali homagiū vel fidelitatis sacm̄:
 tūc egredi debēt cū honesta ⁊ decenti soci-
 etate: ⁊ facto homagio mox euestigio ad
 monasteriū reuertant̄. Rogat etiā oēs p̄n-
 cipes ⁊ dños t̄pales p̄ viscera iesu: ne mo-
 niales hēant occasionē vagādī: sed q̄ pos-
 sint causas agere p̄ pcuratores earū in cu-
 rijs aut in tribunalib⁹: earūq̄ ep̄is ⁊ etiā p̄-
 latis ibidē p̄ceptis: q̄ hoc debēt ordinare
 vt ista per pcuratorem fiāt. Etiā p̄cipit ibi-
 dem omnibus p̄latis sp̄ualibus: p̄t̄archis:
 p̄matib⁹ archiep̄is i virtute sc̄tē obediētie:
 ⁊ sub attestatiōe diuini iudicij ⁊ intimatiōe
 maledictiōis eterne: q̄tenus i monasterijs
 eis subiectis debitā pcurēt clausurā. Sed
 p̄chdolor h̄ minime i monialib⁹ seruatur.
 Nā p̄tinue discurrūt per ciuitates ⁊ villas
 ⁊ q̄d peius est p̄ castra raptorū vehūtur in
 eq̄s ad hastiludia: choreas ⁊ cōuenticula
 secularia q̄d antiq̄tus minime fieri solebat
 Nā nō cognouerūt viros ⁊ mulieres. Lu-
 tus exēpluz ponit Cesarius di. vi. c. xxvij.
 de quadam puella que tam simplex fuerat
 q̄ vix poterat discernere iter pec⁹ ⁊ hoiez.
 Die em̄ q̄dā murū pomerij capra ascendit.
 Quā illa vidēs: q̄d eēt a sorore astante in-
 terrogauit. Illa cognoscēs eius simplicita-
 tem ioculariter r̄ndit. Mulier est secularis
 quia q̄i seculares mulieres senescunt: cor-
 nua ⁊ barbas emittūt. Que sic permāsit in
 sua simplicitate. ¶ Sc̄do eas ecclia punit
 ornatus exterioris p̄uatione. dicente ap̄lo
 i. ad Corin. vij. Mulier inupta ⁊ virgo co-
 gitat quō deo placeat ⁊ quō sit sancta cor-
 pore ⁊ sp̄u. Non em̄ debent curare exteri-
 orem pulchritudinem sed interiorē. sicut di-
 cit Petr⁹ bleseni. ep̄la. lv. ad vnam monia-
 lem. Om̄is gl̄ia inq̄t filie regis abintus. Et
 tanto eris sponso tuo Christo acceptior:

In quanto es in veste vilior: in cultu corporis
tui abiectior: in sermone rarioz: i vultu de-
terior: in aspectu verecundior: et in incessu
maturior. hec ille. Sed pro chdolor opposi-
tum est cum illis que non querunt modo ornatu
interiore sed exteriori in cervicibus et in cor-
rallis. Non placere studet christo sed homini.
Non veste viliori: sed preciosiori: de mane
apparent in veste religiosa: sed post pran-
dium in seculari odiosa deo et angelis et
non in corpore abiectior sed pulchrior: non in
sermone rarioz: sed verbis seculi studiosior
componendo et cantando carmina secularia
et amatoria: non in vultu deiectionis: sed orna-
tior pepulis cerannis et anulis: non incessu
maturior: sed petulantior vagis oculis et
luxuriosis: de quibus dicitur in cle. de sta. mo. c.
Attendentes. Ubi dicitur quod visitatores monia-
lium huius sollicitudinis studium diligenter im-
pendant ut moniales ipse quarum nonnullas
audiuimus dolentes in subscriptis excede-
re pannis sericie variorum foderaturis: vel
sandalicijs comatis et conutis crinibus
et scacatis et virgatis caputulis non utantur:
non choreas: non secularium festa persequantur.
B Non die noctuque per vicus et plateas ince-
dant: aut voluptuosam vitam ducant etc. hec
et filia his ibidem inhihent. **T**ertio puni-
untur introitus viros prohibito. ut li. vi. in
c. Periculoso. de sta. reg. et in. ca. monaste-
ria. et extra de vi. et ho. cle. c. vt. s. Cuius ex-
emplum ponit Cesa. di. vij. ca. xxxij. Quod fuit
in quodam monasterio sanctimonialium:
cuius nomen ignoro: virgo quidam nomine bea-
trix. Erat autem corpore speciosa mente deuota:
et in obsequio dei genitricis feruentissima.
Quam clericus quidam videns et sepe visitans:
concupiscens percarere cepit. Illa verba
luxurie spernente illoque tanto importunius
instante serpens antiquus tam vehementer pe-
ctus eius succendit ut flammam amoris ferre
non posset. Accessit ad altare. b. virginis di.
Dona quanto deuotius potui fuisse tibi: ecce ti-
bi claues tuas resigno: quia fuit sacriliga: et
tentationes carnis sustinere non va-
leo et clam secuta est clericum. Quam cum mi-
ser ille corrupisset post dies paucos abie-
cit. Illa cum non haberet vnum viueret: et ad clau-
strum redire erubesceret facta est meretrix.

In quo vicio. xv. annis permansit. Finito autem
illo tempore quodam die in habitu seculari ad por-
tam monasterii venit. Que cum dixisset por-
tario. Hosti beatricem quicquid huius oratorij
custode. Respondit. Optime noui. Est enim domi-
na pba et sancta et sine querela usque in hanc di-
em in hoc loco conuersata. Illa autem pba et
notans sed non intelligens: dum abire vellet
mater mie in effigie nota ei apparens ait.
Ego per. xv. annos absentie tue officium tuum
suppleui: reuertere nunc in locum tuum et peni-
tentiam age: quia nullus hominum nouit excessum
tuum. In forma quidem et habitu illius dei geni-
trix opus egerat custodie. Que mox igres-
sa quodam diu vixit gratias egit. Ex hoc patet si
ille clericus mansisset extra claustrum non
corruisset mortalis illa.

Non mechaberis.

Nono peccant contra illud preceptum.
Non mechaberis. scilicet quod agunt contra natu-
ram: ut sunt sodomite: et quod omnium
predictorum pessimum est. ut per Augustinum. et ponitur
xxxij. q. vij. c. Adulterij malum. dicentem quod
omnium illorum pessimum est quod est contra naturam.
Et ibidem. ca. flagitia. dicit Augustinus. quod peccatum so-
domorum apud omnes gentes est detestabile.
Idem dicit Hieronymus. vicius contra naturam spiritus il-
licitus est et proculdubio flagitiosus atque tur-
pior. Nam dicit Augustinus. in. ca. Adulterij. quod
peccatum sodomie grauissimum est quod cum matre propria
peccare: propter quod mutui vel indicibile dicitur
eo quod peccatum illud noiare turpissimum est: ita
ut eo os dicentis et aures audientium pollu-
ant. ut per xxxij. q. iiii. in eo. Et repugnat or-
dini naturali quem natura instituit. Ideo vo-
catur vicius contra naturam. Et sunt ibi multi
gradus. sicut dicit. s. Thom. in. ii. q. xj.
Uno modo si absque omni concubitu causa delectatio-
nis veneree pollutio procuratur quod pertinet
ad peccatum immundicie: quam quidem molliciem
noiant: sicut faciunt aliqui puellae et iuuenes
puocantes se manu vel quouis alio ingenio
ad pollutionem. Secundo fit per concubitum ad
rem non eiusdem speciei: quod vocatur bestialitas.
de qua dicitur Leni. xvij. Cuius omni pecore non cois-
bis nec maculaberis cum eo. Adulter non
succubet iumento nec miscebitur ei. Quod sce-
lus per Exo. xxij. Qui colerit cum iumento
morte morietur peccatum quod occidite: super quod dicitur
u. ij

Preceptum Sextum

Flico, de ly. Nō q; peccauerit cū nō habeat liberū arbitriū: sed in detestatiōem criminis: et ne ex aspectu talis aialis a q; inclinarent ad idē pctm. Sequit̄ ibidē. Mulier q; succubuerit cuilibet tumēto: simul interficiat̄ cū eo: sanguis eorū sup eos sit. Tertio mō fit p cōcubitū ad nō debitū sexū: puta alicui⁹ masculi ad masculū: v; etiā femine ad femina. Sicut Ap̄ls ad Ro. i. Propterea tradidit illos de⁹ in passiōes ignominie, s. nō nomināde. Nā feie eorū mutauerūt naturalē vsū in eū q; est p̄tra naturā: s; r̄ masculi relicto nālī vsu feie exarserūt in desiderijs suis inuicē masculi i masculos turpitudinē operātes. De illo pctō loquit̄ dñs Leuiti. xx. Qui dormierit cum masculo coitu femineo vterq; opatus est malū morte moriant̄ et sanguis eorū sit sup eos. Et ap̄ls. i. Cor. vi. Neq; fornicarij neq; idolis seruientes: neq; adulteri neq; molles neq; masculorū cōcubitores et c. reg. dei pos. ¶ Quarto h; fieri si nō seruat̄ nālīs modus cōcubit⁹ aut cōcūbendi aut quātū ad instrumētū nō debitū aut quātū ad alios et mēstruosos et bestiales p̄cūbēdī modos. Dicit sc̄t̄s Tho. i q. sequēt̄ in r̄siōe ad. iiii. arg. q; oīm illoꝝ grauissimū est pctm bestiale vbi nō seruat̄ debita spēs. Idē glo. sup illud Genes. xxxviij. Accusauit frēs suos crimine pessimo: dicit. q; cū pecoribus miscebant̄. Post hoc est vicū sodomiticū vbi nō seruat̄ debitus modus. hec Tho. ¶ Grauitas hui⁹ peccati patet Gen. xix. et ponunt̄ illa p̄ba. xxxij. q. viij. offerebat sc̄t̄s Loth filiarū pudores. Nā etiā illa q; flagitiosa impunitas erat: tñ min⁹ erat fm naturāz coire q; aduersus naturā delinquere. vñ dicebat ad sodomitas. Nolite q̄so frēs mei nolite facere hoc malū: habeo em̄ duas filias q; nōdū habuerunt virū: adducā eas ad vos et abutimī eis sicut vobis placuerit: dñ virū istis nihil faciatis. ¶ Dubitat̄ vtrum Loth peccauit offerēdo filias suas illis sodomitis: Et videt̄ q; nō: q; i duob⁹ malis min⁹ malū ē admittēdū: sed mai⁹ malū est vicū p̄tra naturā q; defloratio virgīnū. ¶ Itē Moyses permisit dare libellū repudiij qd erat illicitū. ¶ In Math. xix. Ad duriciā cordis vestri et c. dicit glo. Permissum est eis repudium:

ne vxores occidāt sed tñ moyses sc̄t̄s fuit nec in hoc peccauit: q; nec loth ad vitandū vicū cōtra naturā et violentiā hospitū suorū. Itē licite permittunt̄ meretrices in ciuitate: ne oīa turpent̄ libidinibus. Item fm Aug. videt̄ cōtra naturā per dictū Aug. q; Loth turbatus dixit hoc: q; tales cōmutationes nō sunt faciēde. Dicendū q; illicitū fuit cōcedere abusum filiarū suarū. Caritas em̄ est ordinata: iō null⁹ aliqd̄ inordinatū cōmittere d;: vt p̄caueat aliud inordinatū adhuc stāte maiori pctō alterius. Unde Aug. li. p̄tra mēdaciū: etiā ad p̄cauēdū homicidiū nō est dicendū mēdaciū. Loth aut̄ non potuit offerre filias suas predicto mō qn cōsentiret in illud qd erat pctm de genere nō solū veniale sicut mēdaciū officiosū sed etiā mortale. Tū exonerat⁹ fuit a tāto et si nō a toto: tñ rōne p̄turbatiōis mētis in q; erat: tū qā vicio pessimo in suis cōcūib⁹ et violētie in suis hospitib⁹ occurrere intēdebat. Ad p̄mū dicēdū q; verū est in corpā lib⁹: s; q; hō faciat pctm quodēcūq; minimū ad euitandū mal⁹ in alio nō est licitū. Non em̄ faciēda sunt mala: vt inde eueniāt bona. Ad sc̄dm r̄sīdē. q; repudium vxoris fuit p̄missum: q; nō puniebant̄ in lege: non q; per hoc fieret licitū: sicut dare vsurā extraneo. vt h; Deute. xxiiij. Ad tertiū dicēdū: q; lex humana pmittit meretrices inquātū nō punit talē fornicationē: qā nō pōt omnia punire: sed aliq; rōnabiliter dimittit dei iudicio puniēda. Et tñ nō est licitū legislatori ad meretricium vel fornicationē inducere: etiā p̄ maiori malo vitando. ¶ Quarto p̄t̄ grauitas hui⁹ pcti: qā grauissima p̄nia p̄ illa iniūgēda ē fm canones. vt; extra de excess. pla. et sub. c. clerici. vbi dicit̄. Quicūq; illa incōtinētia q; est cōtra naturā: et p̄p̄ quā ira dei venit in filios diffidentie: et qnā q; ciuitates igne cōsumpsit deprehensi fuerint deiciant̄ a clero: vel ad agēdum p̄petuam p̄niam i monasterijs detrudant̄: sed si fuerint layci ex cōcōcationi subdant̄ et a ce tu fidelīū fiant penitus alieni: hoc consiliū lateranēse. Sed fm leges debēt capite puniri. vt in autē. vt nō luxurient̄ cōtra naturā. circa fi. col. vi. Et qui cum brutis coierit plusq; septē annis peniteat, et idē pro in-

A cestu. xxxiii. q. ij. c. hoc ipm. 7 in. c. sequenti.
Tertio patet grauitas huius peccati: quia est
 vniu de peccatis que clamant vindictam ad do-
 minum. vtpat Bene. xviii. vbi dicit. Lamo: so-
 domoꝝ 7 gomoreoꝝ multiplicatus est 7
 peccati eorꝝ grauatuz est nimis: quia in ppatu
 lo 7 manifeste 7 sine verecundia exercebat.
 Abraam vero compatiens perditioni homi-
 nu dixit dno. Nunquid perdes iustum cuz
 impio: Si fuerint ibi. l. iusti in ciuitate per-
 des illos: Respondit dominus. Si fuerint ibi
 l. iusti. dimittam propter eos. Tunc ait. Si
 minus q. l. fuerit delebis propter. xv. rur-
 sus ait. Si. xl. fuerint inuenti quid facies.
 Ait no percutiam propter. xl. Ne queso ini-
 digneris dno si loquar. Quid si inuerti fue-
 rint. xxx. Respondit. Non faciam si numero ibi
 xxx. Quid si inuenti fuerint. xx. dixit dno.
 Non interficiam ppter. xx. Obsecro inquit ne
 irascaris dno si loquar adhuc semel. quid
 si inuenti fuerint. x. Rnd. No delebo ppter
 decem. Sequitur in. c. sequenti. Cu fuisset loth
 eductus dno pluit sup sodomam 7 gomoram
 sulphur 7 ignem de celo: 7 subuertit ciuita-
 tes has 7 oes habitatores vrbium: 7 cuncta
 terre virentia: 7 sic perierunt in igne 7 sul-
 phure. Ignis enim sulphureus habet ardorem
 7 fetorem ad significandum vicium sodomita-
 rum: quod fetet vilitate: 7 ardet concupie feruore.
 Nascuntur etiam ibi quedam poma virentia
 sub tanta specie maturitatis: vt edendi desi-
 derium gignat. Sed si carpas euanescent 7 re-
 soluantur in cinerem: fumusque exalant quasi ad
 huc ardeant. Ergo adhuc ibi relinquitur vni-
 bra combustionis. hec Irido. li. iiii. et hmoi.
Quarto patet grauitas huius peccati ex di-
 uina maledictione. sicut Exo. xxvii. Maledi-
 ctus qui dormit cum omni iumento. Et
 dicet omnis populus Amen.

Non mechaberis.

Decimo peccant contra illud preceptum
 Non mechaberis. q. cum demonibus
 fornicant qui vocantur incubi vel suc-
 cubi. de quibus loquitur Aug. li. xxv. c. xxiii.
 de ci. dei. dicens. qm celeberrima fama est:
 multique se afferunt esse expertos: vel ab eis
 qui experti essent: de quorum fide non esset dubi-
 tatum audiuisset confirmat filuanos 7 faunos
 que vulgo incubos vocant. improbos se comi-

scuisse mulieribus 7 earum appetisse 7 pegisse
 concubitum 7 quosdam demones quos drulios
 galli nuncupant assidue hanc imunditiam ten-
 tare 7 efficere plures tales qui assueverant
 vt hoc negare impudencie videant: non hinc
 audeo aliquid diffinire: vtz aliquid spiritus ele-
 menti aereo corporati. Nam hoc elementum
 etiam cum agitat flabello sensu corporis tactu
 que sentiri possint hanc pati etiam libidine: vt
 que possint scientibus feminis misceantur. hec
 Aug. hoc autem potest fieri tripliciter. f.
 Per modum viri incubando.

Aut per modum femine se succubando.

Aut semen in vuluam transponendo.

Primo per modum viri incubando: 7 ta-
 lis vocatur incubus. Si autem hoc fit volunta-
 rie est grauissimum peccatum. Cuius exemplum ponit
 Cesarius 7 etiam ponit in speculo. histo. libro
 xxviii. c. xiiii. dicens quod quedam mulier in re-
 gione manueti a quodam perulati demone
 sexannis habito eius consensu incredibili
 libidine vexata est. Appuerat enim ei in spe-
 pulcherrimi militis 7 se abutebat: 7 inuisi-
 biliter marito eius in eodem lecto cubante la-
 sciuius ipse spiritus hoc faciebat. Que anno
 septimo timore correpta: veniente in predi-
 ctam ciuitatem. b. Bernardo Clareuallis ab-
 bate misera mulier ad pedes eius corruit:
 7 passionem horribilem 7 ludificationem dia-
 bolicam multis cum lachrymis confessam succurri
 sibi flagitauit. A quo consolata 7 quid face-
 re deberet edocta: post confessionem diabolus
 ad illam accedere non potuit 7 verbis eam ter-
 ruit quod sicut fuit eius amato: sic nunc crude-
 lissimus vellet esse persecutor. Aliud exemplum po-
 nit Cesa. di. iiii. c. viii. quod in bunna 7 in par-
 rochia. s. Remigii. Sacerdos quidam fuit
 arnoldus nomine filia huius speciosam. Quam ni-
 mis diligens quod pulchra erat sed propter iuue-
 nes 7 maxime propter canonicos beniuolentes
 ei custodiam tantam adhibuit: vt quotiens de
 domo exiret: in solarium domus illam clauderet.
 Die quadam apparens ei diabolus in specie
 viri cepit animam eius intus suggestione laten-
 ti 7 foris suggestione blandienti inclinare.
 Quid plura. Persuasa misera 7 corrupta
 septus postea demoni ad suam perniciem
 consensit. Una die virum sacerdos solarium ascen-
 dens filiam gementem flentemque inuenit. A qua
 u iiii

Preceptum Sextum

causam doloris vix extorquere potuit et cōfessa est prius quod delusa eēt a demone et opprēsa: ideoque se merito dolere. Que etiam ita dementata est et sensu alienata: tum ex dolore: tum ex diabolica operatione: ut vermiculos quos de sinu colligebat in os mitteret et masticaret. Tristis factus prius misit illā trans flumen reni sperans eam ex mutatione aeris aliquid posse meliorari: et ob fluminis interpositionem ab incubo demone liberari. Transmissa puella apparuit demō sacerdoti dicens. Male sacerdos quare mihi abstulisti vxorem meam: et mox trulit euz in suo pectore tam valide: ut proprium sanguinem suum vomens tertia die moreret. Huius rei testes plurimi fuerunt hoc scientes. Dubitatur autem cur demones frequenter puellas delicatas custodiunt: ut alimodeus saram thobie iunioris vxorem. Rūdeus in lib. de rebus et partibus quod hoc fit ex speciali dei ordinatione: ut in Sara iam dicta. Aliud exemplū patet quod factū est in castro schyrenberge. Erat quoddam demonium ibi quod dicebatur rey neke: custodiens vnam puellā quā dicebatur styne. Cui quidam occurrens in campo dedit sibi pomū: quē ille demon deprehendit dicens. Non facies iterū et ille. Nihil plus feci nisi quod pomum dedi. Respondit. Scio quod plus intēdisti: et nihil de illo demone nisi manus videbantur. Scōdo eas custodiunt quatenus per eas multos iuvenes in eius libidinis concupiscentiā incendat. Et tales sunt spiritus fornicationis quā tanquam per instrumentū illis vtunt ad incēdium luxurie. Narrat Gobolinus in chronica sua. quod anno dñi. M. ccc. lxxx. quidam incubus nominans se regē goldemer cōiunxit se familiaritati: cuiusdam viro armorū mundanis actibus per oīa dedito: appellato Reueluch de Hardenburgk. in comitatu marckā prope flumen rure habitanti in castro. Et loquebatur secū et cū alijs hoībuz et lusit dulcissime in instrumento musicali cordis aptato: et lusit ad taxillos et pecunias exposuit et vinū bibit et sepe cū eo in lecto vno per noctem requieuit. Visitabant eum tam religiosi quam seculares: quibus responsa dedit. Sed crebre religiosi ad sue cōditionis reuelationem anhelantes scelera eorum occulta recitando

cōfudit: et hospitē predictū sepius inimicorum suorum aduentu p̄monuit: et qualiter eorum machinationes euaderet sibi p̄silia dedit: manus sibi dūtaxat palpādas prebuit: sed videri negauit. Et erant manus graciles et molles: ut si quis tangeret murem. Christiānos fidem in verbis: iudeos in lapidibus preciosis: et paganos in herbis ponere asseruit. An hic Reueluch habuit tunc sororem pulchriam cuius gratia hūc incubū nonnulli moram secū trahere suspicabant. An solitus erat eū noiare generū suū: et ipse docuit eū ut hoc versu se lignaret. Increatus prius: increatus filius: increatus spiritus sanctus. Dubitatur cur demones delectantur fornicari cū istis puellis cū tū non hūnt sensum tactus: et sic ista exerceant per corpus assumptū: An. quod delectantur in hoc quod hō cōmittit peccatā mortalia: inter quā est luxuria: ut hōiem finaliter securū trahāt ad perpetuā dānationē: non quod in hoc carnaliter delectentur cū carnē naturaliter non hūnt neque sensum tactus: sed delectantur mirabiliter in istis turpibus peccatis. Scōdo hō habet fieri succubādo et per modū mulieris se supponēdo. De quā ponitur tale exēplū in spe. hi. libro. xxvi. c. xxix. Ad tēpē Henrici imperatoris. iij. erat quidā iuuentis locuples et nobilis: quā vxorē nouiter duxerat. Post cibum iuit ad campū cū sodalibus suis ut luderent. Interim anulū spōsalitiū digito extēso statue veneris erec quā primo altabat iposuit: finito ludo repetere volēs anulū iuenit statue digiti vsque ad volam curuatiū: diuque luctatur est: nec anulū eruerē potuit nec digiti frangere. Tacitus discedēs rē celauit. Nocte intēpesta cū famulo rediens digiti inuenerūt extēsum et anulū subieptū ad nuptiā redijt cū se in lecto iuxta eā collocasset: sensit quasi nebulosum et dēsum inter se et illā volutari: quod sentiri sed videri nō poterat: et hoc obstaculo ab āplexu prohibet. Fludiuit et vocē. Nec cū cōcube: quia hodie me despōsasti: ego suz veni: cuius digito iposuisti anulū illū: nec reddā. Territ autē ille tanto pro digito: nihil referre ausus est vel potuit: insomnem duxit noctē illā multū secū deliberratus. Sic factū ē per multū tēpōs: ut quicūque hora cū spōsa cōcube velle idē sentiret et audiret. Erat sane alias valēs domi: et aptus

A millitie. Tandē q̄rellis vxorū cōmōt⁹ rē parētī
bus detulit. Illi into cōiūto palūbo cuidā
presbytero padūt rē. Is erat nigromātic⁹
z erat potēs in malicijs. Illect⁹ ergo pmis-
sis multis cōposit. ā eplam dedit iuueni de-
cens. Uade illa hora ad capū vbi q̄tuor vie
conueniūt z stans tacite cōsidera. Transi-
bunt ibi figure hoīm vtriusq̄ sexus omīsq̄
etatis grad⁹ z cōditionis eq̄tes z pedites
q̄dam leti z q̄dam tristes: q̄cqd̄ audieris nō
loqueris. Sequit̄ illā turbā q̄dam statura
p̄cerior forma corpulentior in curru sedēs:
huic tacit⁹ trades eplam legendī: z statim
fiet q̄b postulas. Et sic factū est. Inter cete-
ros trāsēutes vtriusq̄ sexus vidit ibi mul-
erē ornata meretricio sup̄ mulā equitantē
crine soluto p̄ hūeros iactata vitra aurea
cōstricta aureā virgā gerentē in manibus
qua mulā regebat: gestus exequens impu-
dicos. Que cās vie a iuvene requirens ni-
hil r̄sedit: sed extensa manu porrigit ei epi-
stolā. Demō notū sigillū nō ausus contem-
nere: legit scriptum: morq̄ brachijs in ce-
lum eleuatis. De⁹ inquit omnipotēs q̄diu
patieris neq̄tias palūbi p̄sbyteri. Nec mo-
ra satellites de latere suo mittit: qui anulū
extorquerent a venere. Illa multum tergī-
uerfata vix tandem reddidit. Ita iuuenis
voti compos sine obstaculo potitus est diu
suspiratis amoribus. Siste recitat Hugo su-
per Dan. Cū p̄iceps lingonoz cū persis
cōtra romanos fuit in expeditione propter
q̄b charissimus regi psay factus fuit: ideo
filiā eius in vxore meruit. Quā ducens se-
cū lingonas ibi multitudinē fantasmatum:
que dicunt succubones secū itrasse z totū
territoriū suū tantū impleuisse q̄ tpe mul-
to mille mulieres ibi grauidabant neq̄ pu-
eri nascebant: q̄a viris ad vxores accedere
volentibus aliquod gratiosum corpus q̄si
mulieris eis suppositū credētib⁹ ip̄is q̄ eēt
vxores: z coitu cōpleto dispuit: vxorib⁹ de-
bitū petentib⁹ viri exhausti p̄ succubones
reddere non potuerūt. Reqsit⁹ demon: cur
hoc faceret. Respōdit. Princeps vester oc-
cidendo viros n̄ros de patria nos expulit:
z nos eū cū p̄p̄o fraudando nuptias suas
z aliorū disturbabim⁹ de patria sua. Et ob-
ticuit. Rex psay p̄sulit z deus inuocat: z

illa corpa trūz pueroz. s. sydrach: mysach z
z abdenago misit lingonas: vt eoz presen-
tia fugaret demones. Q̄d z factū est: quī
nūc sepulti sunt in medio chori maioris ec-
clesie lingonenī. vbi tale sub sepulchro epi-
gramma habet. Hic iacet i sarcophago sy-
drach: mysach z abdenago. Igne vlti vt
pelago: quos rex psay z oraab transferrī
iussit Lingonas ad expugnādū demones.
Tertio habet fieri hoc semen transponen-
do in vuluam mulieris. Dicunt em̄ theolo-
gi q̄ demon vel angelus non generat com-
plete p̄ fornicatiuā virtutē: sed p̄t cōiunge-
re actiua z passiuā. verbi gr̄a. Demon sup-
posuit se sub viro recipiēs semen ab eo: q̄b
postmodū in mulierem transfundit factus
incubus ad eam: z sic generatus nō est fili-
us demonis sed hoīs: a quo semen decisū
est. Et sic Ioseph exponit illud Genes. vj.
Videntes filij dei filias hoīm q̄ essent pul-
chre acceperunt sibi vxores. Per filios dei
intelligit incubos: z inde generati sunt gi-
gātes viri potētes: q̄ dicit Tho. j. sen. dist.
iij. q̄ demones p̄nt scire vtutē seminis de-
cisi ex dispōne ei⁹ a quo decisum est: z sif-
mulierē p̄portionatā ad seminis illius pro-
portionē z iterū cōstellationē iuuātem ad
effectū corpale. Quib⁹ oībus concurrenti-
bus possibile est genitū fieri potētē z ma-
gnū. Sic comites de cliue dicunt ab incu-
bo p̄creati. sicut legit in lib. de rebus z t̄p̄i-
bus memorabilibus. Q̄ mortuis de castro
hossen oībus ad eū pertinentibus vna sola
puella filia comitis vltimi sup̄stes fuit iaz
nubilis z multū speciosa. Que quadaꝫ die
iuxta flumen rheni p̄pe hossen cū puellis z
militibus ambulans vidit cignum in cathe-
na argentea trahentē nauē ad littus: z in
nauī iuuenē venustissimū. Quo littus ascē-
dente cygn⁹ nauē abduxit: z iuuenis in ca-
stro colligit z honeste tractat. Tandē pu-
ella gratijs ei⁹ capta sibi m̄rimonialiter co-
pulat: interposita prius pactiōe ne vnq̄ q̄-
reret ab eo q̄s esset z vnde venisset. Bene-
rant filios z filias. Sz puella tandē vel ob-
lita vel de ei⁹ amore confisa vñ venerit sci-
scitat. Qui r̄sedit. Sicut dixi amō me ha-
bere nō poteris. Ad littus ergo vnde vene-
rat regredit: z a cygno cunctis vidētibus

Preceptum Septimum

Enani recipit et abducitur. Et sic progentes de cliue fuit reparata: et vsq; hodie in omnibus munitioibus suis cygnu hns generis sui monumentu. Sic etia marlinus fuit natus. De quo Marti, in chroni, dicit q; tēpe Simplicij pape fuit in britannia marlinus vates ex filia regis britonum sanctimonia: li noie demecia ab incubo demone nat: q; demecia inter montales in ecclia. s. Petri degebat in vrbē londonorum. hec dixit senū cognouisse virū: sed qdā iuuenis i specie pulcherrima ipam frequēter deosculas et euanesces et rursus apparēs et eā amplectens eā grauidā reliq̄t. Sic etiaz nati sunt Romul⁹ et Rem⁹ fm Augusti. li. ij. de ciui. dei. et multi alij et c. hec oia fiunt vel ppter hois demeritū q; p libidine puntend⁹ est in qua deliq̄t vel ppter neq̄ciosum demonis studiu. Cui⁹ exēpla multa ponit Lefari⁹.

A ista inordinata luxuria abstinentiū est ppter mala q; ide sequunt. De quibus Greg. xj. mor. et c. li. dicit. q; de luxuria orit cecitas mentis: incōsideratio: inconstātia: precipitatio: amor: odiū: affectus pntis seculi horroz: vel desperatio futuri seculi. Primo cecitas mentis: q; fm Aug. et phm in actu carnali ratio totaliter absorbet: ita q; lumen ratiōis qdāmodo extinguit: q; totus hō q̄si carnalis efficit: inde est q; viciū carnis plus hoīem vilificat et p infamiā denigrat q; alia vicia maiora q; cōtingit p hoc: q; p extinctionē ratiōis hō priuat naturali sua dignitate: q; p vsum ratiōis cetera pcellit. Nā ita cecat⁹ est i sua mēte q; dimittit verū deū et frui creatura. Ideo in eius persona dixit Eccl. ca. j. Dixi in corde meo. Gadā et affluā delicias et fru: ar bonis. ibidem. c. xj. Perfruere vita cum vxore quā diligis cunctis diebus instabilitatis tue: q; dati sunt tibi sub sole oī tpe vanitatis tue: et talis cecitas est pctm mortale. Sap. j. Excecauit eos malicia eorū. In tantū em̄ sunt excecati: q; putant sua vicia deū latere. Tales sunt siles asino q; caput suū occultat in rubo corpe fous manente: sic q; ab alijs non videat. Sic tales putant luxuriā deū et hoies latere. Secūdo orit de luxuria incōsideratio mortis et inferni: in tantū em̄ voluntas carnis delectatiōi im-

mergitur: q; nec de amaritudine mortis cogitant: nec penā inferni formidāt: quasi spliceret viuere et semp vellent peccare. Inade est q; de⁹ iusto iudicio actū pcti transitoriu eternaliter punit: q; fm Augul. Si hō malus eternaliter viueret sp ipm peccare liberet. De illis dicit Dani. xij. Auertent sensuū suū: vt non recordarent iudiciorum iustoz. Tertiu est mentis inconstantia: q; ita incōstātes sunt: q; statim abiectis pntib⁹ vel vix apprehensis in luxuriā resoluūt: vel ad delectationē illicitā ex cōsensu pūpnt. Qd puenit ex hoc: q; per volūtatez malaz intendit delectari transitorie. Ideo necesse est variari mentē put vna delectatio momentanea alteri succedit. Sola autē mens in cōstātia illa figit q; bono immobili et inuariabili p amorē innitit. Quarto sequitur amor sui: q; carnalis si crescat vsq; ad contēptū dei est pctm mortale. Hec oia in sui cōmodū ordinauit: vt in eis per amplius delectet. Talis em̄ longam vitaz desiderat: vt diutius carnali delectationi insulat. Quinto sequit precipitatio sui: q; q; feruore concupie est excecat⁹ precipitatur ad luxuriā frequenter se exponēs periculo mortis ppter libidinē expiendam. De illo d; Prouer. vij. de vecordi iuvene victo a meretrice q; statim eam sequit quasi bos ductus ad victimam et quasi agnus lasciuens. Et infra. Nescit q; de periculo aie ei⁹ agatur. Sexto sequit odiū dei. Et licet de⁹ sit purū et summū bonū qd directe odiri nō pōt: tñ indirecte odiri potest propter duo. s. vel propter penaz: quā iusto iudicio peccantib⁹ infligit: vel ppter bonum delectabile qd pia prouidentia ei subtrahit: ne grauis peccet: qd nō solū est pctm mortale: sed etia pctm in spiritūsanctū. Septimo sequitur amor pntis seculi cum carnali bus inherēt p appetitū bonoz et diuitiarū: sanitatis: fortitudinis et ceteroz per q; carnalis affectus suū finē consequit: et delectatione momentanea frui. Ideo in persona illoz luxuriosoz Sap. ij. dicit. Venite ergo et fruamur bonis que sunt tanq; in iuuentute celeriter: et vino p̄cioso et vnguetis nos impleam⁹: et non p̄treat nos flos tēporis. Coronemus nos rosas anteq; mar

Acescant. Nullum pratu sit qd non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostru sit exors luxurie nostre. Contra quos. i. Jo. ij. Nolite diligere mundu: neq; ea que in mundo sunt. Quoniã omne quod in mundo est concupiscentia carnis etc. Si autẽ talis amor crescit qd preponat amori dei vel vite eterne vel redundat in iniuriã proximi: tũc est peccatũ mortale. **O**ctavo sequit despectio future beatitudinis: qã carnalis affectus concupiscentie carnali finaliter immerfus sibi ipsi male conscius diffidit de futura gloria vel ventã consequenda. Sic rationabiliter cum eius spes sit certa expectatio future beatitudinis ex merito pueniens. Ille qui nullum conspicit in se meritum: de futura gloria diffidit. Hec omnia ponit Grego. vbi supra.

ExPLICIT sextum preceptum.
Incipit septimum preceptum.

Non furtũ facies.

Actes. Hoc est septimum preceptum in quo dominus prohibet nocumentum fieri primo in rebus temporalib; scilicet nõ furãdo occulte bona sua tpalia: qd hoc est cõtra charitatẽ pxiimi: g est pctm mortale. Est etiã cõtra iusticiã: que reddat vnicuiq; qd suũ est. Est etiã ptra manifestationẽ veritatis ppter occultã fraudulentiã. Ergo merito dñs tãq; malũ i septimo loco prohibuit dicẽs nõ furtus facies. **D**ubitatũ vtrũ furtum sit grauius pctm qd homicidium vel adulteriũ. Rõdet Aug. de ancho. sup math. vi. Aliud est q̄rere an furtũ sit grauius pctm qd homicidiũ vel adulteriũ: et aliud an sit pculosius. Planũ est em̄ qd homicidiũ vel adulteriũ grauius pctm est qd furtum ex pte illius qd offendit. Ista em̄ tria homicidiũ adulteriũ et furtũ intantũ sunt nocua iquãtũ pxiimũ p ea offendit. Planũ est autẽ qd hõ magis vel proximus offendit per homicidiũ qd p adulteriũ: et magis p adulteriũ qd p furtũ: qã p homicidiũ offenditur hõ in psona ppxia eo qd tollit vita ei: per adulteriũ offendit in psona sibi cõiuncta qd est q̄si vna caro cũ ipso. Sed p furtũ offenditur in reb; exteriorib; sed ex pte offendit

tis: periculosius est furtũ qd adulteriũ qd pxiimũ tripl. Pmo tale pctm difficilius homini remittit. Secdo qd in plures derivat. Tertio quia in homicidio et adulterio assimilatur. Pmũ sic pbat. Nam tale pctm non remittit nisi hõ peniteat satisfaciendo. De homicidio aut vel de adulterio statim cessante ira et rancore penitet et satisfacit et cessante libidine sistr. Sed d furto dato qd hõ peniteat nõ facilliter satisfacit: et potissime cum tenet hõ reddere nõ solum qd furtive accepit: sed etiã dantũ qd pxiimũ inde esset cõsecutũ: et sup hõ tenet portare pñiam de pctõ. Ideo spũsanctus impcat furtũ faciẽtib; maledicens. Ne qui multiplicat non sua. Secdo faciẽs furtũ nõ solũ perdit aiam suã: sed si nõ restituit pdit etiã aias filiorũ et posterorũ suor: quibus hoc dimittit: cuz ipsi etiã teneant restituere. Non autẽ sic est de homicidio vel de adulterio: qã aia que perdat tali pctõ ipsa morit et nõ derivat in alios: sicut furtũ. Tertio furtũ est causa homicidij et adulterij. Cũ em̄ hõ absq; reb; exteriorib; in vita sensibili non posset sustentari: sed cõtingit aliquẽ vltiquã exterioribus rebus spoliari: et vita eius amittitur: vlt hõ cogitat facere homicidiũ vt possit vivere: et mulier cogitat facere adulteriũ: sicut videm; in terris tyrannorũ: in quibus multi hoies efficiuntur homicide expoliati p tyrãnos et mulieres fiunt adultere et metrices. Ideo ppter suam maliciã est contra omnes leges. i. contra legẽ naturalem. Contra legẽ euangelicã. Contra legẽ mosaycã. Contra legẽ canonicã. Pmo est cõtra legẽ nature. vt patet Mat. vii. Que non vis tibi fieri: alteri ne feceris. Sed nemo vellet qd sibi furarentur bona sua: g alteri minime facere deberet: id dicit Aristo. in. ij. li. Metho. Omnis fur malignus. Ideo dicit Aug. in li. cõfessi. de minimis rebus furatis consistetur dicẽs. Furtũ punit lex tua dñe: et lex scripta in corde hominis. Quam nec ipsa delet iniquitas. Quis em̄ fur equo animo furem patit. Et ego furtum feci nulla compulsus egestate. Sequit. Illa em̄ poma que furat sum decerpta proieci epulatus in sola iniquitate. Hoc est contra multos qui nõ consentuntur